

Praznovanje 27. rojstnega dne naše domovine

Foto JPM

Sprejem ob dnevu državnosti Brez odpuščanja ni prihodnosti

V Trstu je bil v knjižnem središču TS360 v četrtek, 21. junija, sprejem Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu ob prazniku samostojnosti domovine Slovenije, dnevu državnosti, na katerem je svoj topli pozdrav prinesel tržaški župan Roberto Di-piazza, številne zbrane pa je nagovoril gostitelj, generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk, čigar govor objavljamo v celoti: **"Ultra cineres hostium, ira non superest"**. Napis je vklesan pred vhodom v kapelico Sv. Duha na Javorci pri Tolminu, enem najlepših spomenikov padlim v prvi sv. vojni, in pomeni: **"Naj onkraj pepela nasprotnikov jeza premine"**. Sporočilo je preprosto; ljudje težko odpuščamo, a brez odpuščanja ni poti v prihodnost, ne ljudi ne narodov.

Foto JPM

/ str. 2

Razmislek

V teh dneh se zdi, da nič ne bo moglo zaustaviti vala jeze, ogorčenosti in naraščajoče nestrpnosti, ki ga spodbujajo prebrisani politiki: izmislili so si gesla, s katerimi netijo strahove in zamere. Nekateri mediji pa seveda to izkoriščajo, ker gredo tovrstne novice dobro v prodajo: strah, alarm, invazija, balkanska pot, konec zahodne civilizacije... in tako podpirajo in sledijo tistim, ki v tem trenutku uživajo ljudsko podporo. Prava nevarnost pa je neke drugje: v občutku osamljenosti, obupa in vdaje, ki bi lahko zajel tudi marsikoga med tistimi, ki so do danes zagovarjali potrebo po drugačni viziji, po rešitvah, ki se ne oslanjajo na dviganje mrež in zidov, na areste in popise ljudi. Levica je zamujala z odgovori in ima zato tudi svoje globoke krivde. In danes se sprašujem, kje so intelektualci, ki so do nedavnega dvigali svoj glas in pisali apele. In zdi se mi, da so tudi ugovori sindikatov vse šibkejši. To je trenutek, ko mora priti do izraza razlika, ko moramo glasno povedati, kako zgrešena je pozicija, ki jo zagovarja politična večina, in to ne samo zaradi tlačenja vrednot, kot so solidarnost, sožitje, enakost, ki so bistveni za našo zgodovino, ampak tudi, ker nas to vodi v nasprotno smer od tiste, ki je do nedavnega predstavljala iskre upanja med državljani. Država, ki svojo zunanjo politiko oslanja na begunce, ki ne spoštuje sosedov, ki grozi zaveznikom, ki se dobrika avtokratom in diktatorjem, država, ki je pripravljena postaviti carine in se odpoveduje t. i. progresivni obdavčitvi premožnejših slojev, ki daje potuho davčnim utajevalcem, ki nima industrijske politike in obljublja denarno podporo namesto dostojanstva, ki ga daje delo... Naj bi bilo stanje boljše, če bi izstopili iz območja evra, v neki protievropski kontekst?

/ str. 2
Senatorka Tatjana Rojc

SREČANJA POD LIPAMI Gost dr. Cukjati O razliki med zlom in trpljenjem

Kljub slabim vremen-skim napovedim je vreme držalo in dovolilo organizatorjema, Kulturnemu centru Lojze Bratuž in Krožku Anton Gregorčič, da sta to drugo poletno Srečanje pod lipami v četrtek, 21. junija, izpeljala res na prostem pod lipami. Gost večera je bil teolog, politik in zdravnik dr. France Cukjati, avtor knjige *Slovenske podobe zla*, ki je izšla pri Celjski Mohorjevi družbi. Večer je vodila dr. Tanja Ozvatič, ki je prisotnim najprej predstavila gosta. France Cukjati je vstopil v politiko leta 2000, najprej je bil državni sekretar na Ministrstvu za zdravje, tri mandate poslanec, med leti 2005 in 2008 pa tudi predsednik Državnega zbora Republike Slovenije. Rojen med drugo svetovno vojno v Šentgotardu pri Trojanah, je komaj leto star izgubil očeta, ki je padel leta 1944 v čudnih okoliščinah pri partizanih.

/ str. 3
MČ

Poklon mojstru

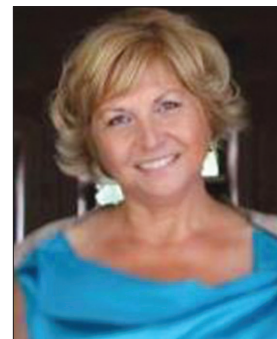

Aljoša Žerjal, znani tržaški režiser, "filmar", je dopolnil 90 let, ob tej priložnosti so se mu poklonili ljubitelji sedme umetnosti

11

Razstava na Dunaju Zoran Mušič: Poezija tišine

Dr. Nelida Nemec je ena najboljših poznavalk dela goriškega slikarja svetovnega slovesa Zorana Mušiča. Kot mlada kustosinja Goriškega muzeja je v sodelovanju z njim uredila stalno zbirko njegovih grafičnih listov na gradu Dobrovo v Brdih, prav iz njegovega dela pa je tudi dosegla doktorat znanosti. Pred kratkim je izšla pri ZRC v Kopru njena obsežna monografija o slavnem slikarju, dr. Nelida Nemec pa si je tudi ogledala razstavo na Dunaju, na kateri je predstavljen obsežen izsek iz Mušičevega dela. Dr. Nelida Nemec poznamo že desetletja, cenimo njeno delo in seveda njeno veliko navezanost na rodno Goriško, zato smo jo zaprosili, naj nam predstavi umetnika in dunajsko razstavo goriškega slikarja svetovne slave. Dr. Nelida Nemec se je takoj odzvala in nam z veseljem napisala daljšo razpravo, za kar smo ji iskreno hvaležni. Preberite izjemen zapis in se zamislite nad veličino našega goriškega rojaka!

"Še vse do 6. avgusta bo v Leopoldovem muzeju na Dunaju na ogled razstava 170 del velikega slikarja in grafika Zorana Mušiča, ki nam daje zanimiv vpogled v njegovo plodovito ustvarjanje. Razstavljeni dela zajemajo čas od leta 1935, od zgodnjih začetkov po zaključku šolanja na zagrebški likovni akademiji, pa do leta 1999, ko se je njegov ustvarjalni credo počasi izpeval in hkrati ustvaril izjemen ciklus, ki je zaokrožil njegovo ustvarjalno iskanje. Razstava poudarja njegovo globoko prepričanje, ki ga je zajel v te besede: *"Mislim, da biti umetnik, pomeni doseči človeškost"*.

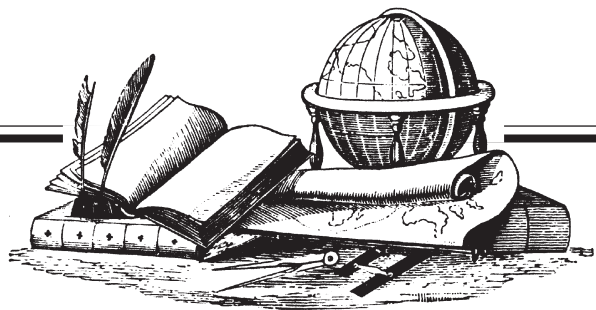
/ str. 9

Begunski val in z njim povezane težave

Premalo osveščenosti

Nekaterim vsebinam se zadnje čase najraje izogibam. Predvsem zato, ker vem, da so vse nas razdelile na dva tabora, da je včasih debata tako ostra, da lomi celo trdne prijateljske vezi. Tako raztrogoteni smo, da nismo več sposobni treznega razmisleka in treznega dialoga. Večno prekletstvo človeštva.... dva tabora, ki si nasprotujeta in ne najdeta skupne poti. Večno prekletstvo narodov. Tudi našega, slovenskega. Dva tabora, ki se zmerjata, napadata, psujeta, ne da bi prisluhnila drug druge-mu. Konec koncev, pravijo, je najboljša pot neke v zlati sredini. Soočenje pa edino rojeva napredek. Gre seveda za vprašanje tega neusmiljenega in neustavljivega begunskega vala, ki je preplaval in spre-menil Evropo. Ta ne bo nikoli več to, kar je bila pred dvajsetimi leti, pa naj bo v dobrem ali slabem. Poti nazaj ni več. Begunski val žal ni povezan samo z ljudmi, ki prihajajo k nam v iskanju boljšega življenja, službe in boljšega življenjskega standarda. Povezan je tudi z njihovo veroizpovedjo, z islamom. Evropa je imela s skrajnim islamom turških osvajalcev že v začetku minulega tisočletja zelo žalostne izkušnje. Predvsem, ker ne gre samo za vero, temveč za način življenja, ki kroji tudi državne in kulturne zakone. Priseljenci z evropskega vzhoda, Kitajci in drugi azijski narodi, ki so že pred leti prišli k nam in postali del našega vsakdanjega življenja, niso nikoli povzročali tako vročih razprav, odpora, strahu in nelagodnosti kot muslimani, ki k nam prihajajo s svojimi navadami in s trdnimi, neomajnimi življenjskimi pravili. Ko v časopisih, ki so dandanes vse bolj vprašljive kakovosti, berem o tem begunskem valu, najdem le malo treznega razmišljanja, veliko pa je besedičenja in poceni čustvenih izbruhov. Vem, da gre za ljudi, vem, da moramo biti do soljudi človeški. A vseeno moramo vedeti, kaj se dogaja, kdo so in kaj hočejo tisti, ki prihajajo k nam in ki velikokrat, predvsem ko gre za Arabce, sploh niso tako revni in ranljivi, kot nam govorijo javna občila.

/ dalje
Suzi Pertot

Na Opčinah dva seminarja za podjetnike s Tržaškega in Goriškega Kreditno poslovanje po krizi

V prvi polovici junija je Zadruga kraška banka priredila dva brezplačna seminarja za podjetnike s Tržaškega in Goriškega, da bi jih seznanila s pomenom kakovostnega poslovanja in poslovnega načrta.

jete s preluknjanim rezervoarjem, ne boste dosegli cilja. V problematičnih razmerah (a ne samo) je treba sestaviti utemeljene in verodostojne načrte in jih deliti z bankami, banke pa morajo izvršiti prospektivno analizo

turna težava). Izkušnja zadružništva je pomembna, ker predstavlja obliko socialnega gospodarstva. Težave rešujemo skupaj, ker so skupne. Danes so lokalne banke, kot je Zadruga kraška banka, pripravljene vlagati v (ekonomsko in finančno) usposabljanje komitentov, da bi jim pomagale izboljšati njihovo poslovanje. Podjetja imajo močno potrebo po finančnem razvojnem partnerju, ki jim bo stal ob strani pri dnevni in naložbenih

Organizacija takih predavanj je sestavni del procesa posodobitve poslovnega modela ZKB-ja, pri čemer je posebna pozornost namenjena ravno svetovanju. S tem namenom so v zadnjem letu v banki uresničili pomembne projekte za izboljšanje delovanja, kot je npr. usposabljanje in ciljno delo zaposlenih v prodajni mreži. Modernější pristop h komitentom je del nove strategije, ki ima kot končni cilj celovit odgovor na sodobne potrebe odjemalcev banke. Predavatelj Gianluca Sanchioni, ki je v preteklosti delal kot generalni oziroma finančni direktor v pomembnih podjetniških skupinah, se danes prednostno posveča svetovanju za mala in srednje velika podjetja. Tu objavljamo povzetek predavanja.

Kriza, ki se je razplamtela leta 2008, je privedla do korenitih in nepovratnih sprememb, ki zahtevajo ponastavitev odnosa med bankami in podjetji. Le pomislite po eni strani na poslabšanje gospodarskega in finančnega položaja mnogih podjetij in posledičen odziv mnogih bank, po drugi strani pa na vse bolj razširjeno uporabo ratinga, ki razvrednoti in zbirokratizira postopek določitve kreditne sposobnosti brez izrazito pozitivnih učinkov na raven slabih kreditov.

Bančni sistem se mora osredotočiti na potrebe podjetij s sodobnejšim pristopom h kreditnemu poslovanju. Razviti mora sposobnost ocenjevanja potenciala srednje in dolgoročnega uspeha kreditodjemalcev. V zameno morajo podjetja stabilizirati odnose z bankami, da si zagotovijo ustrezno kakovost in ceno kreditiranja. To zahteva večje sodelovanje in preglednejši dialog z bančnimi zavodi. V danih okoliščinah morajo podjetja, posebej manjša, razviti veliko bolj sodobno upravljanje odnosov s kreditodajalci. Danes odigra finančni sektor podjetij ključno vlogo: mala podjetja potrebujejo finančna sredstva, vendar morajo tudi razumeti, od kod izvirajo njihovi finančni problemi in kako najbolje izkoristiti pridobljena sredstva. Nihče ni upravičen do neomejenega kreditiranja, niti podjetja niti banke, kaj šele države. Krediti so ključni element za rast podjetij in gospodarstva, vendar če potu-

kreditne sposobnosti. V zvezi s tem je pomembno, da se banke vse bolj pogosto vprašujejo, kaj v resnici pomeni biti finančni posrednik. Podjetja se morajo vprašati, kako izboljšati poslovanje, in ne smejo gojiti površnih odnosov s kreditodajalci (prepogosto zahtevajo kredit, ko je že prepozno). Seveda morajo vsi imeti odlično moralno držno. Žal vsi mislijo, da je problem druge. Za podjetja so težava banke, ki so pohlepne in ne razumejo njihovih potreb, medtem ko za banke podjetja ne poslujejo pregledno in nimajo dovolj lastnih sredstev (to je očitna kul-

odločitvah ter jim bo pomagal premostiti težavna obdobja. Za podjetja obstaja veliko izobraževalnih in svetovalnih projektov, ki niso zasnovani kot prodajni produkt, ampak kot jasen in odločen odgovor na njihove potrebe. Prednost, ki jo lokalnim bankam daje razpolaganje z direktnimi informacijami, je obenem dejavnik zblizjevanja. Pomembno je razumeti dejansko stanje in ga nato izboljšati s pomočjo tistih, ki ne oklevajo in so marljivi. Da bi šli v smer višje splošne učinkovitosti in višje kakovosti, pa potrebujemo kulturo vzajemnosti, resno industrijsko politiko in specifična znanja.

S 1. strani

Brez odpuščanja ...

Slovenci že 27 let živimo v državi, ki smo si jo izborili po mnogih zgodovinskih poizkusih. Do nje smo kritični tako kot do vseh prejšnjih držav in tako je tudi prav.

A se lahko tudi pohvalimo; že tri leta smo med državami z najvišjo stopnjo gospodarske rasti v EU, naše gospodarstvo je močno in konkurenčno. Ko gre dobro domovini, je lažje tudi manjšinam.

Slovenska manjšina v Italiji živi čase, ki so morda tako dobri kot še nikoli doslej. A o tem bo sodil čas. Mislim pa, da še nikoli nismo imeli tako malo nasprotij med manjšino in večinskim narodom in še nikoli ni bilo zaznati tako malo predsodkov med ljudmi in v javnosti kot zadnja leta. Imamo razloge za zadovoljstvo, zato se v imenu Slovenije zahvaljujem vsem v slo-

venski manjšini, ki na vseh področjih neutrudno delujejo za razvoj slovenstva. Hvala ležen sem tudi državi Italiji in njenim predstavnikom v deželi FJK za doseženo sožit-

Foto JMF

je. Imamo zgledno sodelovanje na vseh ravneh, od političnih in kulturnih stikov do odličnega sodelovanja obeh policij, ki nadzorujeta meje. Znova postajamo regija, brez meja in s skupno valuto, tako kot pred tragično morijo prve svetovne vojne. Naš največji pisatelj, Ivan Cankar, je bil velik prijatelj Trsta, mesta prepletenih jezikov, kultur in posebnega

Cankar pravi: "Bolj ko je hlapec hlapčevski, bolj gosposki je gospod". In povsem enako velja za narode; če želimo biti dobri sosedje, se moramo spoštovati, če želimo imeti boljše EU kot skupno evropsko domovino, pa moramo biti vsi enakopravni. Vsem skupaj želim srečen in vesel dan državnosti naše ljube Slovenije! Hvala!

S 1. strani

Razmislek

V tem trenutku ankete navidezno kažejo, da ima Salvini prav, vendar leva sredina ima neko dolžnost: ne sme izgubiti poguma, ampak biti, nasprotno, bolj pogumna in odločna. Izpodjedanje pravic se namreč pojavlja podtalno, skoro nezaznavno, celo navidezno sprejemljivo.

Zaenkrat so sile na oblasti zasejale seme dvoma: lahko popišemo italijanske državljane na podlagi etnične pripadnosti? Torej lahko popišemo tudi muslimane? In kdo bo potem na vrsti? Partnerji brez otrok, samski ali istospolno usmerjeni posamezniki? Furlanija Julijska krajina je

večkulturni, večetnični in večjezični prostor, ki dobro pozna, kaj je tako za posameznike kakor za družine pomenilo zloglasno geslo: "Najprej Italijani"! Zdaj smo v opoziciji: ne moremo pa ostati nemi, neodgovorni, ker to nikoli nismo bili. Govorimo več jezikov, spoštujemo Italijo, Evropo in velike ideale, na katerih Evropa sloni: ne zamenjajmo jih z etničnim čiščenjem in buldožerji.

Povejmo na glas

Spodbuden premik v Sloveniji

Izvolitev predsednika Nove Slovenije Tonina za sicer začasnega predsednika Državnega zbora je prav gotovo nadvse lepo presenečenje. Dovolj je priklicati v spomin, da je mandat za sestavo nove vlade dobil Janez Janša, da pa so istočasno stranke leve sredine sprožile aktivne dogovore za sestavo vlade svoje barve, skratka slovenska dvotirnost, ki se vse preveč nagiba v izključevanje. Medtem pa je očitno prišlo do odločitve praktično vseh strank, da Mateju Toninu enotno in tako rekoč plebiscitarno izrečejo svojo podporo ter na najhitrejši način omogočijo delo novega slovenskega parlamenta. In prav v tem velja videti spodbuden premik, da so namreč stranke sedle za isto mizo in verjetno zaradi pričakovano nelahke poti do nove vlade sklenile pozabiti na prevelike medsebojne razlike, da bi si s tem olajšale naslednje korake. Zanimivo se je med drugim spomniti izrazoslovja, ki dokazuje premik in pripravljenost stopiti bliže in ne več vztrajati na preoddaljenih stališčih. Do izvolitve novega državnoborskega predsednika je bil govor o levosredinski oziroma desnorsredinski vladi, po njegovi izvolitvi pa o sredinski vladi, kar je seveda nekaj drugega in gotovo nekaj novega. Danes namreč mislijo, da so politične stranke lahko pripravljene na vlado, ki bi jo sestavljalo predstavništvo leve in desnice, kar bi bila res sredinska vlada. To ne pomeni, da bi se politične sile odrekle svojim prepričanjem in bi bili kar naenkrat vsi prijatelji, pomeni pa,

da so se zaznavno omilila ideološka izhodišča. Razlog za slovensko politično zblizanje je tudi igra števil, volilni rezultat, ki ne omogoča trdne enobarvne vlade in grozi z nestabilnostjo ali celo novimi volitvami, če bi kdo pri enobarnosti vztrajal. Naj bo tako ali drugače, Slovenija zmanjšanje notranjih razdalj in s tem večjo strnjeno res potrebuje. Prepogosto se dogaja, da se ogromno energij vlagava v neke vrste podaljšani ideološki spopadi, obeleženi z iluzijo, da bo nasprotna stran enkrat za vselej premagana in odstranjena. Zato zmanjkuje moči in pripravljenosti za prizadevanje za skupno dobro vseh, prizadevanje, brez katerega ni resničnega napredka in je tvegana uspešna prihodnost naroda in države. Življenje na srečo ubira dosti bolj smiselno pot, saj ne manjka pričevanj, kako se sklepajo številne globlje medčloveške vezi ljudi, ki izhajajo iz drugačnega ideološkega izročila, in to je že sprava, medtem ko so s tisto na politični ravni še vedno težave. Videz sedanjega premika nosilcev slovenske politike proti sredini, se pravi v območje dogovarjanja in izhajanja iz misli na blagor in dobro vseh volivcev oziroma državljanov, že videz tega premika je v vsakem primeru zelo obetaven in upati je, da bo v prihodnje postal dejstvo. V vztrajanju na tej smeri bi Slovenija brez najmanjšega dvoma še bolj zaživela in postala z odmikom od predolgo navzoče preteklosti še prijetnejša in v sebi zares srečna.

Janez Povše

MIRKO
ŠPACAPAN

1953
2007

** Zastavimo skupne moči za skupne cilje.

Koncert

"Zastavimo skupne moči za skupne cilje"

v nedeljo, 1. julija 2018 ob 13. uri

na Svetih Višarjah

Gostujoča pevska zbor:

Moški pevski zbor Koroški oktet iz Ravne

na Koroškem;

zborovodkinja Barbara Mirkac

Ženski pevski zbor Quartett Bell' LALA iz

Ziljske doline;

zborovodkinja Eva Mörtl

Toplo vabljeni!

Projekt »Zastavimo skupne moči za skupne cilje« sofinancira
Avtonomna Dežela Furlanija Julijska krajina (DZ 26/2007).

S 1. strani O razliki med ...

Dr. Cukjati je razkril, kako je bilo težko za njegovo mamo, ki je bila učiteljica in je morala sama skrbeti za štiri otroke ter imela zelo veliko "zločinsko" preteklost in sedanjost, ker je hodila v cerkev. Vedno so jo preganjali in ji grozili, da bo zgubila službo in da bodo ostali brez dohodkov. Ta krivica, ki sta jo mati in družina doživljala, se je avtorju vtisnila v otroško dušo in jo nosi še zdaj s sabo, je priznal.

Avtor je leta 2014 napisal knjigo *Od kod in kam?*. Knjiga je zelo pozitivno naravnana, saj v njej opisuje človeka, v katerem je nekaj lepega in dobrega. Takrat je avtor napisal v uvodu knjige, da ne bi nič spremenil, zdaj pa je priznal, da bi verjetno dodal poglavje o človeku, ki zatre svojo božjo podobo in lepo notranjost. Dr. Ivan Štuhec je takrat na predstavitvi knjige povedal: "Zdaj, ko je dr. Cukjati v pokoju, je dolžan napisati še poglavje o hudobnem človeku". Tako je še z dodatnim nabranim materialom napisal knjigo *Slovenske podobe zla*. V tej avtor opisuje zlo in se sprašuje, od kod hudobija. Ko se je spraševal, kje naj bi začel

Najboljše primere je dobil v naši polpretekli zgodovini, na slovenskem ozemlju, skozi katerega je šel fašizem, nacizem in komunizem. Tukaj so se ljudje prepustili zlu! Zato ima knjiga tudi tak naslov.

Gost je govoril o razliki med zlom in trpljenjem. O zlu pravi, da ni najti danes kakih obsežnih in temeljitih raziskav, zato je avtor brskal po psihologiji, psihoterapiji in psihoanalizi ter bral o zlu v teologiji in v štiri tisoč let starih egipčanskih zapisih. Danes je veliko teorij o zlu. Ena od zelo sodobnih pravi, da je zlo v človeku pomanjkanje empatije, mučenci pa so na primer pričali, da so v očeh zločincev videli zlobca in da je zato zlo delo hudiča. Na koncu se je avtor odločil,

pisanje, je takoj ugotovil, da bi lahko izhajal iz analize primera, prav tako kot je bil navajen na medicinskem področju.

da bo uporabil predvsem Staro zavezo, ki je bolj modra kot marsikatera sedanja modrost in skuša odgovoriti na vprašanje zla v človeku.

V nadaljevanju je moderatorica prebrala pretresljiva pričevanja mučencev, ki jih je avtor vstavil v knjigo. Avtor

neka človeška skrivnost, težko razumljiva. Del knjige je potem namenjen vzroku, zaradi katerega je človek postal takšen, analiziranju vseh elementov, ki se pojavljajo in privedejo do zla, in posledicam, ki jih ima ta na žrtvah, povzročitelju, družbi in državi. Pri

branju opazimo, da so pravzaprav žrtve te posledice prebolele, v njih je manj sovraštva in maščevalnosti, celo nič. Drugače pa je pri izvajalcih zla, ki jih v notranjosti krivda žre in o katerih slišimo shrhljive zgodbe. Avtor je navedel v knjigi tudi podobe trpljenja zločincev, ki jih je pobral iz medicinske literature. Po vojni je bilo kar veliko psihičnih težav med izvajalci likvidacij, z njimi se je ukvarjala ljubljanska psihiatrija. Psihiater, nekdanji udbovec, je seveda skušal čim bolj

milo napisati zgodbo likvidatorjev, a še taka je grozljiva. Še najbolj grozljivo pa je, opozarja Cukjati, kako so zdravili te zločince, in sicer jih nagovarjali,

Foto M. Čotar

pričakuje od bralca, da prebere knjigo in pusti, da sama deluje nanj brez kakršnega globokega študiranja vsebine, ker zlo ni nekaj racionalnega, je

naj te zadeve pozabijo in opustijo samoobtoževalne misli. V bistvu so jim preprečili, da bi se izpovedali in se rešili tega trpljenja.

V knjigi so navedene štiri skupine povzročiteljev zla. So tisti, ki o zločinah nočejo govoriti in storijo vse, da bi se o tem ne razpravljalo, potem so tisti, ki trdijo, da se ničesar ne spominjajo, tisti, ki priznajo, kar so počeli, in nazadnje tisti, ki so izpovedali svoja huda dejanja in jih priznali kot zlo širših družbenih razsežnosti. Pravo zlo je vezano na človekovo svobodno voljo, tako kot je tudi prava dobrota izraz človekove svobodne odločitve. Na koncu je teolog povedal še, da moramo iti skozi kesanje in odpustanje, da lahko pridemo do ozdravljenja. Kot primer je navedel svetopisemsko zgodbo, kako se je Kajn sprenevedal glede na zločin, ki ga je zagrešil nad bratom Abelom, ter povedal, da je naša slovenska družba še vedno taka. Ne priznava grehov, ki jih je storila.

Tudi letos se bo ob koncu vsakega poletnega srečanja predstavil slovenski vinar in ponudil v pokušnjo vina. Tokrat je bila na vrsti Nataša Černic s kmetije Grad Rubije z Vrha Sv. Mihaela; ponudila je tri primorske sorte: malvazijo, vitovsko in teran.

MČ

Prejeli smo Še o Alcideju De Gasperiju

Ob nastopu gospe Marie Romane De Gasperi v KCLB v Gorici želim predočiti samo dve dejstvi.

Dne 27. novembra 1945 je Alcide De Gasperi, takratni italijanski zunanji minister in predsednik novoustanovljene stranke Krščanske demokracije, naslovil na admirala Ellery Stoneja pismo, v katerem pravi med drugim: "Rad bi Vas opozoril na priloženi zapis: posredovala mi ga je kompetentna oseba, za deva pa odprtje slovenskih (sic) šol v Trstu. Utemeljeno menim, da trditve, ki jih ta zapis vsebuje, odgovarjajo resnici. V Trstu je namreč v teku prava inflacija dijakov in profesorjev, ki niso ravno pripadniki manjšine, marveč pravi pravcati jugoslovanski državljani iz bivših jugoslovanskih provinc. Prav tako se jugoslovanskemu jeziku in kulturi zagotavljata pomembnost in mesto, ki absolutno nista v skladu z dejanskimi potrebami majhne slovanske (sic) manjšine, ki od nekdaj obstaja v tem mestu. /... / Zelo bi Vam bil zato hvaležen, dragi admiral, če bi posredovali, da bi ZVU v Trstu ponovno proučila vso krajevno šolsko situacijo". 1) Na pobudo goriškega prefekta – to mesto je takrat zasedal Giovanni Palamara – je ministrstvo za šolstvo "z ukazom štev. 5113/76 L. z dne 25. 11. 1949 odredilo, naj se iz naših šol izženejo vsi otroci slovenskih staršev, ki so optirali za ohranitev državljanstva". Zaradi tega ukaza je moralo na Goriškem *sredi šolskega leta* zapustiti slovensko šolo okrog 150 (sto petdeset) slovenskih učencev in dijakov. Za vse je bil to predvsem hud psihološki šok. Nekatere dijakinje so se takrat obrnile na ministrskega predsednika De Gasperija. Pisale so mu in ga prosile, "naj jim dovoli vsaj dokončati šolsko leto"! 2) De Gasperi, družinski oče, niti za tak psihološki pretres slovenskih otrok in mladih ljudi ni imel posluha.

Mimogrede: znano je bilo, da je Alcide De Gasperi kot vzoren katoličan dnevno šel k maši, nekaj let po njegovi smrti pa se je občasno pojavljala – in zadnje čase se zopet pojavlja – vest o predlogu, da bi bil proglašen za blaženega. Odklonilno stališče do osnovnih pravic svojega bližnjega je, menim, resna ovira za tako proglasitev.

Marija Kacin

Opombe

1) Prof. Slavko Bratina: *Nelahka pot do resnice* – v prvem delu knjige Prof. Slavko Bratina – Dr. Marko Udovič: *Slovenska šola ob petdesetletnici obnove*, Trst 1997; str. 55. Drugi del z naslovom *Naša šola naš ponos* je uredil dr. Marko Udovič.

2) Za oba citata: Dr. Avgust Sfiligoj: *Slovenska demokratska zveza v Gorici 1947-1969*, Gorica 1969, Samozaložba; str. 33.

Ob 30. obletnici sodnega procesa proti znani četverici "JBTZ" Roška Naceta Bizilja (2)

Viša kustosinja Irena Uršič iz Muzeja novejših zgodovine Slovenije nam je poslala članek, ki ga je objavila v reviji Fotoantika, opremljen je bil z vsemi potrebnimi opombami, ki smo jih mi zaradi lažjega branja izpustili. Zapis pa je odlično pričevanje o časih, ko se je rojevala demokratična Slovenija.

Roška je brez uradne podpore zavzetega Odbora za varstvo človekovih pravic spontano združevala ljudi. Prav tako spontana je bila reakcija Naceta Bizilja, ki je 18. julija 1988 navsezgodaj zjutraj prišel pred sodišče in čakal začetek sojenja četverici. Bil je med peščico fotoreporterjev, in v trenutku, ko so se vrata sodišča za kratek čas odprla tudi za medije, je bil edini predstavnik časopisa *Dnevnik* – ob Delu najpomembnejšega slovenskega dnevnega časopisa. Prepoznal je pomembnost trenutka in za *Dnevnik* poročal tako v svoji vlogi fotoreporterja kot v privzeti vlogi novinarja. Prihodnji dan je bilo njegovo poročanje objavljeno na naslovnici *Dnevnika* – z izbrano fotografijo Zavrlovega odvetnika Draga Demšarja med intervjujem za avstrijsko televizijo, s čimer je opozoril na zanimanje tuje javnosti, ter z naslednjim člankom: "Predsednik vojaškega senata je izključil javnost, tudi zagovornika Draga Demšarja – Javno sojenje je trajalo eno uro": "Roška cesta v Ljubljani včeraj ob sedmi uri zjutraj. Peščica fotoreporterjev in snemalcev čaka nasproti vojaškega sodišča v Ljubljani. Čakamo, da pripeljejo Janšo, Tasića, Borštnerja in Zavrla, kajti sojenje četverici je napovedano za pol osmo uro. No, skozi vhod v vojaško sodišče niso prišli z Roške ceste. Medtem so se začeli zbirati tudi drugi, ugledni pravniki, predstavniki Odbora za varstvo človekovih pravic, domači in tuji novinarji, svojci obtoženih ... Malo pred pol osmo uro so se odprla vhodna vrata sodišča za zunaj čakajoče. Po temeljitem, toda korektnem pregledu z detektorjem, ki odkriva kovinske predmete (orožje, fotoaparate) in ob predložitvi osebne izkaznice ter deponiranju fotoaparatorov tistih, ki so jih imeli, je bil vstop v sodno dvorano v prvem nadstropju prost. Seveda je šlo za omejeno število, kajti ob sodnem senatu, tožilcu, branilcih, vojni policiji in obtožencih je ostalo bore malo prostora za svoje obtožene. Nekaj minut po pol osmi uri so posamično začeli prihajati na zatožno klop Ivan Borštner v vojaški obleki, David Tasić z značilno bledico zaradi omejenega gibanja na prostem. Tretji je prišel v sodno dvorano Janez Janša, sključen, bled, deloval je utrujeno. Zadnji od obtožencev je prišel v sodno dvorano Franci Zavrl skupaj s civilnim advokatom Dragom Demšarjem. Uvodoma je prišlo do nespoznazuma med Demšarjem in predsednikom senata Djurom Vlasisavljevičem, ki je advokata napotil na prostor, namenjen občinstvu. Na Demšarjevo vztrajanje je le-ta prisel na vojaškimi zagovornikom obtoženih. Ob predlogu vojaškega tožilca Živka Mazića o izključitvi javnosti zaradi varovanja tajnosti dokumentov in otežene obravnave

kom, ki so rekli med drugim – Ivan Borštner: "Mislim, da ni treba izključiti javnosti, razen ko se bere inkriminirani akt". Tudi njegov zagovornik se je strinjal, da ni razlogov za izključitev javnosti. David Tasić in njegov branilec sta se strinjala z mnenjem Borštnerja. Franci Zavrl: "Prepričan sem, da ni potrebe po izključitvi javnosti, razen pri branju akta, če je dokument sploh še zaupne narave, ker je že spremenjen". Zavrla je predsednik senata opozoril, da je dolžan izbrati zagovornika, ker naj bi se deslej izmikal, da ga izbere. Zavrl mu je odgovoril, da se ni izmikal,

so dali besedo tudi obtožencem in njihovim zagovornikom.

vih pravic (Bavčar), novinarji in ostala javnost. 3) Na obravnavi so lahko prisotni bližnji sorodniki in polnoletni otroci obtožencev.

S tem je bila za nas nepoklicane (civiliste) enourna prisotnost v sodni dvorani končana, prav tako tudi za Draga Demšarja, do tedaj Zavrlovega zagovornika, ki ni hotel zapustiti dvorane. Po kratkem, zelo ostrem dialogu s predsednikom senata so ga fizično odstranili iz dvorane".

Fotografije Naceta Bizilja zajemajo ključne informacije o dogajanju na Roški. Serija fotografij žensk opozarja na žensko gibanje, tako organizirano kot spontano. Že junija so se ženske, organizirane v dvourne "trojke", zvrščale v Kasarni 4. julij, da bi se srečale s priporniki in jim izročile pismo Odbora generalpolkovniku Višnjiću, kakršnega so izročile tudi Janezu Stanovniku

Franci Zavrl množica poroča o procesu sojenja, Ljubljana, Roška cesta, 25. julij 1988. Foto: Nace Bizilj, MNZS, inv. št. NB 218/66.

ker ni bil niti seznanjen s tem, sicer pa si je izbral za branilca Draga Demšarja, ki mu niso dovolili povedati svojega mnenja v bran obtoženca. Franci Zavrl je pred tem, ko so zahtevali osebne podatke, zahteval, naj z njim govorijo slovensko. Sprva so ga zavrnili, češ naj ne ovira dela, na Zavrlovo vztrajanje so določili prevajalca. Na vprašanje o njegovem materialnem stanju je Zavrl odgovoril: "Jaz sem reven človek". Janez Janša: "Obtožnica nas bremeni, da smo izdali vojno tajno, potem takem, te tajne ni več, torej naj bo sojenje javno. Naj se omogoči, da so prisotni najbližji sorodniki. Omogočite civilnega zagovornika. Predlagam Draga Demšarja. Če sodišče javnost izključuje, priznava, da tajnost ni bila izdana". Vojaški zagovornik se je pridružil Janševemu mnenju in zahteval civilnega advokata za svojega varovanca. Nato se je sodni senat umaknil na posvet. Ugibanj med prisotnimi civilisti je bilo hitro konec, ko je predsednik senata sporočil: 1) Javnost je izključena, da se ohrani vojna tajnost, zagovorniki so vojaške osebe. 2) Da se izključijo prisotnost predstavnikov Katedre za kazensko pravo (Kobe, Bavcon, Bele), da se izključijo predstavniki Odbora za varstvo človeko-

(predsedniku Predsedstva SRS), Miranu Potrču (predsedniku slovenske skupščine) in Milanu Kučanu (predsedniku Predsedstva CK ZKS) in v katerem so izrazile pretresenost in zaskrbljenost zaradi posega vojaških sodnih organov v civilno življenje in med drugim zapisale: "Zaradi tega je dobesedno izbruhnilo nezaupanje, ki se je kopičilo zadnjih štirideset let. Zgodovinski spomin ve, da je bilo v teh letih veliko "sodnih napak" in "sodnih zmot", za katere smo izvedeli šele veliko let ali celo desetletij kasneje". Želele so izvedeti, ali se s priporniki ravna humano in ali bo dovoljeno civilno preverjanje njihovega ravnanja. Glavna ženska trojka je združevala imena: Spomenka Hribar, Alenka Puhar in Vesna Teržan. Biziljeva fotografija Alenke Puhar z nageljnom v ospredju in množico cvetja na Roški, ki so ga polagale večinoma ženske, izpoveduje tako skrbno organiziran angažma žensk kot popolnoma spontano žensko podporo četverici. Slednjo toliko bolj izpričuje fotografija starejše ženske, ki se je želela dokopati do vojaške straže in s svojo navzočnostjo izpovedati svojo podporo.

/dajle

GORICA Ob prazniku zavetnika Slovenskega pastoralnega središča

Uspelo prvo Ivanovanje!

Sveti Janez Krstnik je bil veliki Jezusov predhodnik, njegov glasnik, prerok s posebno nalogo in poslanstvom, je v nedeljo, **24. junija**, dejal g. Marijan Markežič, vodja Slovenskega pastoralnega središča v Gorici, pri slovesni maši, ki je kronala večdnevno praznovanje farnega zavetnika. Sv. Janez je dokaz, kako "Bog obljublja prihodnost tudi tistemu, ki prihodnosti po človeško ne vidi; daje smisel tudi tistemu, ki smisla ne spoznava; Bog ustvarja tudi tisto, kar se človeku zdi nemogoče". Tudi rojstvo sv. Janeza spada v dolgo vrsto izrednih Božjih posegov, bilo je poseben Božji dar. On je pripravil pot Odrašeniku in vodil ljudi k Njemu. Z odločno besedo in zgledom je usmerjal rojake k Njemu, nato pa se je umaknil, "kot luna soncu". Godove svetnikov praznuje Cerkev na njihov smrtni dan, ki je njihov rojstni dan za nebesa, je še dejal. Izjeme so Jezus, Marija in Janez Krstnik: zaradi njihove veličine praznujemo tudi njihov rojstni dan za ta svet. V okolju, v katerem živimo, bodimo tudi mi predhodniki Kristusa, "pripravljajmo mu pot v srca naših sodobnikov, ki dostikrat ne vedo, da more njihove največje in najskrivnejše želje, hrepenenja izpolniti samo Bog", je navzoče pozval g. Marijan.

"Zamiseli o večdnevem praznovanju je tlela že nekaj časa v mislih različnih oseb", nam je povedal **David Bandelj**, glavni organist pri sv. Ivanu in član župnijskega pastoralnega sveta, ki je koordiniral letošnje praznovanje. "Zbrali smo ideje in prišlo je do tega: ponuditi smo hoteli nekaj duhovnega, kulturnega, liturgičnega in tudi družabnega, pač za vse okuse". Od kod pa ime 'Ivanovanje'? "Ime je dal Mauro Leban. Na tistem srečanju

Župnik Marijan Markežič

župnijskega sveta je molčal. Edino, kar je povedal, je bilo to. Ko je Marijan vprašal, kako naj imenujemo praznik, je on odgovoril: Ivanovanje! Marijan je to takoj zagrabil. Ime se je že prijelo in je tudi lušno". Z obiskom letošnjih dogodkov so organizatorji zadovoljni. V ponedeljek, **18. junija**, je prišel v goste p. Ivan Bresciani. "Predavanje je zelo pritegnilo ljudi, padlo je na rodovitna tla. Imamo namen ga še povabiti. Ljudje očitno potrebujejo tudi tako, duhovne obnove, tak tip predavanja, ki poslušalce soočajo z duhovnim, notranjim. Obisk je bil super, nisem pričakoval toliko ljudi. Gorica je sicer čudna: nikdar ne veš, koliko ljudi lahko pride. Poleg drugega gre za duhovnijo in ne za župnijo, ki ima svoje ozemlje; prišli so ljudje z vseh vetrov. To je bil konec koncev tudi naš cilj in je cilj duhovnije". (Več o predavanju v spodnjem članku)

V petek, **22. junija**, so v cerkvi sv. Ivana na najlepši način zaživel prvi *Svetoivanski glasbeni utrinki*. Pred domačim občinstvom je namreč s celovečernim koncertom nastopil Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel, ki ga vodi David Bandelj. To je dvakrat zlat zbor, saj je v letošnji sezoni

osvojil prvo nagrado na uglednem slovenskem in italijanskem odru, v Zagorju in Arezzu. Dekleta in fantje, ki z vsakim nastopom izkazujejo stalno rast ter presenečajo z vedno bolj zreliimi glasovi in interpretacijami, so v prvem delu večernega sporeda ponudili odlično izbor sakralne glasbe od Gallusa, Monteverdija in Palestrine prek Mendelssohna do Schnittkeja in Makorja; Gallusa in Mendelssohna (prvega na koru, drugega v apsidi ob spremljavi čelista Marcella Caseseja in kontrabasista Davida Šuligoja) so zapeli sami fantje: klobuk dol! V drugem delu so poslušalcem poklonili nekaj slovenskih ljudskih bisserčkov v prireditvi pretežno mlajših skladateljev, na koncu pa, "kot eksperiment", znano uverturo Rossinijeve opere Viljem Tell: in zbor se je prelevil v orkester... Z bučnim aplavzom si je publika za dodatek prislužila nežno Makorjevo Prav po prstih.

"Bilo je kot v nebesih", nam je dejala zvesta obiskovalka sv. Ivana. "Poslušal bi jih še in še, vsaj še eno uro", je dejal mladi mož. "Enkratno je bilo vzdušje, so klapa"! nam je dejal drug gospod. Resnično so navdušili ljudi, ki tako kakovostnega petja v tej cerkvi že dolgo niso slišali. Je bil di-

MeMIPZ Emil Komel med nastopom (foto dd)

rigent zadovoljen z nastopom? "Sem zadovoljen, ker je bil prvi celovečerni koncert. Za fante in dekleta je to bil pravi maraton. Ni bilo lahko, nekatere skladbe so bile bolj pripravljene, druge smo prvič zapeli. Na splošno pa sem zadovoljen".

Na vigilijo praznika rojstva sv. Janeza Krstnika, **23. junija**, je vernike čakala še ena novost: slovesen obred prvih večernic v čast Janezu Krstniku, ki jih je vodil škof vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji g. Karlo Bolčina, na koru pa se je oglašalo petje. T. i. molitveno bogoslužje je posebno lepa oblika molitve, ki se je ohranila iz časov prvih kristjanov in je - zlasti po Drugem vatikanskem koncilu - namenjena tako duhovnikom kot redovnikom in laikom. "Kar se jaz spomnim, smo jih pri sv. Ivanu zadnjič peli, ko je bil še msgr. Žbogar, leta 2002; na koru je tedaj bila pevska skupina Musicum", nam je povedal Bandelj. "Idea nam je prišla, ker gre, kot je povedal g. Karlo, za molitev celotne Cerkve, molijo jo tudi laiki. Zdelo se mi je lepo, da bi na predvečer praznika ponudili to občestveno molitev. Obred je poln simbolike, psalmi so peti: kdor je zraven, se pomiri in obenem moli. Upamo, da bomo tradicijo nadaljevali vsak 23. junij". Obredu je na travniku za cerkvi seveda sledilo kresovanje ob obloženih mizah v veselje župnijskega občestva in vseh, ki so želeli biti zraven. / DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Nesmisel v življenju Reinkarnacija

Naši ljubi mladeniči in mladenke prinesejo iz velikih mest tudi kakšno "sila veliko modrost", tako da "obliznem palec" in velikokrat molčim, ker vidim, da bi marsičesa ne razumeli, kaj šele sprejeli, saj so zabetonirani v svoj prav, in na ta svoj prav, ki je daleč od resnice, se držijo kot pijanec plota. Na vrsti je bilo zopet preseljevanje duš ali reinkarnacija.

Malokdo ve, da nauk o reinkarnaciji uči, da pravičnost predstavljajo za človeka breme, medtem ko krščanstvo pozna najprej milost in dovršitev. Na svetu je toliko napak in razdorov, ki jih noben človeški razum ne more urediti. Urediti jih lahko samo Božje usmiljenje in Božja ljubezen. Krščanstvo poudarja enkratnost življenja. Pomembna sta dva svetopisemska citata. Prvi pravi: "Kakor je ljudem določeno enkrat umreti, nato pa pride sodba. (Hebr 9,27) In drugi citat: "Skrbno torej pazite, kako živite, ne kot nemodri, ampak kot modri. (Ef 5,16) Vsak trenutek nam je podarjen. S časom dobivajo naše odločitve, še zlasti tiste, za katere se odločamo svobodno, vedno večji pomen in s tem tudi večjo vrednost. Preseljevanje duš ali reinkarna-

cija pa vidi človekovo identiteto v duši, zato pojmuje človekovo telo kot neki zunanji ovoj, s katerim je "ovita duša". Medtem ko Sveto pismo pojmuje človeka kot enkratno osebo. Kristjan se s svojim življenjem lahko prepusti Božji ljubezni, da se kljub svojim napakam in neuspehom preda svojemu življenju in ga sprejme takšnega, kot je.

Vsi vemo, da je na svetu veliko razdorov in sovraštva, ki jih no-

ben človeški napor ne more spraviti in preprečiti, razen Božjega usmiljenja. Neradi pa priznamo, da je na svetu toliko stvari, ki jih naš um ne dojame. Na to me spominja citat iz sv. Pavla, ko sporoča, da vse stvarstvo ječi v pričakovanju dokončne osvoboditve in izpolnitve. Tako spoznamo, da je nauk ali učenje o reinkarnaciji nedorečeno in s tem tudi zgrešeno. Človek, žal, ne prizna ali velikokrat ni zmožen govoriti o dovršitvi vsega stvarstva, zato raje govorimo o dovršitvi človeka in rabimo izraz "novo nebo in nova zemlja".

Ambrož Kodelja

Terčeljev shod

Terčeljev shod na Otlici bo v **soboto, 7. julija** 2018. Začetek peš poti na Otlico bo izpred Terčeljevega spomenika v Šturjah ob 7. uri. Sv. maša v cerkvi angelov varuhov bo ob 10. uri; po njej bo Terčeljeve tekste in pesmi prebral gledališki in filmski igralec Pavle Ravnohrib. Vabljeni!

Gorica / P. Ivan Bresciani o sprejemanju

Od posameznika do osebe

Duhovno in človeško globok ter hkrati pristen je bil začetek prvega Ivanovanja v Slovenskem pastoralnem središču v Gorici. Praznovanje farnega zavetnika se je namreč začelo 18. junija z žlahtno duhovno vsebino, s teologijo, ki je še kako prežeta z življenjem. V dvorani Močnikovega doma ob cerkvi sv. Ivana je na temo *Princip duhovnega življenja je sprejemanje in krščanstvo je vera sprejemanja* govoril p. Ivan Bresciani, provincial slovenske Družbe Jezusove, goriški rojak, ki je v slovenski duhovnosti bil strežnik, zrasel in spletel prijateljstva. Po pozdravu župnika Marijana Markežiča in uvodnih besedah Davida Bandlja je p. Ivan začel svoje razmišljanje, v katerem je utemeljil, da krščanska vera je vera sprejemanja, razodeta vera in ne religija. "Sami ne pridemo do tega, da Bog je Oče, Sin in Sv. Duh, če nam to ni razodeto". Druge religije so *zgrajene* s človeškim naporom: človek se povpenja do boga. V krščanstvu je Bog tisti, ki pride do človeka. Izbrana tema je tesno povezana s papežem Frančiškom, je dejal p. Ivan. Papež je že ob imenovanju kot "rimski škof" zmanjšal razdal-

P. Ivan Bresciani

jo z drugimi škofi, postavil se je za bolj sinodalno in manj piramidalno Cerkev. Zmanjšal je razdaljo tudi do ljudi, saj jih je prosil, naj ga blagoslovijo in molijo zanj. V duhu drugega koncila je papež z ljudmi, blizu njim. "In je začel graditi tako Cerkev". Zanj je pomembno, da naredimo korak naprej: želel bi, da bi Cerkev bila kot "vojaška bolnišnica", "Cerkev na meji", blizu ljudem, ki živijo na meji. "To pa ni enostavno; gre za pot od posameznika do osebe... To je duhovna pot". Posameznik gleda nase, oseba pa je naravnana na drugega. Pojem "oseba" izhaja iz Sv. Trojice: naš Bog je eden in hkrati so to tri osebe, ki so v odnosu med sabo. Bistvena ni naraava, temveč odnos. "Med sabo smo

povezani, ker smo osebe, ne samo ljudje".

To je p. Ivan ponazoril z likom in res poučno življenjsko zgodbo očaka Abrahama. Tudi njega, kot druge, je Bog "vlekel ven" iz njega, da bi postal nekaj novega, da bi ne bil več *posameznik*, temveč vedno bolj *oseba*, da bi šel ven iz sebe, odkril nekaj novega. Drugega. Abraham je preživel več preizkušenj: zapustil je svojo zemljo, počasi je postal mož, šele nato oče in duhovni oče; na koncu ni bil več egoist, temveč je vključeval Boga v svoje življenje, je računal Nanj. Postal je bolj oseba in "živel kot tisti, ki ima Božje življenje v sebi, ki vedno vključuje drugega, ga nikdar ne pusti samega". Cerkev, ki jo želi graditi papež Frančišek, je Cerkev, ki temelji na takem življenju. S krstom smo vsi prešli do *novi življenje*, sposobnost žrtvovati se za drugega v moči ljubezni Sv. Trojice, sposobnost iti iz sebe, imeti rad drugega z Jezusovo ljubeznijo. Zato je škandal, kot pravi Schneeman, da smo spravili krščanstvo na raven religije in pravil, ne pa novega življenja, ki ga nosimo v srcu. V razpravi s patrom so prisotni načeli več zanimivih tem. Med drugim je prišlo na dan, da je v sodobnem, digitaliziranem svetu toliko težje razločevati Božji klic, zato je tudi toliko težje preiti od posameznika do osebe, se odločiti za duhovniški poklic ali družino. "Za razločevanje si moramo vzeti čas. In iti moramo v globino". Drugače ne gre. / DD

ZAKAJ PRAV JEZUS? (29)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusova obsodba

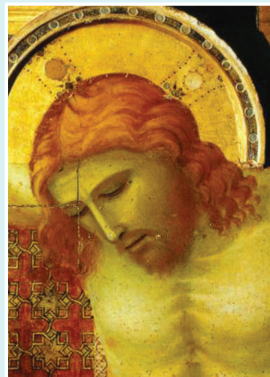
Jezusova obsodba ni bila naključje, bila je **posledica in konec njegovega življenja ter delovanja**. S svojim učenjem in delovanjem je trčil v tedanji judovski religiozni red in privilegije voditeljev. Najbolj vidno razhajanje je bilo v odnosu do postave. Poudaril je, da mora stopiti **težišče duhovnega življenja v osebni odnos z Bogom in v odgovor na Božji klic**. Verski voditelji so občutili, da je s tem zamajal same temelje njihove oblasti in religije. Spor z voditelji je spremljal še spor z **ljudstvom, ki je postalo razočarano** nad njim, ker ni pokazal konkretnih znakov organiziranega upora, ki so ga pričakovali. Kljub temu so se voditelji **zbali njegovega delovanja**. Strah jih je bilo, da bi se z njim povezali člani gibanja gorečnikov in bi prišlo do upora. Povrh tega so njegove ideje začele manjšati prihode v templju. Zato so ga ponoči prišli in privredli na sojenje. Nekateri njegovi somišljeniki so bili presenečeni, da se ni nič upiral.

Evangelisti ne prinašajo izvirnega zapisnika o sojenju. Dogodke so zapisali kasneje v luči velike noči in skladno s svojim teološkim pogledom. Jezusa so po prijetju peljali v hišo velikega duhovnika, kjer so ga zasliševali. Odločili so, **da ga bodo izročili Pilatu, da bi ga obsodili na smrt**. Očitno so mu, da je govoril, da bo podrl tempelj, zmotilo jih je, da se je razglašal za Kristusa. **Neupoštevanje postave in to, da se je imel za Mesija**, še ni bila kazen za smrt. Toda povezava enega in drugega je povezala možnost obsodbe. Verjetno je bila kapljica čez rob njegova izjava, naj porušijo ta tempelj in ga bo v treh dneh sezidal.

Jezus je bil za velike duhovnike in judovske voditelje **lažni prerok**, ki je zavajal ljudstvo in ga vodil

stran od tempeljskega bogočastja. Veliki duhovniki so rekli, da, če bodo pustili njegovo delovanje, bo šlo ljudstvo za njim, Rimljani bodo posredovali in uničili sveti kraj. (11, 47-48) Ker judovski vodilni krogi niso mogli obsoditi človeka na smrt, so Jezusa jutraj peljali k rimskemu oblastniku Pilatu. Proces se je odvijal po ustaljenem redu: obtožba, povpraševanje, izrek kazni v skladu z zakonikom. Judovski voditelji so ga tožili, **da je ogrožal rimsko državno oblast** in želel dvigniti množice proti njim. Vsi štirje evangelisti so mnenja, da je bilo središče obsodbe v tem, **da se je delal za mesijanskega kralja**, kar je dal Pilat posmehljivo napisati nad njegovo glavo. Jezus je bil torej obsojen kot tisti, ki je napadal rimsko okupacijsko upravo in zavračal vodilno vlogo rimskega ljudstva ter se delal za Božjega sina, ko pa je bil samo cesar sin božanskega Cezarja. **Pilat je opazil, da je tožba proti Jezusu lažna in ga je hotel oprostiti**. Toda, ko so začeli pritiskati nanj in mu grozili, da ga bodo tožili v Rim,

jim je popustil. S tem je prevzel odgovornost za njegovo križanje in smrt. Veliko soodgovornost so imele judovske oblasti, zlasti kleriške. Ti, ki so zanimali vsako božansko vlogo cesarja, so ta poganski zakon obrnili proti resničnemu Božjemu Sinu. Jezusa je zadela banalna obsodba, in sicer zaradi strahu, čeprav ni bilo prave krivde. **Ker je napovedal bližino Božjega kraljestva in jo tudi sam pokazal s svojo osebo** in delovanjem, je moral oditi s pozornice zgodovine. Tudi množice se bile razočarane, ker je tako propadel in ni konkretno uveljavil Božjega kraljestva. Pogovor med dvema učencema, ki sta šla v Emavs, odkriva to **razočaranje in žalost**. (Lk 24, 18-21)

Rovte v Občini Logatec / Dogodek v spomin na msgr. Janeza Hladnika

Pravičen mož in duhovnik, ki je v novem svetu rojakom vlival upanje

Pred nedavnim je na pobudo župnije Rovte v občini Logatec, Goriške Mohorjeve družbe in Založbe Družina izšel ponatis pred 40 leti prepovedane knjige spominov msgr. Janeza Hladnika *Od Triglava do Andov*. Knjigo, ponatis katere je uredila novinarka Erika Jazbar, so predstavili v nedeljo, 24. junija, na dan godovanja svetega Janeza Krstnika v Rovtah, Hladnikovi rojstni vasi. Slovesnost so priredili tudi v spomin na 70-letnico prihoda prve večje organizirane skupine slovenskih beguncev v Argentino, pri katerem je msgr. Hladnik odigral poglobljeno vlogo. Knjiga spominov Janeza Hladnika je

Foto M. Vogrič

Foto M. Vogrič

ob izdaji pred 40 leti pri Goriški Mohorjevi družbi končala na spisku prepovedane literature v tedanji Jugoslaviji in bila z uradnim listom prepovedana. Krajani so v spomin na to potezo v nedeljo prilepili na vrata domače cerkve fotokopijo uredbe, s katero so oblasti g. Hladnika, njegovo knjigo in njegove ideje cenzurirali. Spominski dogodek se je začel s sveto mašo, ki jo je ob somaševanju duhovnikov daroval upokojeni ljubljanski nadškof Anton Stres. Somaševal je tudi msgr. Podbersič, predsednik Goriške Mohorjeve družbe. Nadškof Stres je v homiliji poudaril pomen sv. Janeza Krstnika. Svetnik je bil posrednik krščanstva in po njegovi zaslugi so verniki vstopali v vero. Tudi msgr. Hladnik je imel to vlogo, da je sprejemal slovenske

rojake v Argentini in jim vlival upanja v jutrišnji dan. Kot so izpostavili na predstavitvi knjige, ki je sledila bogoslužju, se Janez Hladnik v knjigi spominja na svojo življenjsko pot, ki se je začela leta 1902 prav v Rovtah, končala pa leta 1965 v Buenos Airesu. Od otroštva in študija in kaplanske službe do odhoda v Argentino.

predstavljajo spomini na dogodke med drugo svetovno vojno in po njej. Msgr. Hladnik je celo posredoval pri predsedniku Peronu in njegovi ženi Eviti, da je Argentina leta 1948 sprejela deset tisoč rojakov, ki so slovenske dežele zapuščali zaradi komunističnega nasilja v domovini. Knjiga sama in drugi Hladnikovi zapisi jasno izražajo nasprotovanje jugoslovanskemu režimu in prav zato jo je pred 40 leti doletela cenzura. Predstavitev, na kateri so sodelovali predstavniki založb, je bila vpeta v bogat kulturni program, ki so ga oblikovali mladi predstavniki

Foto M. Vogrič

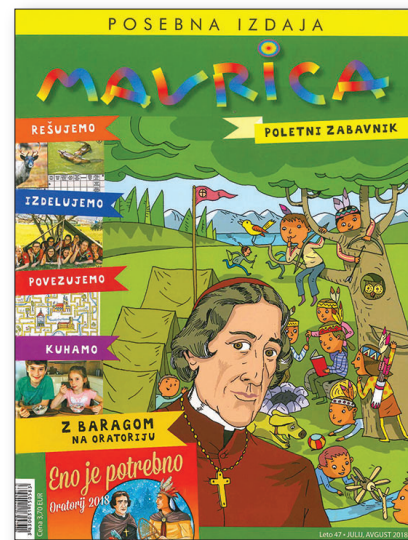
V Južno Ameriko ga je poslal takratni škof Rožman z namenom, da organizira mrežno sodelovanje med slovenskimi rojaki, ki so med obema vojnama odšli v Argentino. Najpomembnejši del knjige pa

idej, ki so bile nekoč prepovedane. V imenu založb je urednica knjige Erika Jazbar orisala lik msgr. Hladnika in načrtala zgodovinske okoliščine, ki so botrovale begunskemu povojnemu valu.

Posebna izdaja Mavrice

Z Barago v odkrivanju nepoznanega sveta

Večina naših otrok, sicer zvestih bralcev Pastirčka, verjetno ne pozna mesečne revije Mavrica, ki je namenjena otrokom, staršem, katehetom in vzgojiteljem, pa tudi vsem, ki radi pokukajo v otroški svet. Izdaja jo založba Družina, urednika sta Melita Košir in Andrej Praznik. Z zanimivimi in poučnimi zapisi skrbi za vzgojo otrok na Slovenskem v duhu krščanskih vrednot. Kot pri nas Pastirček spremlja otroke na "poti učenosti" vse šolske dni in vsako leto izhaja deset števil. Ob izteku letu je izšla njena posebna izdaja. Posvečena je Frideriku Eneju Baragi, čigar 150-letnico smrti obhajamo prav letos. Baraga je bil najvidnejši slovenski misijonar prve polovice 19. stoletja. Rodil se je med 28. in 29. junijem 1797 v Knežji vasi – Mali vasi, umrl pa 18. januarja

1868 v kraju Marquette v Michiganu v Združenih državah Amerike. Bil je eden prvih pionirjev krščanske civilizacije med severnoameriškimi Indijanci in utemeljitelj knjižnega jezika indijanskih plemen Očipve in Otava ter prvi marquetteški škof (v škofa je bil posvečen 1. novembra 1853; njegovo geslo je bilo *Le eno je potrebno*). Je avtor prve slovenske knjige z opisom življenja in značilnosti severnoameriških Indijancev. Po Baragi se danes v ameriški zvezni državi Michigan imenujejo okrožje, mestna občina in vas. Čeprav je Slovenija, naša domovina na sončni strani Alp, zemljepisno majhna, je prav iz nje izšla množica misijonarjev, ki so delovali na raznih koncih sveta. Kdor bo listal po Mavrici, bo izvedel, da jih je bilo v začetku lanskega septembra od severa Kanade do Japonske in od Rusije do Madagaskarja 48. Nekoč jih je delovalo še več. Prav o teh krajih v Severni in Južni Ameriki, kjer je deloval Baraga, bodo bralci Mavrice lahko spoznali marsi-

katero zemljepisno in zgodovinsko zanimivost. Med drugim tudi to, da je Ontarijsko jezero le malo manjše od Slovenije! Dogodke iz Baragovega življenja razkriva v Mavrici stripovska zgodba. Na njegov lik se navezuje cela vrsta razvedrilnih strani (posebna izdaja jih ima kar 51!). Na njih je treba npr. v blodnjaku najti pot, po kateri je Baraga prišel do stolnice v Ljubljani, reševati različne vrste križank, razvozlati belokranjsko in indijansko osmerosmerko, po prepletenih vrveh ugotoviti, na katere ladje so se vkrcali

potniki, med njimi je seveda Baraga, poiskati vsiljivce med indijanskimi šotori... Pa še veliko drugih zabavnih zank in ugank je v njej za sproščene počitniške dni. Mladi iz stega Ajdovščina – Šturje 1, ob barvnih fotografijah in z nazornimi navodili, učijo, kako se pripravi bivak. Kako pa je šepajoči indijski fan-

tiček odkril sladke javorjeve sok, pripoveduje zgodba *Javorjevo darilo*. Tisti, ki se radi grejo kuharje, bodo z veseljem poskusili pripraviti jedi iz ameriške kuhinjske tradicije, take preproste, kot jo je poznal Baraga. Na dveh straneh je jedrat zapis o parnem vlaku in njegovi zgodovini. Spremlja ga lepa ilustracija, ki natančno ponazarja njegovo delovanje. V tej posebni izdaji Mavrice, namenjeni oddihu, se predstavlja mali Friderik, ki nosi ime po slavnem Baragi in z mamico in očkom živi v Ameriki, na območju Velikih jezer, prav tam, kjer je opravljal misijonsko poslanstvo veliki Slovenec. Potem ko bodo bralci pozorno prebrali vse Mavricine strani, se bodo lahko zaustavili pri kvizu o Baragi in preverili, ali so si zapomnili, kar so o njem izvedeli iz tega "poletnega zabavnika", ki ga je navdihnil Baraga, na katerega se navezuje tudi Oratorij 2018, ki ima za moto njegovo škofovsko geslo *Eno je potrebno*.

Iva Koršič

Prvo sv. obhajilo v Bazovici

V nedeljo, 6. maja, smo imeli praznik prvega svetega obhajila v Bazovici. Šest fantov in dve dekleti so prvič prejeli Jezusa v kru-

hu večnega življenja. Naj jim bo močna hrana za vero, trdna opora v težavah in poroštvo za nebesa.

Prvo sv. obhajilo v Nabrežini

V nedeljo, 27. maja 2018, je sedem otrok iz Nabrežine prvič prejelo prvo sveto obhajilo. Jasmin, Max, Deva, Maja, Mirjam, Samo in Mirko so se dve leti vestno pripravljali pod vodstvom sestre Klavdije Žerjal in p. Janka, v nedeljo pa so stopili

pred oltar in prvič prejeli Jezusa v svoje srce. V nabrežinski cerkvi je vladalo zelo veselo vzdušje, ki ga je še dodatno obogatilo ubrano petje okrepjenega nabrežinskega cerkvenega zbora, ki ga je na orglah spremljala Vera Tuta Ban.

Kratke

Izletniki iz Laškega na sejmu čipk v Idriji

Klekljarski odsek društva Jadro je organiziral v soboto, 16. junija, izlet v Idrijo, na sejem domače in umetnostne obrti. Tu se na Mestnem trgu enkrat letno srečujejo klekljarice ob razstavah,

tekmovalnih, glasbi domačih skupin in ob ogledih velikega števila stojnic, ki ponujajo tudi pripomočke za klekljanje. Na sejmu so tudi ustvarjalne delavnice za otroke. Prava paša za oči predstavljajo vedno odlično pripravljene domače in tuje razstave čipk; te so navadno na ogled predvsem v muzeju. Izletniki iz Laškega so lahko obiskali tudi grad in si ogledali Antonovo rudo živega srebra. Razveselili so jih tudi zanimivi plesi folklornih skupin iz Črne gore, Hrvaške in Bolgarije. Popoldne so se izletniki odpravili še do Cerkniškega jezera in si ogledali "živo" maketo ob strokovni razlagi delovanja vodnega sistema oz. nastajanja in presihanja tovrstnega kraškega pojava.

Društvo goriških upokojencev / Uspešen izlet v Pivko

Dne 19. maja 2018 so se številni društveni člani odpeljali proti Pivki, naselju, ki leži med Postojno in Ilirsko Bistrico in je vojaško zelo pomembna strateška točka z znanim Parkom vojaške zgodovine. V njem je muzejsko turistično središče, umeščeno v kompleks starih

pivških vojašnic. Te je zgradila kraljevina Italija okrog leta 1930. V letih 1945-1991 pa je v njih domovala Jugoslovanska ljudska armada. Po odhodu JLA so bile vojašnice popolnoma opustošene in zapuščene. Obnovili so jih in leta 2004 v njih uredili muzej vojaške zgodovine. Tu si je mogoče ogledati muzejsko zbirko, sestavljeno iz najdragocenejših primerkov tankov, oklepnih vozil in topov iz obdobja 2. svetovne vojne in obdobja nekdanje Jugoslavije. V muzeju je izletnike spremljala vodnica, ki je zelo izčrpno razlagala, vsi so jo z zanimanjem poslušali. Na ogled so tudi eksponati iz obdobja hladne vojne in slovenskega osamosvajanja. Ključna je razstava o nastanku slovenske države in vojni za njeno samostojnost leta 1991. Posebno zanimanje pa sta zbudili v izletnikih letalska zbirka in majhna podmornica, ki je tu verjetno najprivlačnejši eksponat. Z navdušenjem so nekateri stopili vanjo in si ogledali njeno notranjost. Edina nevšečnost na izletu je bila okvara avtobusa med vračanjem proti domu. Izletnike sta pozneje srečno pripeljala domov dva majhna avtobusa. (Marinka K.)

Škofijska šola za orgle in cerkveno glasbo / Poletni tečaji in masterclasses

petja. Tečaji bodo potekali v Zdravščinah od julija do konca septembra. Možni so prilagodljivi urniki. Za glasbenike bodo na razpolago tudi trije mojstri tečaj. Prvi je orgelski tečaj (predvsem za staro in baročno glasbo) znanega Manuela Tomadina (18. do 20. julija). Drugi je tečaj petja (impastacija glasu), ki ga bo vodil Aleksander Svab (datum ni še določen). Tretji tečaj bo o izvajanju baročne vokalne glasbe. Vodila ga bo svetovno znana Lia Serafini (1. do 3. avgusta). Za vse informacije: mirkobutkovic@yahoo.it, tel. 3334140364, https://associazioneorganisticadellitorale.wordpress.com

Škofijska šola v sodelovanju s Primorskim orgelskim društvom organizira za vse vrste zainteresov (otroci, začetniki, starejši) poletne tečaje orgel, klavirja, harfe, kitare, petja, zborovskega

Občni zbor PD Podgora
Nove, sveže moči

Prosvetno društvo Podgora je 23. maja imelo občni zbor, na katerem so pregledali preteklo delovanje in postavili smernice za nadaljevanje dela. Na dnevnem redu je bila tudi izvolitev novih društvenih organov. Najlepša novica je ta, da se je društvu po nekaj letih približalo lepo število

mladih, ki se želijo vključiti v vaško kulturno življenje. Poročilo je imel Milan Jarc kot vršilec dolžnosti predsednika in je v glavnem obsegalo delovanje MePZ Mirko Špacapan, saj je to bilo glavna dejavnost društva v zadnjih letih. Navedeni so bili sodelovanje pri vaških vsakoletnih prosvetnih in verskih dogodkih, kot so polaganje vencev pri spomeniku padlim 1. novembra in 25. aprila, procesija ob prazniku vaškega zavetnika in

drugi verski prazniki v letu, nastopi na raznih pevskih revijah, kot sta Primorska poje in Cecilijanka, ter razna gostovanja v zamejstvu in Sloveniji. Decembra 2016 je bil v organizaciji društva spominski večer v počastitev spomina na Lojzeta Bratuža ob 80. obletnici njegove zastrupitve, prav v Podgori. Sledili so pozdravi prisotnih gostov, predsednice ZSKP Franke Padovan, predsednikov SSO Walterja Bandlja, društva Sedej iz Števerjana Filipa Hledeta, predstavnika društva Sabotin iz Štmavra Gabrijela

Snovanja 2018 na Subidi

Romantičnost starih briških šeg z učenci SCGV Emil Komel Plešivo

Stare šege in navade v sebi vedno nosijo kanček romantičnosti in tisto ljudsko modrost, ki je pristno očarljiva. Obenem pa učijo o življenju naših prednikov in rišejo tradicije, ki so zaznamovale naše okolje z avtentičnostjo. Med mnogimi šegami, ki karakterizirajo čas poletja, je tudi spletnje venčkov za kresno noč, znani so kot Ivanovi venci. Tej tematiki se je posvetila ena od glasbenih prireditev, ki jih je Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel vključil v cikel Snovanja 2018. To posebno glasbeno srečanje, ki ga je ravnateljica Alessandra Schettino nasloвила *Nekoč v Brdih*, so oblikovali učenci s podružnične glasbene šole na Plešivem. Zamisel za izvedbo tega dogodka pa se je utrnila ob srečanjih, ki jih je ravnateljica imela na pobudo Ester Sirk z dobro poznavalko sedanjega in preteklega briškega življenja in tradicij, Darinko Sirk, tudi častno občanko Občine Brda. Tako je v Kisli kleti Sirk na Subidi potekalo dogajanje, ki je oživljalo to zanimivo pravadno pogansko tradicijo spletnja venčkov. Namen te prireditve pa

je bilo približati zgodovino, filozofijo življenja in kulturo tega prostora našim najmlajšim, da bi lahko razvili odnos do tistega, kar dela naše okolje posebno, nas pa tudi lokalno ovrednoti in identificira. Uvod v to prireditev so postavili mladi glasbeniki, ki obiskujejo pouk glasbe v SCGV Emil Komel na Plešivem. Kot posebni gostje pa so nastopili tudi učenci z matične šole. Za začetek se je oglašil s slovensko ljudsko *Navzgor se širi rožmarin* Otroški pevski zbor Plešivo. Sledili so glasbeni nastopi, ki so jih oblikovali pri klaviaturah Marta Gavagna (prof. Alessandra Schettino) in Ruben Picech (prof. Ingrid Silič), s trobento Edith Vitale (prof. Roberto Caterini), z električno kitaro Erik Tomadoni (prof. Martina Gereon), klarinetist Karol Vitale (prof. Tomaž Škamperle) in violinski duo z Barbaro Devinar in Atheno Picech (prof. Mojca Križnič). Kratkemu nagovoru Darinke Sirk, ki je orisala tradicijo sple-

tnja Ivanovih venčkov, je sledil prisrčen dramski prizor. V premišljeno zasnovanem gledališkem dejanju, ki ga je režirala

(zmeraj na isti žebelj!), kjer so branili družino pred nesrečami in boleznimi. Če je venček krasil tudi rdeči cvet, so fantje vedeli,

da je v hiši zrelo dekle za snubitev. Ko se je venček posušil, so ga vrgli na ogenj in tako je spustil nad hišo še zadnji blagoslov. Zabavna uprizoritev je vključevala gozdnega čuvaja, ki je zaslačil otroke trgati rože. Grožnji s kaznijo pa so se otroci postavili proti z razkritjem, v katerem so priznali, da so videli gozdnega čuvaja, kako zaljubljen dvori vaški deklici. Konec dober, vse dobro.

V prepletu glasbe in starih navad je dogodek minil v prijetnem vzdušju, ki ga je zaznamovalo veliko novih in zanimivih spoznanj. Celotno zgodbo pa so za popolno zaokrožitev obogatili še zborovske pesmi iz slovenske ljudske zakladnice.

Metka Sulič

Alessandra Schettino, so otroci s Plešivega predstavili vse značilnosti in zanimivosti, povezane z Ivanovimi venčki. Zvedeli smo, da so v preteklosti otroci nabirali ivanjščice - marjetice, ki so jih mame spletale v venčke in obešale na vhodna vrata

Odsla je priljubljena vzgojiteljica
Učiteljci Mirjam Vescovi Breclj v spomin

Po daljši nezdravljivi bolezni je ob zori v soboto, 16. junija, na svojem domu v Doberdobu umrla učiteljica Mirjam Vescovi Breclj iz Doberdoba, ki je vrsto let poučevala prav v doberdobskem vrtcu. Od nje smo se poslovili v četrtek, 21. maja, najprej s sv. mašo v doberdobski cerkvi, od koder smo jo pospremili na domače pokopališče. Mašno zadušnico je daroval g. Ambrož Kodelja, ob njem pa je somaševal g. Marjan Markežič. V povedni homiliji je g. Kodelja izhajal iz evagelijskih blagrov in poudaril, da so vsakomur lahko v vodilo in tolažbo. Na koru je med obredom pod vodstvom organista Daria Bertinazzija pel okrepljeni cerkveni zbor, saj so se domačim pevcem pridružili tudi pevci MePZ Hrast, MoPZ Fantje izpod Grmade in

fantovske skupine Devin-Narežina. Na pokopališču pa so rajni Mirjam in slovo zapeli MePZ Hrast pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča in okrepljeni Fantje izpod Grmade s Hermanom Antoničem. Okrog prizadete družine, mame doberdobske Julije, Jara in Jasne, pa se je dejansko zbrala vsa vas.

Mirjam je bila kot vrtnarica zelo priljubljena in cenjena vzgojiteljica. Bila pa je tudi oseba, ki se je od mladih nog vključila v kulturno in javno delovanje. Veliko let je tako sodelovala pri kulturnem delu v vasi, saj je delovala in pela pri SKD Hrast, kjer danes pojejo njen mož Marjan, hčerka Julija in sin Jaro. V mladih letih pa je bila tudi v skupini Kraških krtov, ki imajo velike zaslu-

ge. Vsi so izrekli čestitke in spodbudne besede za nadaljnje delovanje. Na volitvah je bil izvoljen nov dvanaestčlanski odbor, ki ga bodo sestavljali David Grinovero, Sabina Antoni, Dario Braini, Albina Pintar, Silvan Komic, Milan Jarc, Carlotta Nanut, Tamara Peteani, Daniel Peteani, Alek Devetak, Karin Maligoj, Nika Devetak. V nadzorni odbor so bili izvoljeni Walter Bandelj, Klavdija Pahor in Nevenka Pintar. Na koncu je stekel še pogovor o smernicah za nadaljnje delovanje, za katero

miklavževanj in drugih otroških prireditev pa je botrovalo temu, da je leta 1993 sodelovala pri izdaji njenih igrice za mlade izvaljalce *Igrarija čarovnija*, ki jo je v spomin na Franko izdalo SKD Hrast.

Tako je Mirjam, tudi ko je sama opustila aktivno delovanje v društvih in organizacijah dosledno podpirala sodelovanje svojih družinskih članov pri zborovskem in kulturnem delu in tudi v hudih mesecih, ko je bolezni neizprosno napredovala, jih je spodbujala, naj vztrajajo pri vseh obšolskih dejavnostih, ki se jim uspešno posvečajo. Možu Marjanu, otrokom Juliji, Jaru in Jasni ter mami Romani ob tej težki izgubi izrekamo globoko sožalje.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage

MIRJAM VESCOVI BRECELJ

se zahvaljujemo vsem, ki so nam bili v tem težkem trenutku ob strani. Posebno smo hvaležni dragocenim prijateljem, sorodnikom in znancem za nesebično pomoč med dolgotrajno boleznijo, zdravstvenemu osebju, župniku g. Ambrožu Kodelji za duhovno oporo, g. Marjanu Markežiču za somaševanje na pogrebni maši ter pevcem, ki so olajšali poslednje slovo.

Svojci

Doberdob, 24. junija 2018

so imeli mlajši člani kar nekaj predlogov. Po seji so nazdravili novemu odboru, kakor se po slovenski navadi spodobi.

Na prvi seji odbora so si člani porazdelili funkcije in zadolžitve, tako da je bil za predsednika izvoljen David Grinovero, za podpredsednika Danijel Peteani, za tajnico Tamara Peteani ob pomoči Carlote Nanut, za blagajničarko Sabina Antoni, za gospodarja Dario Braini ob pomoči Silvana Komica.

David Grinovero

Festival Števerjan 2018 bo potekal od 6. do 8. julija

Vedno priljubljena glasbena in družabna prireditve

Filip Hlede in Liza Terčič, predsednik in tajnica društva Francišk Borgia Sedej iz Števerjana, sta 25. junija v pritličnih prostorih Trgovskega doma uradno predstavila medijem letošnji, 48. festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2018. Vedno priljubljena poletna glasbena in družabna prireditve, ki pomeni krono in vrhunec letnega delovanja zagnanega briškega društva, bo potekala med Borovci od 6. do 8. julija 2018, je povedal Hlede, ki je tudi prinesel pozdrav županje France Padovan. Dva predfinalna večera se bosta začela ob 20. uri, finalni del pa ob 17.30. Festival ne predvideva "predizbora": vsak ansambel, ki se prijavi na festival, ima možnost, da se na odru izkaže, nato ga bosta ocenila komisija in publika. Letos se jih je prijavilo štirinajst, vsi prihajajo iz Slovenije. "Žal ni nobenega iz zamejstva". Predsednik je iskreno povedal, da "je število letošnjih ansamblov skrb vzbujajoče", saj jih je v prejšnjih letih bilo nad 20 in tudi čez 30.

Filip Hlede in Liza Terčič (foto dd)

To, kar se dogaja v Števerjanu, pa je žal splošna težnja, saj isto opažajo tudi po Sloveniji. "Zadevo bomo morali korenito preštudirati in najti rešitev. Nekaj sugestij že imamo, verjetno pa bomo morali sestati za mizo tudi z organizatorji drugih festivalov in skupaj predebatirati zadevo". Festivali so namreč lahko za ansamble odlična "odskočna de-

ska". Vsak ansambel bo na festivalu zaigral po dve skladbi v živo: tisto iz zakladnice narodno-zabavne glasbe bo ocenjevala občinstvo, ki bo tudi letos lahko vsak večer poslalo en ansambel v finale; drugo, ki mora biti izvirna, bo ocenjevala strokovna žirija. Liza Terčič je navedla imena 14 prijavljenih ansamblov, članov

strokovne komisije (Marijana Mlinar, Nikolaj Pintar, Hanci Kežar, Jani Rednak, Andrej Plešničar, Slavko Avenik ml. in Filip Hlede) in komisije za besedilo (Janez Dolinar, Nina Pahor in Martina Valentinčič) ter seznam nagrad. Napovedovala bosta

Tjaša Hrobat in Jure Sešek, sicer pa pripravljajo še "presenečenje, ki ga bodo razkrili na festivalskih večerih".

V primeru slabega vremena bo festival potekal v velikem šotoru, ki ga bo nudila ZSKP; veliki šotor na trgu pred cerkvijo pa bo namenjen predvsem tistim, ki jih narodno-zabavne viže morda manj zanimajo, bodo pa radi preživeli lep večer v Števerjanu, kjer bodo seveda našli briško kapljico in kaj za pod zob. Nedeljski gost bo Kraški kvintet, "najboljši zamejski ansambel, ki je nedavno izdal novo ploščo. Želeli smo vzpostaviti stik tudi z

njimi in jim dati možnost, da predstavijo novo zgoščenko". Hlede se je na koncu zahvalil vsem skupinam in članom društva, pokroviteljem in podpornikom, ki omogočajo, da festival uspešno poteka že 48 let. "Seveda pa 'plujemo' proti 50., jubilejnemu festivalu. In trudili se bomo, da bomo privabili čim več ansamblov". / DD

SOVODNJE V organizaciji goriških upokojencev

Meddržavni ženski balinarski turnir

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško (DSUG) je tudi letos priredilo v Sovodnjah ob Soči meddržavni ženski balinarski turnir. V zgodnjih jutranjih urah se je 16. junija 2018 na sovodenskem balinišču zbralo osem ekip, ena iz Italije in sedem iz Slovenije. Pozdravu društvenega podpredsednika Emila Tomšiča je sledilo žrebanje za sestavo skupin, ki so igrale na baliniščih v Štandrežu in So-

vodnjah ob Soči. Po jutranjih tekmah so se spet vse balinarke srečale v Sovodnjah za obilno kosilo na prostem. Sledila je tekma v bližanju, na katerem si je balinarka Lenka Turel iz Renč zaslužila pokal, ki ga je podarila občina Sovodnje ob Soči v sklopu občinskega praznika. Vreme je bilo balinarkam naklonjeno, tako da so v najlepšem vzdušju tekmovala za uvrstitev v finale. Končen rezultat je bil še najlepši, ker so domačinke, članice

Društva goriških upokojencev, osvojile prvo mesto in zlato medaljo. Vsi prisotni so jim čestitali. Na drugo mesto so se uvrstile balinarke iz Kanala, na tretje iz Prvačine in na četrto pa iz Renč.

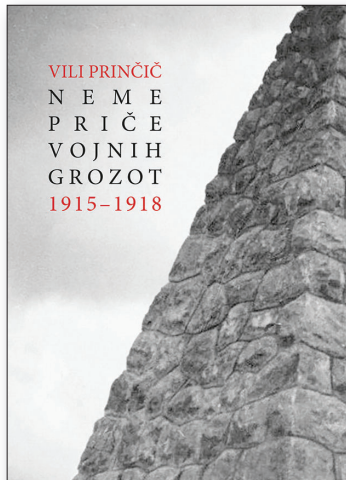
Vse te ekipe so prejele medalje, za katere je poskrbelo Društvo slovenskih upokojencev za Goriško. Prisotni so z dobro voljo in požrtvovalnostjo pripomogli k uspešni izvedbi turnirja. (at)

Nova publikacija Vilija Prinčiča Neme priče vojnih grozot 1915-1918

Pri tržaški založbi Mladika je ob stoletnici konca prve svetovne morije izšla knjiga *Neme priče vojnih grozot 1915-1918*. Njen avtor je Vili Prinčič, rojen v Gorici leta 1947. Ob športu - deloval je v zamejskih športnih in kulturnih krogih, več let je bil tudi tajnik za Goriško pri Združenju slovenskih športnih društev v Italiji - je prosti čas namenjal tudi publicistiki in zgodovinskim raziskavam. Izpod njegovega peresa so izšle knjige s športno tematiko, s kulturno-prosvetnimi vsebinami, z družbenopolitičnimi tematikami in zgodovinskimi raziskavami. V ta sklop spadata knjigi o goriških pionirjih letalstva, bratih Rusjan, in trijezična študija o Aleksandrinkah. Prav posebno pozornost Prinčič od nekdaj namenja dogodkom iz 1. svetovne vojne, ki je opustošila celotno Goriško. Na to tematiko je napi-

sal na stotine člankov v časopisih in revijah. Pred več kot dvajsetimi leti je izdal knjigo z naslovom *Pregnani* (1996), ki vsebuje pričevanja goriških beguncev med prvo svetovno vojno. Leta 2015 je izpod njegovega peresa izšla knjiga *V Brucku taborišču...*, ki opisuje usodo goriških beguncev v enem od begunskih taborišč v Avstro-Ogrski. Knjiga *Neme priče vojnih grozot 1915-1918* pa predstavlja 54 spomenikov, obeležij in drugih spominskih objektov, ki jih je vojna izpred stotih let zapustila na ožjem območju Goriške, v Posočju in na Tržaškem. Avtor je upošteval območje, ki na severu Posočja sega do Avč pri Kanalu, na jugu in zahodu pa do Doberdobske planote in do Tržaškega in Komenskega Krasa. Kratki opisi teh objektov so si med sabo precej različni. Pri nekaterih je izpostavljen zgodovinski opis enote, ki

je spomenik postavila, pri drugih ima glavno vlogo iskanje in ugotavljanje istovetnosti objekta, spet pri tretjih so na vrsto prišli napisi na spomenikih in na nagrobnih kamnih. Pri tem je treba opozoriti, da vsa avstro-ogrška obeležja izhajajo iz vojnih časov, medtem ko so veliko italijanskih spomenikov postavi-

li v obdobju med obema vojnama, nekatere celo po drugi svetovni vojni. Teh ni vzel v poštev, ker niso nastali iz pietete do padlih, temveč za potrebe in pove-

ličevanje fašističnega režima. Svoje mesto so v knjigi dobili tudi nekateri spomeniki, ki jih iz različnih razlogov ni več, a obstaja želja, da bi jih obnovili, saj je šlo za objekte dokajšnjega pomena, umetniške vrednosti in poudarjene sporočilnosti. V zadnjih letih je namreč prišlo do kar nekaj obnovitvenih posegov, ki so grobljo in zanemarjeno podrtijo spremenili v urejen spomenik, ki ga radi obiskujejo nedeljski izletniki, če že ne turisti iz drugih držav. Avtor je opisal tudi dve novogradnji, ki bi sicer ne spadali v to knjigo, a veljata za nekaj edinstvenega in sta pomembni za slovenski narod. To sta spomenik slovenskim vojakom v Doberdobi in spomenik vrhovnemu poveljniku 5. soške armade, gen. Svetozarju Boroviciu na Prevalu na pobočjih Sve-te Gore.

Knjiga je doživela kar nekaj predstavitev. 26. junija so jo predstavili v Kulturnem domu v Gorici. Ob avtorju je sodeloval poznavalec dogodkov iz prve svetovne vojne in soške fronte Mitja Juren. Srečanje je popestril nastop MoPZ Skala iz Gabrij pod vodstvom Zulejke Devetak.

Obvestila

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča udeležencem izleta v pokrajino Evganejskih gričev, da bo v soboto, 30. junija, ob 5.30 odpeljal avtobus iz Gorice s trga Medaglie d'oro / z Goriškega s postanki pri vagi blizu pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču, v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi, na Poljanah in v Doberdobi. Organizatorji priporočajo točnost.

SKRD Jadro vabi na srečanje vasi "SELO-SELA-SELE", ki bo v soboto, 30. junija 2018, v Moravčah. Prireditve ima namen sodelovanja krajev, ki jim je skupno to, da izhajajo iz krajevnega imena Sela. Odhod iz Selc ob 7.45. V Moravčah bo praznični program za vse goste s Kulturnim in razvedrilnim programom ter kosilo. Nato popoldne se bomo pripeljali v bližnji Arboretum Volčji Potok, ki je 85 ha velik javni park kjer si ogledamo jezeri in veliko raznovrstnih rastlin ter dobimo bogato ponudbo vrtnega orodja, rastlin, čebulic in semen. Nato še postanek v Trojanah na krofe. Povratek okoli 20.30.

SPDG prireja v nedeljo, 1. julija, lahek planinski izlet v Karnijo - Cima Avostanis (2.193 m). Odhod s parkirišča pri Rdeči hiši ob 8. uri. Informacije in prijave po tel. 3495552075 (Cvetka).

Družine z majhnimi otroki (do približno 10. leta) so vabljeni na letovanje v koči sv. Jožefa v Žabnicah (3. -7. 8.) in duhovni vikend v Logu pod Mangartom (31. 8. - 2. 9.) v organizaciji Skupnosti družin Sončnica in s sodelovanjem Mladinskega doma. Info in prijave na tel. +39 329 749 8194 ali +386 31 523 963 do 15. junija.

KCLB v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet.

od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

Svetoivanska župnijska skupnost iskreno čestita zakoncema **Marici in Tončetu Podveršiču** ob 65-letnici poroke in se tudi ob tej priložnosti zahvaljuje gospe za vse sladke dobrrote, ki jih rada pripravlja za naša slavlja.

Darovi

V zahvalo Bogu in Mariji za 65 let skupne zakonske poti darujeta Marica in Anton (Tonče) Podveršič 200 evrov za Novi glas in 50 evrov za Števerjanski vestnik.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 29. 6. 2018 do 5. 7. 2018)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 29. junija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 30. junija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Nedelja, 1. julija: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 2. julija (v studiu Stefania Beretta): Pravljичni svet.
Torek, 3. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 4. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Letalski akrobat, kačji pastir. - Izbor melodij.
Četrtek, 5. julija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Proslava ob dnevu državnosti

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v sodelovanju s Svetovnim slovenskim kongresom-Konferenca za Italijo in Knjižnico Dušana Černeta vabita v četrtek, **28. junija 2018, ob 20.30** na proslavo ob dnevu državnosti. Nastopili bodo slovenski maturantje iz Argentine (Rast XLVII). Gost večera bo dr. Stane Granda. Z njim se bo pogovarjal prof. Luigi Pulvirenti iz Rima. Srečanje bo potekalo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, drev. 20. septembra 85. Ob 19. uri bo v cerkvi sv. Ivana v Gorici sv. maša za domovino.

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

POLETNA

SREČANJA POD LIPAMI

Gost večera bo

Časnikar, urednik, kolumnist, politični analitik, avtor več strokovnih knjig

Dr. BERNARD NEŽMAH

O DINAMIKAH SLOVENSKE DRUŽBE IN POLITIKE

Pogovor bo vodil odv. Damijan Terpin.

ČETRTEK, 5. JULIJA 2018, OB 20.30

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

Ljubljana / Ob 100-letnici Narodne galerije Življenje in delo slikarke Ivane Kobilca

nove podatke o umetničinem življenju in delu. Evidentirali so več kot 350 del, popisali nove lastnike njenih slik, natančneje dokumentirali berlinsko in sarajevsko obdobje ustvarjanja Ivane Kobilce, na umetninah in okvirjih so izvedli potrebne konservatorsko-restavratorske posege in pregledali številne dokumente. Veliko novih dognanj so črpali iz zasebnih pisem, ki jih je umetnica pošiljala domačim, do katerih so prišli šele v zadnjem času.

Kot je za STA povedala direktorica Narodne galerije Barbara Jaki, so se za tako obsežno predstavitev Ivane Kobilce v letu, ko obeležujejo 100 let Narodne galerije, odločili, ker sta njeni sliki *Poletje* in *Kofetarica* daleč najbolj priljubljeni sliki v galeriji in ker je bila zadnja razstava umetničininih del leta 1979. Dodala je, da se je z umetnico sicer ukvarjalo že več umetnostnih zgodovinarjev, ker pa gre za avtorico, ki je na eni strani izjemno zanimiva in na drugi slabo raziskana, vedno ostaja prostor za nova iskanja.

Na razstavo, ki bo do 10. februarja 2019 na ogled v Novem krilu Narodne galerije, so vključena tudi najbolj znana dela drugih slovenskih realistov, kot so Pred lovom Jurija Šubica, Zamorka Antona Ažbeta ter dela Jožefa Petkovška in Ferda Vesela.

V sklopu slovesnosti v počastitev 100. obletnice ustanovitve so v Narodni galeriji pripravili obsežno predstavitev življenja in dela slikarke Ivane Kobilce. Na prvi pregledni razstavi njenega opusa v zadnjih štirih desetletjih bo na ogled okoli 140 del iz vseh slogovnih obdobji in vseh žanrov. Tudi zelo priljubljeni deli *Poletje* in *Kofetarica*. Tema dvema bodo na razstavi pridružene umetnine, ki so skoraj neznane širši javnosti, vse skupaj pa odsevajo ustvarjalno moč Ivane Kobilce in raznolike vplive evropskih umetnostnih središč - Dunaja, Münchna, Pariza, Sarajeva in Berlina, so zapisali v galeriji, kjer so med pripravami postavitev odkrili

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

42

Ženska besedna ustvarjalka in moški pisatelj?

Pred časom sem v *Jezikovnici* pisala o ustrežnejši rabi besede *optimistka* namesto *optimist*, kadar imamo v mislih žensko, ki je optimistična. Prepogosto namreč slišimo in beremo, da je ženska *inženir* namesto *inženirka* ali *mentor* namesto *mentorica*. Po drugi strani pa naletimo na drugo skrajnost, t. i. redundanco oz. nepotrebno podvajanje, in sicer v zvezah, kot sta: *ženska besedna ustvarjalka* ali *ženska pisateljica*. Tiste, ki tako pišejo in govorijo, v šali sprašujem, ali imamo tudi *moško besedno ustvarjalko* in ali obstaja tudi *moška pisateljica*, če imamo *žensko pisateljico*. Kaj pa *moški pisatelj*? Kako se razlikuje od *pisatelja*?

No, pa šalo na stran. Za kaj gre v teh primerih? V slovenščini lahko s končniškim obrazilom samostalnika izrazimo spol: v besedi *delavka* je tako obrazilo -ka, ki v sklonih spreminja končnico (*delav-ka*, *delav-ke*, *delav-ki*, *delav-ko*, *pri delav-ki*, *z delav-ko*), vendar obrazilo vseskozi izraža ženski spol, ne glede na sklon. Zaradi tega je v slovenščini odveč rabiti *ženska delavka*, saj je že iz besede *delavka* očitno, da gre za ženski spol. Enako je v moškem spolu v besedi *delavec*, z obrazilom -ec izrazimo moški spol, končnica pa se glede na sklone spreminja (*delav-ec*, *delav-ca*, *delav-cu*, *delav-ca*, *pri delav-cu*, *z delav-cem*), vendar v vseh sklonih izraža moški

spol. To je razlog, da bi kot lektorica popravila besedno zvezo moški delavec v zgolj *delavec*.

Če uporabniki jezika čutijo, da morajo pri ustvarjalkah, ki, kot vemo, niso bile vedno pripuščene k "moškim" pravilom, kot je bilo literarno ustvarjanje oz. pisanje, rabiti pridevnik *ženska*, da dobijo *žensko ustvarjalko*, s čimer se poudari, da je oseba, ki je pisala, bila ženskega spola, kar ni (bilo) samoumevno, zakaj istega pridevnika ne dodajo še k drugim besedam, če mislijo, da je tako prav: *ženska vzgojiteljica*, *ženska gospodinja*, *ženska čistilka*?

Ženske besedne ustvarjalke so zgolj *ustvarjalke*, to je ustrezno in pravilno. *Ženske pisateljice* so zgolj *pisateljice*. Drugo vprašanje je, če so ali pišejo t. i. *žensko literaturo*, ki naj bi bila specifična literatura, namenjena ženskam, ali sploh literaturo, ki jo ustvarjajo ženske, vendar sta ti dve oznaki že pravzaprav preživeli. Ni ženske in moške literature, o tem čivkajo že vrabci na strehi, je samo kvalitetna ali manj kvalitetna literatura. No, tudi o slednjem bi se v literarni vedi dalo razpravljati, vendar to ni več predmet današnje Jezikovnice ...

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (22)

Dimitri Tabaj

Rodbina Rijavec (2)

30. novembra 1920, po ponovni zahtevi vojaške uprave, je občinski odbor sklenil sklicati v šoli "zbor občanarjev", ki naj bi odločal o zadevi. Dne 12. decembra 1920 je zbor občanov sklenil, da se Rojce ne prodajo (v zapisniku piše: "Pojavi se splošni odpor proti prodaji") in da se proti plačilu dajo le v najem. Rojce so tako ostale v rokah domačinov. Šele po drugi svetovni vojni, štirideset let kasneje, je italijanskim oblastem uspelo razlastiti ta zelo rodovitni kos slovenske zemlje: na njem so zgradili naselje za istrske optante in z eno samo potezo dramatično spremenili etnično sestavo širšega območja.

Občinski odbor Ivana Rijavca si je zelo prizadeval tudi za obrambo ostalih gospodarskih interesov območja: vojaške oblasti so na primer nenadzorovano kopale in odvažale velike količine peska in proda z levega brega Soče, ki je bil občinska last, in temu početju so sledile številne protestne note župana. Taka pokončna drža ni mogla biti po godu italijanskim oblastem, ki so začele izvajati določen pritisk. Iz depeše kraljevih karabinjerjev izvem, da so 28. julija 1919 aretirali tajnika na štandreški občini Ivana Renčlja. V depeši, ki jo hrani državni

arhiv v Gorici, italijanski orožniki z velikim zanosom opisujejo Ivana Renčlja kot nekdanjega avstrijskega častnika, kateremu so zasegli eno puško, dva jurišna noža in osem časopisov v slovenskem jeziku...

Kmalu so se spet pojavila precejšnja trenja med raznimi občinskimi strujami glede prodaje neke občinske kasarne in glede vodenja sestankov - ki naj bi se večkrat začeli zaradi delovnih obveznosti župana Rijavca na sodišču - a predvsem zaradi porazdeljevanja kmečkih prispevkov, pri katerih naj bi župan zavrnil nekatere prošnje, medtem ko naj bi sprejel prošnjo nekega Jožefa Brankoviča, ki baje ni imel pravice do prispevka. Glavni pobudnik pri zahtevi po odstranitvi Rijavca je bil Jožef Lutman, kateremu je v ta namen uspelo zbrati drugih devet podpisov. Civilni komisariat za samoupravne posle Goriške pokrajine je odredil inšpekcijo, in kljub temu da celo orožniki niso zasledili nobene nepravilnosti v vodenju občine, je dne 12. maja 1921 Glavni civilni komisariat za Julijsko krajino v Trstu odstavil župana s posebnim odlokom, v katerem piše, da je odstavljen zaradi javnega reda in da je na njegovo mesto imenovan Karel Jug, funkcionar pokrajinske uprave. V državnem arhivu v Gorici najdemo pravi razlog za odstavev Rijavca v pismu, ki ga je civilni komisar za pokrajinsko upravo dne 9. maja 1921 poslal glavnemu komisarju v Trst in se glasi:

"Urge sostituzione commissario comunale Sant'Andrea Giovanni Rijavec che esercita attiva ferocia propaganda favorevole blocco sloveno". ("Potrebno je čim prej

zamenjati občinskega komisarja Ivana Rijavca, ker izvaja aktivno in zverinsko propagando za slovenski politični blok").

Ivan Rijavec se je pritožil komisarju goriške dežele dr. Alojziju Pettarinu in v prizivu navedel dejstvo, da je njegova odstavev nedvomno politično motivirana, saj mu niso mogli dokazati nikakršnega prekrška. Navedel je tudi dejstvo, da je bil kot tajnik Zveze slovenskih goriških županstev deležen nezaslišanih pritiskov, da bi podpisal razglas, naj Slovenci ne sodelujejo na političnih vsedržavnih volitvah (kar bi pripomoglo k zmagi italijanskega političnega bloka na Goriškem). Njegova pritožba je bila zavrnjena. Nekateri sovaščani so pisali Komisariatu za samoupravne posle in zahtevali preključ odloka. O Rijavcu so napisali:

"Kaj je naš dosedanji upravitelj zagrešil, nam ni znano, pač pa dobro vemo, da je tekom svojega upraviteljstva vedno in odločno zastopal in branil naše in občinske koristi; vemo, da je vsled vojne

Rojce po drugi svetovni vojni: naselje za istrske optante. Šele po drugi svetovni vojni je italijanskim oblastem uspelo razlastiti ta zelo rodovitni kos slovenske zemlje: na njem so zgradili naselje za istrske optante in z eno samo potezo dramatično spremenili etnično sestavo širšega območja.

zavoženo finančno stanje občine skoro do cela urenil, kar bi malokdo utegnil izvršiti; vemo, da se je mož noč in dan za nas trudil in deloval popolnoma nepristranski; da pa ni mogel vsakogar zadovoljiti, je umevno, saj celo Bog ne more vsem ustreči. Ako nikdo drugi bil nam je g. Rijavec vedno na razpolago s svojimi dobrimi nasveti v družinskih in gospodarskih zadevah. G. Rijavec nismo videli, da bi hujskal občanarje proti občanarjem, nasprotno nastopal je pomirjevalno. Iz navedenih razlogov in kolikor mi sami, podpisani občanarji, g. Rijavca poznamo, je on v današnjih časih kakor za nas tako za našo občino nenadomestljiv, radi česar želimo, da pride ta mož zopet na čelo občine in prosimo, da napravi stvarnoisti komisariat vse potrebne korake, da se ugotovi čimprej tej naši enoglasni želji" (iz knjige Damjana Paulina "Štandrež samostojna občina 1866-1927" - Prosvetno društvo Štandrež, 1997). Prošnja je seveda ostala neuslišana. OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENSKEGA PO-KRAJIN (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

Orožnik in občinski sel v Štandrežu Blaž Tabaj, praded avtorja tega članka Dimitrija Tabaja, je bil svak Ivana Rijavca.

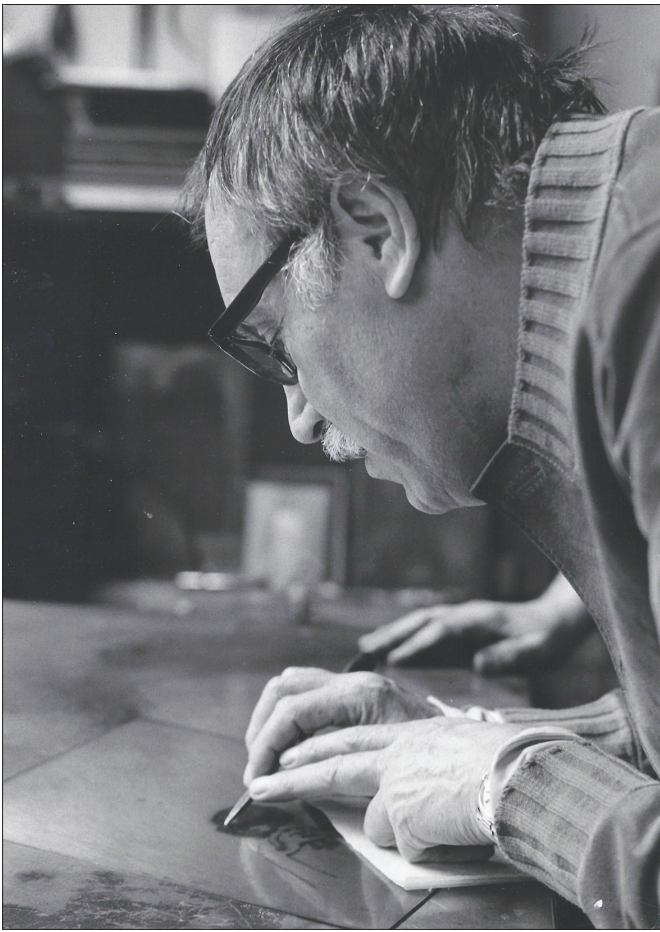
Rojce pred drugo svetovno vojno; tukaj je stala tudi kasarna cesarsko-kraljeve konjenice. 30. novembra 1920, po ponovni zahtevi vojaške uprave, je občinski odbor sklenil sklicati v šoli "zbor občanarjev", ki naj bi odločal o zadevi. Dne 12. decembra 1920 je zbor občanov sklenil, da se Rojce ne prodajo (v zapisniku piše: "Pojavi se splošni odpor proti prodaji") in da se proti plačilu dajo le v najem. Rojce so tako ostale v rokah domačinov.

S 1. strani

Zoran Mušič: Poezija tišine

In Zoran Mušič je to dosegel: bil je Umetnik, velik umetnik, in bil je Človek, velik človek, saj je v sebi nosil izjemno človeško lastnost – človeškost. Njegova dela, posebno tista po letu 1945, po tisti strašni preizkušnji taboriščnika v nemškem koncentracijskem taborišču Dachau, to nedvomno izražajo. Tako kot tudi tišino. In resnico. Njegovo resnico, ki jo je izrazil z barvo in črto na način, da je izpostavil svojo globoko izkušnjo in čutenje. In samoto. Potreboval je samoto, da je v stiku z njo začutil nov impulz spominov, občutkov, ki so se mu zapisali v telo: *“Potrebujem to samoto, tišino, mirovanje v naravi, sredi tega brezmejnega obzorja – potrebujem stik z njo, naj bo na Krasu ali v gorah, da začutim enost s krajino”*. Potreboval je svojo pokrajino, ki jo je desetletja vpletal v svoja razmišljanja in interpretiranja in jo našel že zelo zgodaj, kot otrok, ko je skozi okno svoje rojstne hiše v Bukovici gledal Kras. *“To magično ime sem zaznal in občutil že v prav zgodnjih letih. Zdelo se mi je, da se za tistim hribom skriva raj”*, je nekoč povedal. Tako je vse od zgodnjega občutenja Krasa rasel in se razvijal, skozi šolo življenja, pa tudi s pomočjo formalnega šolanja vse do zaključka likovne akademije v Zagrebu, kjer ga je navdušil predvsem profesor in slikar Ljubo Babič, ki mu je dal marsikateri življenjski in umetniški nasvet. In bil tisti, ki ga je povezal z družino Cadorin iz Benetk. Skozi čas se je, tako je povedal, na stvari naučil gledati na drugačen način in priznal je, da se kasneje v slikarstvu vendarle ni vse spremenilo, je pa to grozljivo in tragično izkušnjo Dachaua potreboval za slikanje. Za ustvarjanje. Za to, da je lahko na papir ali platno nanesele svoje notranje poglede, ki iščejo prvobitnost, tako pri pokrajini kot pri mestni veduti, pa seveda tudi pri figuri, ne sicer v fizičnem pomenu besede, saj ne išče ne geoloških ne bioloških ali zgodovinskih ali družbenih stanj, temveč svojo notranjo vizijo. Svoje notranje čutenje. Mušič je velikokrat pripovedoval, kako je iskal osamljeno pokrajino na Krasu, na dalmatinskih otokih, kasneje med sienskimi in umbrijskimi griči, v cortinskih Dolomitih, Apeninih, Provansi, v Fontainebleujskem gozdu, kotičke v Benetkah, po navadi bolj zapuščene in neobljudene, pariške široke ulice in njihov vrvež v bleščavosti svetlob, in ko je napasel oči in napojil čute, je čakal, da so se pokrajina, prostor, okolje okrog njega umirili. Slika je že bila v njem, in ne da bi vedel zakaj, je želela zaživeti. Potem jo je ponotrnil in v vsej globini občutil osamljenost, ki ga je prevevala. Prepustil se je trenutku, pokrajini, veduti, mestu in življenju. Iz te osamljenosti in občutenja golote se je rojevalo notranje videnje in se levilo v novo likovno življenje. Njegova pokrajina, likovna pokrajina, vizija, čutenje in občutenje so že bili tu, v njem samem in se postopoma spreminjali v novo podobo. V novo sliko, risbo,

grafiko, gvaš, akvarel. Seveda je slikar že v naravi, po ulicah Benetk in Pariza, torej že na prizorišču, kamor se je rad namestil v odmaknjen kotiček, risal sledove tega videnja. Na papir je skoraj nezavedno prenesel posebnosti, ki so se ga dotaknile, in zbiral posamezna videnja in čutenja. Da bi ta kasneje vzniknila v ateljeju. Da bi oživila tisto globoko čustvo, tisto čutenje, ki je vrelo v njegovi duši, v njegovem srcu, se pretakalo in ga vznemirjalo. Nagovarjalo. Pravzaprav prisililo, da izbruhne na dan: na papir ali platno. In oživi podobe, ki so se, to lahko poudarimo, že zapisale v našo zgodovino. In med največje duhove 20. stoletja. O tem ustvarjalnem obdobju, ki zajema čas od leta 1945 do njegove smrti leta 2005, danes vemo veliko: še v času njegovega življenja so Mušiču odpirali pregledne razstave najpomembnejši muzeji in galerije zahodnega sveta in o njegovem opusu govorijo številni katalogi, knjige, zapisi, oddaje in razmišljanja najpomembnejših zgodovinarjev, kritikov, filozofov, pisateljev, novinarjev. Čeprav si ga lastijo tako Italijani kot Francozi, na neki način tudi Hrvati, je Zoran Mušič v resnici naš, je umetnik, ki se je rodil slovenskim staršem v majhni vasi Bukovica, ki ga je sicer dolgo časa tudi sam tajil, a vendar vsakič povedal, da ga je oblikovala kraška pokrajina, pusta, rjava, skopa, a tako močno zgovorna, da je ni nikdar pozabil. Da se ji ni nikdar odpovedal. Rojstvo in otroštvo sta ga za vedno zaznamovali. To zrcalijo njegova dela skozi vsa njegova

ustvarjalna obdobja in to lahko podoživimo tudi na dunajski razstavi, čeprav so predstavljeni samo izbrani cikli in znotraj njih dela, ki so nagovorila kuratorja te razstave, Ivana Ristića, ki je v katalogu prispeval tudi svoje razmišljanje o slikarjevem delu. Tako so med 170 deli predstavljena naslednja obdobja in med njimi naj omenim samo nekatera njegova olja: zgodnje obdobje (Štajerska vas,

1935; Motiv iz Korčule, 1936; Železniška postaja, 1941), dachausko obdobje (risbe, 1945), beneško obdobje do Pariza (Avtoportret, 1947; Dalmatinski konjički, 1949; Ida, 1950; Sienska pokrajina, 1950), pariško-beneško obdobje od 1952 do 1970 vse od stilizacije do abstrakcije (Rdeči konji, 1954; Sienska pokrajina; 1955; Ribiške mreže v Chioggii, 1956; Dalmatinska zemlja, 1959; Dalmatinski motiv, 1966), nov

Dr. Nelida Nemec s slikarjem Mušičem med pripravljanjem stalne zbirke na gradu Dobrovo (arhiv avtorice zapisa)

začetek s ciklom Nismo poslednji (1970 do 1974, 1987), vegetativni motivi (Vegetativni motiv, 1972), nato obdobje iz beneškega in pariškega okolja (Atelje, 1976; Canale della Giudecca, 1981; Molino Stucky, 1983; Pariz, 1988, Mesto, 1988) in zadnje obdobje s portreti, avtoportreti in dvojnimi portreti (Filozof, 1990; Ida, 1990; Dvojni portret, 1990; Gol 1992). Zelo me je pobožalo pri srcu, ker so organizatorji umetnika poimenovali s slovensko verzijo njegovega primka, torej ni Music, kot se je podpisoval vse po letu 1945, ko se je vrnil iz taborišča, temveč Zoran Mušič, in kot kraj njegovega rojstva je zapisana Bukovica, kar še vedno ni upoštevan podatek, saj je še vedno marsikje kot kraj rojstva zapisana Gorica (tudi ob še vedno aktualni razstavi v Palazzu Fortuny v Benetkah). Ta podatek, kraj rojstva, sem kot prva z umetnikovim dovoljenjem zapisala leta 1991 v katalogu ob odprtju njegove stalne postavitve 134 grafičnih listov na gradu Dobrovo in tudi prvič razstavila njegov krstni list, ki sem ga pridobila v biljenskem župnišču. To je bilo za tedanji čas, ko je svetovna javnost Zorana Mušiča ob številnih velikih in odmevnih razstavah v največjih muzejih in galerijah zahodnega prostora (Galleria civica d'Arte moderna Palazzo dei Diamanti, Ferrara, 1979; Palazzo Attems, Gorica, 1979; Museo Correr e Ala Napoleonica, Benetke, 1985; Musée Jenisch, Vevey, 1986; Palazzo Attems, Gorica, 1987; Musée national d'art moderne – Centre Georges Pompidou, Pariz, 1988; Künstlerhaus, Celovec, 1990) imela

informacijo, da je veliki slikar rojen v Gorici in da je italijanski državlján, popolno presenečenje. In seveda pomembno odkritje. Sam umetnik sicer ni nikdar zatajil svojega porekla, vedno je povedal, da je Slovenec (govoril je izjemno lepo slovenščino, s primorskim pridihom), vendar hkrati tudi poudarjal, da pa je predvsem svetovljan, rojen na tistem koščku tega sveta, kjer se prepletajo slovenske, romanske in germanske korenine, kjer tudi črpa za vsa svoja ustvarjalna iskanja. To veje tudi z dunajske razstave. Iz tega zgodnjega obdobja, ko se je Mušič zadrževal v krajih današnje Slovenije, je le nekaj del in zanje bi

slikarstva so glasovi tišine”. Dela izžarevajo umetnikovo notranjo moč, ko se je svojega telesa zavedal prek sveta, tako kot se je zavedal sveta skozi medij svojega telesa. Zdi se, da je slikar ujel telo kot pokrajino in pokrajino kot telo, ki hkrati vidi in je videno in nam ponuja odgovore, ki so večplastni in niti zdaleč preprosti. Skušna nas nagovoriti z elementi vidnosti, kot so svetloba, barva in globina. Črta je zgolj slutena, saj slikar (posebno v zadnjem obdobju) nanaša barvo na suho in v zelo majhnih količinah in pri tem uporablja standardno skopo barvno paletu.

Leta 1987 je Zoran Mušič svoje delo opredelil v tri obdobja: v prvo je opredelil spomine na Dalmacijo (govori o krajinah, konjičkih) in na sienske krajine, v drugo je postavil praznino, ki ga je zajela v petdesetih, ko je odšel v Pariz, in v tretje celotno obdobje po letu 1970, *“ko so se v meni prebudili spomini na Dachau, grozljive podobe, ki pa so, navkljub njihovi grozoti, v vidu slikarstva tako čudovite”*. Likovni strokovnjaki so njegov ustvarjalni lok najpogosteje opredelili od poetičnega realizma do osebnega, lirsko navdahnjenega stila, ki ga ne moremo zajeti v nobeno stilno formalno opredelitev, saj je izoblikoval izrazito osebni stil, sama pa ga rada vidim v treh obdobjih, ko v prvem njegovo slikarstvo vidim kot paradigmo predrefleksivnega izkustva, drugo opredeljujem kot

povratak k figuri, telesu, in tretje kot ontologijo vidnosti in nevidnosti. Razvijal se je iz izhodišč moderne umetnosti, črpal tudi iz modernizma, ki se je proti koncu njegovega življenja izpel ali preoblikoval in razvil v postmodernizem, ki pa ga slikar ni sprejemal, tako kot ni sprejemal ali se opredeljeval za to ali ono smer, stil ali gibanje, ki so zaznamovala stoletje, v katerem so nastajala njegova dela, niti mu ni bila pomembna pripadnost tej ali oni generaciji, šoli, lokalnemu ali nacionalnemu okolju, vsaj ne v taki meri, kot bi nekateri radi videli ali so prikazovali. Izražal se je v različnih tehnikah (na razstavi vidimo risbe, grafike in slike v olju in akrilu), lahko rečemo, da se je izražal tako v figuralnem kot abstraktnem likovnem jeziku, poudariti pa moram, da je zajemal tiste vsebine, ki so jih narekovali notranji vzgibi. Da je njegova likovna govorica vselej zrcalila njegovo razumevanje, dojevanje, čutenje in videnje sveta in sebe v tem svetu, ki jih je znal transponirane ujeti v likovno izpoved, ki je odsev njegovega gledanja kot nenehnega porajanja. Ogled razstave v Leopoldovem muzeju na Dunaju gotovo ponuja globoko doživetje, ki se v gledalca zapiše in mu spodbuja mnoga dragocena razmišljanja. Pa tudi, ali predvsem, občutenja in čutenja. V nas se zapišejo kamni, hribi, konjički, čolni, mestni kotički. Narava. In mrtvici. Trupla, kupi trupel. Telo. Telesa. In zavemo se: vse se spreminja, rojeva in umira. Življenje in smrt: oboje se prepleta skozi celoten slikarjev opus. A naj zaključim z Merleau-Pontyjevim besedami: *“Stvaritve niso pridobljene zmožnosti, vendar ne samo zato, ker kot vse stvari minevajo, ampak tudi zato, ker imajo skoraj vse svoje življenje pred seboj.”* In Mušičeva dela ga zagotovo imajo in s svojo živostjo nagovarjajo. Danes in jutri. Saj, njegova dela so večna.

Nelida Nemec

Zvočno gledališče na Repentabru Izsek iz dveh otroških nadaljevank

Letos so se pri Radijskem odru odločili, da občinstvu ponudijo dva večera zvočnega gledališča. Torkov večer je bil zato posvečen otroški radijski igri. Poslušalcem so predstavili izsek iz dveh otroških radijskih nadaljevank: *Ko*

dramatizirala in tudi režirala). Povedala je, da je pri radijski igri sodelovalo zelo veliko igralcev. Ker ima nadaljevanke kar enajst nadaljevanj, je bilo tudi težko izbrati, kateri del bi lahko predstavili publiki na Repentabru. Odločila se je za

sem bil velik Andreja Pisanija in *Knjiga o džungli* Rudyarda Kiplinga. Na radijskih valovih Radia Trst A so lahko otroci letos prisluhnili tema dvema nadaljevankama, ki sta doživeli zelo lep odziv. Prisotne je najprej pozdravila predsednica Radijskega odra Maja Lapornik, nato je nadaljevala *Ko sem bil velik* predstavil njen avtor in režiser Andrej Pisani. Andrej Pisani je prav za Radio Trst A napisal nadaljevanke o dveh fantih (Nejc Kravos in Danijel Simonettig) in dekletu (Helena Pertot), ki so ekološko ozaveščeni. Zato ustanovijo društvo in doživijo polno razburljivih avantur: v delu, ki smo mu prisluhnili v torek, pridejo v gozd, kjer srečajo skrivnostnega gospoda, ki ga je odlično zaigral Aleksij Pregarc. Pripovedovalec pa je bil avtor sam, Andrej Pisani. Sledil je še izsek iz nadaljevanke *Knjiga o džungli*, ki jo je predstavila Manica Maver (delo je

zgodbo, ko so Mavglia ugrabile opice - bandarlog, ki predstavlja zaokroženo celoto. Režiserka je poudarila, da je poslušanje radijske nadaljevanke lahko izredno zanimivo, kajti sami si lahko predstavljamo, kakšni so junaki, o katerih slišimo samo glasove, ne pa kot v filmu, kjer nam je že vse prikazano. Večer je bil zelo lep. Mogoče smo pogrešali nekaj več otrok, ki bi lahko prišli poslušat dogodivščine treh vrstnikov in Mavglia v džungli. Na dvorišču pred repentabrsko cerkvijo ob sončnem zahodu so poslušalci lahko prisluhnili dvema izsekoma zelo zanimivih, dobro igranih in izdelanih radijskih serij. Poslušanje radijskih serij je nekaj novega, pa vendar zanimiva pobuda, ki si jo je Radijski oder prvič zamislil lani. Večera je Radijski oder pripravil v sodelovanju z Rai. **Urška Petaros**

Na Repentabru čarobni srečanja po zamisli Radijskega odra Otroške oči na zvočnem gledališču

Pri Radijskem odru so veseli, da so lahko letos ponovili zvočno gledališče na Repentabru v sodelovanju z Društvom slovenskih izobraženec, Deželnim sedežem RAI in pod pokroviteljstvom Občine Repentabor. To so potrdili predstavniki vseh treh ustanov oz. društev. Župan Marko Pisani je čestital Radijskemu odru za zamisel, Sergij Pahor je izrazil zadovoljstvo in upanje, da bi se pobuda nadaljevala ter postala stalnica. Martina Repinc, urednica slovenskega programskega oddelka Deželnega sedeža RAI za FJK, se je zahvalila za izbiro besedila *Otroške oči* Franja Frančiča. To je bilo priporočeno leta 2017 na natečaju RO ob njegovi 70-letnici in v spomin na igralko in režiserko Marjano Prepeluh zaradi globoke socialne vsebine. Jeseni bodo predvajali štirideset minut trajajočo igro po radiu Trst A, saj nastavlja ogledalo vsem nam, našim vrednotam, našim državam in Evropi, ki molči. Maja Lapornik se je zahvalila še du-

hovniku Antonu Bedenčiču za prostor, ki je pomenljiv za zgodovino RO, in radijskemu tehniku Samuelu Simonoviču. Lani so prvič ponudili zvočno gledališče na Repentabru z radij-

2017 v Studiu Trak.

Frančič je izpostavil dejstvo, kako te otroštvo zaznamuje in kako smo izgubili sočutje do migrantov, v očeh katerih lahko opazimo prestrašenost; zaznamovani

Foto damj@n

sko igro *Pribežnice*, ki nudi antični pogled na problematiko priseljencev. Letos pa ponujajo pogled na rano našega časa z radijsko igro *Otroške oči* avtorja Franja Frančiča in režiserja Franka Žerjale, ki je bila posneta maja

so za celo življenje. Besedilo je napisano brez moraliziranja. Režiser je predstavil moderno radijsko besedilo, ki govori o socialnem problemu. Oče in mati sta vdana v usodo in se ne upirata, gresta, kamor ju pelje življenje. V

obljublja volivcem nemogoče in mu je mar le za to, kdo bo zmagal nogometno tekmo, drugi so prisiljeni bežati in se skrivati pred granatami ter zapustiti svoj dom v upanju na svobodo v kaki drugi državi. Ob koncu igre begunci vzklikajo, da niso barbari in prihajajo iz dežele biblijskih ljudstev, zibelke civilizacij. Damask je najstarejša prestolnica na svetu, tam so izumili prvo abecedo. Igra se konča s pomenljivo mislijo: "Če izgubiš družino, ne obstajaš več. Družina je trdnjava in temelj, ki daje smisel tvojemu obstoju".

Metka Šinigoj

Finžgarjev dom na Opčinah Mala gledališka šola tudi letos navdušila

"SALON EX-PON, SALON EX-PON, SALON EX-PON"! S temi besedami se je uspešno končala produkcija že 17. Male gledališke šole Matejke Peterlin, ki jo organizirata Radijski oder in Slovenska prosveta. Letošnja izvedba gledališke šole je kot vsako leto potekala v Finžgarjevem domu na Opčinah. Malih igralcev je bilo letos 36, zato so bili tudi tokrat razdeljeni v dve izmeni: obe izmeni sta v petih dneh naštvirali igro Jane Kolarič (v priredbi Lučke Susič) *Salon Expon*. Tudi letos so se organizatorji odločili, da režijo zaupajo zunanemu izvedencu. Podpisal jo je Pavle Ravnohrib, znani slovenski igralec, ki ga mnogi verjetno poznajo kot dolgoletnega voditelja otroške oddaje na RTV Slovenija *Male sive celice*. Besedilo so z otroki vadile igralka Radijskega odra: Maruška Guštin, Manica Maver, Marjetica Puntar, Anka Peterlin in Lučka Susič. Za kostume je poskrbela Magda Križmančič Petaros, za sceno pa mlada arhitektinja Neža Kravos. Izvirno glasbo je napisal Aljoša Saksida, Vida Petaros je poskrbela za koreografijo, za luči in zvok pa je skrbel Jurij Lavrenčič. Poleg že vseh omenjenih sodelavcev je za uspešno izvedbo gledališke šole poskrbela skupina petnajstih mladih animatorjev, ki so bili pred nekaj leti tudi sami udeleženci male gledališke šole. Naj kot zanimivost omenimo, da je bil tekst, ki so ga letos uprizorili, tisti, ki so ga prikazali ob prvi izvedbi gledališke šole. Skazomaz odpre salon, v katerem nudi "ekspresno popraviljanje osebnih napak". Vanj najprej pridejo

trije prašički, ki jim pripravijo shujševalno kuro, ker naj bi bili predebeli. Za njimi se v salonu znajde čarovnica, ki ji izrijejo dva črna zoba, spremenijo obleko in jo polepšajo, Ostržku odžagajo predolgi nos, domišljavi Pepelki, ki trdi, da nima nobene osebne napake, samo za zamenjajo obleko. Namesto pepelnate obleke jo oblečejo v biserno obleko. Palčke pomladijo, tako da jim obrijejo brade, Rdečo kapico pa postarajo tako, da ji rdeči plašček zamenjajo za moderno

jajo za Snegulčico, Ostržka imajo za norca, Pepelke princ ne spozna več, palčkom pravijo, da so golobradi, Rdeče kapice pa nihče več ne mara. Zaradi tega ustanovijo sodišče, v katerem je sodnica Trnuljčica, tri dobre vile pa so tožilke. Najprej hočejo zapreti salon Expon, na koncu pa odločijo, da se bo salon preimenoval v salon Expon in postal "ekspresna poudarjalnica osebnih napak". Nekateri igralci že več let nastopajo na Mali gledališki šoli Matejke Peterlin ali pri različnih skupinah, ki delujejo med šolskim letom, drugi so se letos prvič preizkusili na odru. Prav vsi so se zelo izkazali in na odru dokazali, kaj zmorejo.

Režiser Ravnohrib je malo gledališko šolo označil za "mali čudež". Priznal je, da v ponedeljek ni verjel, da bodo otroci zmogli odigrati že v petek tako zahtevno predstavo, in da so ga vsi zelo prijetno presenetili. **Urška Petaros**

obleko in jo naličijo. Vendar zaradi tega junaki iz pravljic niso več pravi: tri prašičke odslovijo, ker so presuhi, čarovnico zamen-

Turnir na strelišču v Miljah Glinasti golobi za dobrodelne namene

"Orožje nima vedno negativnih namenov, lahko tudi združuje in pomaga ljudem v stiski, v tem primeru otrokom". Tako je povedal Devis Perocco, eden izmed organizatorjev turnirja glinastih golobov za dobrodelne namene, ki je potekal 9. in 10. junija na strelišču v Miljah. Letos je bila že dvanaesta izvedba omenjenega turnirja, ki ga je priredilo športno društvo "Steel Angels" v sodelovanju s "Pegoraro sport" in tržaškim društvom "Ti-

ro a volo" pod pokroviteljstvom Občine Trst. Izkupiček vpisnin so namenili dobrodelnemu društvu "A. B. C. - Associazione per i Bambini Chirurgicali del Burlo onlus", ki od leta 2005 pomaga družinam otrok z malformacijami, odpravljaljivimi s kirurškim posegom. V Miljah je bila prva etapa omenjenega turnirja, naslednja pa bo 8. in 9. septembra v Benetkah, na strelišču Dogaletto di Mira, v sodelovanju z avtonomnim policijskim sindikatom SAP in Italijan-

sko zvezo lovcev. Okrog sto nastopajočih je bilo razdeljenih v šest kategorij: strelci, strelci-lovci, lovci, začetniki, "ladies" in juniores. Čeprav se ta šport zdi zelo enostaven, gre za privlačno vrsto streljanja glinastih golobov, katerih let ali tek simulira streljanje različnih živali. Strelci stojijo na določenih pozicijah in s tekmovalno dvocevko streljajo na tarče, ki se sprožijo z veliko hitrostjo, 120 km na uro, ter letijo v višini od enega do štirih metrov v poljubni smeri.

V soboto je bil turnir do sedmih zvečer, v nedeljo pa do 17. ure, ko je nastopila skupina štirinajstih psov tržaškega kinološkega društva. Vsi udeleženci so se ob turnirju lahko okrepčali in odžejali, za kar so poskrbeli Pavel Marc in kuharice, ki so pekle pa-

lačinke. Glavni cilj prirediteljev je prijateljsko druženje z dobrodelnim namenom. Sledilo je nagrajevanje, ki sta se ga udeležila tudi tržaški župan Roberto Di Piazza in pokrajinski tajnik Sap Lorenzo Tamaro. V kategoriji strelcev se je najbolje uvrstil Luigi Pegoraro, nato Mauro Zerial in Massimiliano Paluello. Med strelci-lovci je izstopal Stefano Dosmo, nato Ugo Cernecca in Gianpaolo Benedetti. Na prvo mesto lovcev se je uvrstil Fabio Abbrescia, sledila sta mu Walter Argenti in Massimo Suriano. V kategoriji začetnikov so slavili Salvatore Di Toro, Andrea Martelanz in Giovanni Tius, v "Ladies" pa Silvia Ellero in Joanna Busolini. V kategoriji Juniores je zmagal Alessio Saincich. **Metka Šinigoj**

Krožek Anton Gregorčič

MIRKO ŠPACAPAN

Krožek za družbena vprašanja
Virgil Šček

»Tu smo zorali prvo brazdo svobode!«

POGOVOR OB 70-LETNICI PRVEGA TABORA SLOVENSKE DEMOKRATSKE ZVEZE V MAVHINJAH

Uvodne misli bodo podali Ivo Jevnikar in pričevalci Saša Rudolf, Drago Štoka ter Hadrijan Corsi, razmišljanje o nekdanjem in sedanjem položaju naše narodne skupnosti pa deželni tajnik in svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec.

SLOVENSKA SKUPNOST

V sodelovanju s stranko Slovenska skupnost

V sredo, 4. julija, ob 20. uri na dvorišču osmice Pri Normi v Mavhinjah št. 11

Projekt »Zastavimo skupne moči za skupne cilje sofinancira Avtonomna Dežela Furlanija Julijska krajina (DZ 26/2007).«

Mavhinje 1948–2018

Srečanje ob pomembnem jubileju

Študijski center za družbeno-politična vprašanja Anton Gregorčič iz Gorice in Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta prirejata v sredo, 4. julija, pogovor ob 70-letnici prvega tabora Slovenske demokratske zveze v Mavhinjah.

Gre za pomemben mejnik v zgodovini povojnega slovenskega samostojnega političnega nastopanja. Srečanje, ki se bo začelo ob 20. uri na dvorišču osmice Pri Normi v Mavhinjah št. 11, bo priložnost tako za utrjevanje našega zgodovinskega spomina kot za razmislek o sedanjem političnem položaju Slovencev v Italiji.

Uvodne misli bodo podali Ivo Jevnikar in pričevalci Saša Rudolf, Drago Štoka ter Hadrijan Corsi, razmišljanje o naši narodni skupnosti pa deželni tajnik in svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec.

Tabor v Mavhinjah še danes označujeta zlasti dva stavka. "Tu smo zorali prvo brazdo svobode", je napisal na svojo simbolično oljnato sliko oračev na njivi pred Mavhinjami vidni predstavnik Slovenske demokratske zveze prof. Ivan Rudolf. Takratni tajnik SDZ odv. Fran Vesel pa je v svojem nastopu v Mavhinjah 4. julija 1948 oznanil, da je "tovariš

strah umrl".

Strah žal ni zadeval fašističnih preganjalcev in nacističnih zavojevalcev, na katere so na vaškem trgu takrat še spominjale ruševine požgane vasi, temveč odnose med samimi Slovenci, ko je komunistična komponenta uvelja-

ozemlje. To pa je imelo že takrat povsem negotovo prihodnost in je ostajalo podvrženo anglo-ameriški (v Coni B pa jugoslovanski) vojaški upravi. Močni komunistični blok je nekaj dni pred taborom, 28. junija 1948, do temeljev pretreslo izobčenje Titove Ju-

goslavije iz zveze komunističnih partij, kar je bil uvod v nepopisne razkole in sovražstvo med levicariji tudi na Tržaškem. Samostojno slovensko politično gibanje, ki je nadaljevalo tradicijo političnega pluralizma med Slovenci izpred fašizma in je odklanjalo komunistični monopol in nasilje, bojkotiranje zavezniške uprave ter svojevrstno pojmovano "fratelanco", je šele stopalo v javnost in urejalo svoje vrste.

Slovenska demokratska zveza, ki je na Goriškem enakopravno povezovala katoliško in liberalno skupino, je imela ustanovni občni zbor 17. januarja 1947 v Gorici, prve povojne občinske volitve pa so jo še čakale. Ustanovni občni zbor Slovenske demokratske zveze za Svobodno tržaško ozemlje je bil 21. decembra 1947 v Trstu, slab mesec dni po Mavhinjah pa se je z njo povezana katoliška skupina osamosvojila z ustanovitvijo Slovenske krščanske socialne zveze.

Že od aprila 1947 so snovali SDZ na Goriškem in Tržaškem izdajali

vljala svoje poglede tudi z nasiljem, in pa italijanski nacionalizem, ki se je kljub ogromni škodi, ki jo je povzročil, še naprej upiral priznanju pravic slovenskega prebivalstva.

Časi so bili hudi. Nekaj mesecev prej, septembra 1947, so uveljavili mirovno pogodbo, ki je prinesla novo mejo med Italijo in Jugoslavijo ter Svobodno tržaško

tednik Demokracija, s katerim je povezana tudi tragična žrtev političnega nasilja. Jugoslovanska tajna služba je namreč avgusta 1947 ugrabila urednika Andreja Uršiča, ki je svoje dni v tajnosti končal v ljubljanskih zaporih konec leta 1950.

Tabor v Mavhinjah je bil prvi večji javni nastop Slovenske demokratske zveze: na prostem, ob plapolanju slovenskih zastav brez rdeče zvezde in udeležbi kakih tisoč somišljenikov.

Spregovorili so jim domačin Ivan Terčon, predsednik tržaške SDZ odv. Josip Agneletto, predsednika SDZ iz Gorice odv. Avgust Sfiligoj in časnikar Polde Kemperle, domačin Jože Kralj iz Slivnega in tajnik SDZ iz Trsta odv. Fran Vesel.

Pogovor o tem poglavju naše zgodovine je vključen v projekt *Zastavimo skupne moči za skupne cilje* ob 10. obletnici smrti dr. Mirka Špacapana.

Obvestila

Slavje svetega Cirila in Metoda na Vejni bo v nedeljo, 8. julija, ob 17. uri. Slovesnost bo vodil letošnji novomašnik g. Tomaž Kunaver, z njim bodo somaševali zlatomašnik g. Franc Pohajač in msgr. Renato Podbersič ter drugi duhovniki jubilarci. Pel bo združeni cerkveni pevski zbor pod vodstvom Edija Raceta. Prisrčno vabljeni častilci svetih bratov in člani apostolstva sv. Cirila in Metoda.

V državni knjižnici Stelio Crise na oširku Papeža Janeza XXIII. 6 bo v četrtek, 12. julija, ob 17.00 dvojezično srečanje, posvečeno pesnici Ljubki Šorli in njeni poeziji. Srečanje bo v slovenščini in v italijanščini v obliki razmišljanja in pogovora. Vstop prost. Prisrčno vabljeni!

KCLB v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato

se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami darujeta Lizeta Janežič 20 evrov in A. M. 20 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: N. N. 50, Radovan Legiša 50 evrov; za p. Jožeta Andolška – lačne otroke v Etiopiji: A. M. 50, U. M. M. 50 evrov; za sestro Ljudmilo Anžič – Kambodža: U. M. M. 50 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Predsednika SKGZ in SSO sta pisala predsednici paritetnega odbora

Zastava slovenske narodne skupnosti v FJK

Predsednika krovnih organizacij Rudi Pavšič, SKGZ, in Walter Bandelj, SSO, sta predsednici paritetnega odbora za probleme slovenske manjšine Kseniji Dobrila posredovala predlog, da bi na eni od naslednjih sej paritetnega odbora obravnavali vprašanje zastave slovenske narodne skupnosti v FJK.

V pismu pišeta tudi: "Pri tem se sklicujeva na 10. člen zaščitnega zakona, ki pravi, da je v seznamu določenih občin, delov

občin ter krajev in ustanov, ob italijanskem predvidena raba slovenskega jezika na napisih javnih uradov, na uradnih papirjih in na splošno na vseh javnih napisih kot tudi na praporih. Ta določila se uveljavljajo tudi pri toponomastičnih napisih in cestnih oznakah. V tem smislu sta pomembna tudi 7. člen zaščitnega zakona 38/2001 in 6. člen deželnega zakona št. 27 z dne 27. novembra 2001. Meniva, da v ta seznam sodi tudi zastava slovenske narodne

skupnosti v FJK, kot to velja za druge manjšine v Evropi, tudi za italijansko narodno skupnost v Sloveniji in na Hrvaškem.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij menita, da bi morala biti zastava naše narodne skupnosti ista, ki je uradno veljavna za Republiko Slovenijo. Troje zastav, Republike Italije, Republike Slovenije in Evropske unije, bi torej najbolje predstavljalo pristotnost in narodno pripadnost Slovenk in Slovencev v FJK.

Slavil 90 let vsestransko ustvarjalnega življenja

Popotnik in umetnik s kamero Aljoša Žerjal

Delov fotograf Jože Suhadolnik je nemara izbral pravšnji kader, ameriški plan z nasmejanim večnim mladeničem in kamnitim filmskim kvadratom v ozadju. Veder obraz s stotimi elegantnimi gubami, ki ponazarjajo neštete sledi popotovanj svetovljana, ki je s kamero obkrožil svet. Tako se predstavlja v Sobotni prilogi Dela 9. junija tržaški filmski umetnik Aljoša Žerjal in Patricija Maličev izrisuje res lep portret njegove edinstvene življenjske in umetniške poti. Tudi Primorski dnevnik se je oddolžil z res prisrčnim portretom "zadnjega romantika" izpod peresa Sare Strnad, 22. maja, na njegov 90. rojstni dan. Za podrobnejši vpogled v to svojevrstno filmsko odisejajo vse naslavljam na omenjena zapisa, nastala iz pogovorov z omenjenima časnikačkama, ki ne prikrivata navdušenja in očaranja, ki ju doživlja pravzaprav vsakdo, ko pride v stik s temperamentnim sogovornikom. Patricija Maličev navaja v članku oceno filmskega kritika revije Stop Mihe Bruna: "Aljoša Žerjal - neustavljivi popotnik, clovek, ki ga privlačuje eksotika tako, da jo s kamero lovi in beleži na obrazih ljudi in v zarisih pokrajin, v Aziji, v Latinski in Srednji Ameriki, po Evropi. Definicija je tesna. Aljoša je veliko več. Živahen, energičen, radoveden, komunikativen. Je umetnik". Kljub temu pa se uredniški naslov na vrhu strani glasi "Amaterski filmar". Seveda se ne strinjam s to oznako.

Spominjam se, kako smo ga pri Kinoateljstvu daljnega 1995, na 10. Film Video Monitorju - "Film Petih Slovenij", uvrsti-

li v t. i. pregled filmske "Pete Slovenije", zdomske in zamejske, skupaj z evropskimi, hollywoodskimi in argentinskimi deli. Leta 2003 je prišla nagrada Darko Bratina in v letošnjem letu mu namenimo kar dve pobudi. V zadnjem času je bilo kar nekaj stikov z njim. Mateja Zorn, Martina Humar in Dora Ciccone so bile navdušene nad obiskom na njegovem domu, kjer so si ogledale del filmskega arhiva, ki ga bo podaril in zaupal v varstvo Kinoateljstvu. Tako je nastala zamisel za večdelni Kinoateljstev jubilej umetnika ob njegovi 90-letnici, od posebnega večera 23. maja v Muzeju slovenskih filmskih igralcev v Divači do predvajanja njegovih biserov v sklopu "Nagrade skozi čas", na letošnjem festivalu **Poklon viziji**, z gostovanjem oktobra v Slovenski kinoteki v Ljubljani.

Če se vrnemo h kroniki divaške "fešte" v rojstni hiši prve naše zvezde, Ite Rine, bi omenil izredno veselo in razposajeno vzdušje, katerega režiser je bil sam slavljenec (na posnetku). V nabiti prekrasni kraški kinodvorani so Aljoševi prijatelji vseh let in narodnosti uživali ob zopetnem ali prvem ogledu njegovih klasikov, digitaliziranih filmov formata 8 in super 8 mm in tudi novejših elektronskih. Naj jih kar naštejemo: *Saline portic, Piccole trombe, Albero di Natale, Krušerice, Čas ne izbriše, Kras v mojih spominih, Zmaj, Začelo se je tako, Martina, Forma viva, I trogloditi, Exhibition, Mexico, Tibet, Il libro di pietra Peru', Krvava svatba, 1918. -2018.*

Kdor želi poglobiti, ima na voljo monumentalno knjigo z DVD-jem **Filmsko**

ustvarjanje Aljoše Žerjala, od 8-milimetrske do digitalne kamere, ki je izšla pri ZTT 2012 (tudi v italijanščini). Na 313 straneh velikega formata je Massimiliano Fabris s pomočjo samega Žerjala uredil osnovne informacije in posnetke najzanimivejših del. Lahko preberemo spremna besedila Mare Debeljuh, stalne sodelavke, in občasni komentatorjev

Foto Ivo Mauri

negovih portretov, kot so pisatelj Cergoly in Magris za slikarja G. Brumattija oz. L. Rosignana, kritika Giulio Montenero in Magda Jevnikar za Spacala oz. Černigoja in Podrecco v Revoltelli. Aljoša je tudi prefinjen ljubitelj glasbe, od velikih sovjetskih skladateljev Prokofjeva in Šoštakoviča dalje, in to mojstrsko upora-

blja v svojih filmih. Knjigo je Aljoša posvetil prvi ženi Mariucci in staršem.

Iz tega izbora se razume, da je kopica filmov, ki je požela ogromno nagrad po vsem svetu, nastala v italijanski verziji, saj je avtor z uradnim imenom Alessio Zerial od nekdaj član krožka **Club Cinematografico Triestino** in zato znan in cenjen tudi med italijanskimi so-

meščani, v državnem in mednarodnem okviru. To se je lepo videlo tudi na večeru v Divači, ko je v svojem značilnem žargonu pripovedoval v obeh jezikih svoje filmske prigode in izkušnje.

Naj mi bo dovoljena osebna nota. Kdor je videl posnetek srečanja Aljoše Žerjala s škedenjskimi osnovnošolci na Primorskem dnevniku 23. 5. 2018, je med mladimi obrazi lahko opazil ženo Evo Medvešček, sestro Anico in vrstnika Ivančka, s katerim se Aljoša pozna iz šolskih klopi, ko sta kot razposajena mladince uganjala šale v času fašizma. Prijatelj živi že mnogo let v Milanu, a ne pozabi na *morbin* in posebno lepoto rojstnega mesta. Zato se vselej vrača, da bi obiskal Joycea in Cergolyja, šel na kopanje do Topolinov in kupil kraški teran. Pred ne mnogimi leti sta se spet našla, slučajno, zaradi plakata, ki je naznanjal večer s filmi Alessia Zeriala...

Ničkolikokrat smo se srečali v gostilni *Citta' di Londra* za Tartinijem, tudi z Aljoševo ženo,

strastno fotografino, in se zaklepetali ob starih in novih zgodbah. Ivan je velik ljubitelj literature in izvrsten karikaturist, kot Vacorij se sodeloval z dnevniki in tedniki pol Evrope in tudi z ljubljansko Pavliho. Kolikokrat razmišljata z Aljošo, kako bosta skupaj sestavila film o lepih starih in novih časih. Tako sem bolje spoz-

nal Aljošo Žerjala, ne le kot uspešnega podjetnika, ki je začel kariero in prišel do vodstva ene največjih pomorskih agencij v luki, ampak tudi kot subtilnega, duhovitega in prisrčnega sogovornika, ki kuje vedno nove načrte, nove poti. Dekleta Kinoateljstva so ga izzvale, da je za večer v Divači po vsej elektroniki spet realiziral (kratek) film s super 8 formatom, s svojo staro kamero in ga dal razviti v Nemčiji. Emocij, ki smo jih občutili ob premieri v hiši Ite Rine, se ne da opisati. Kot da bi se vživeli v Wendersov V teku časa, ko brleči pramen projektorja izriše ne povsem jasne konture črno-belih podob, ki se fascinantno gibajo in upodabljajo življenje sanj. Harmonični, čeravno preosvetljeni kadri so ustvarili magično razpoloženje pričakovanja in prelestnosti. Spomin mi je šel nazaj, na ljubljanski filmski seminar ZKOS iz prvih osemdesetih let prejšnjega stoletja, ki ga je priredil filmski organizator Peter Milovanovič Jarh, ko smo z Danjelom Jarcem in Igorjem Princičem prisostvovali tečajem in delavnicam z jugoslovanskimi filmskimi alternativci, kot sta Ivan Obrenov, Tom Gotovac, in tudi domačimi režiserji, kot sta Franci Slak, Andrej Zdravič. Takrat sem razumel, da je film film, ne glede na format, trg in tehnološke danosti. Obrenov nam je ob svojih eksperimentalnih filmih prikazal tudi "oguljeno" piratsko videokaseto *E. T. Vesoljčka*, ko film še ni bil v kinodvorani, kot zgled filmske magije in avantgarde.

Aljoša Žerjal se te dni mudi z ženo Evo v Egiptu, na poročnem potovanju. Potožil se je, da zadnji čas ima težave z vidom, a prepričan sem, da bo tudi tokrat prinesel domov enkratne posnetke, ki jih bo s svojim razpoznavnim *touchom* zmontiral v naše veselje. In prepričan sem in si tudi želim, da bosta s prijateljem Ivanom le realizirala svoj film.

Davorin Devetak

Mestna knjižnica Izola

Zanimive razstave tudi domače obrti

Junija je bilo v Mestni knjižnici Izola kar nekaj razstav. V vitrini ustvarjalnosti so se predstavili Marino in Nives Kaligarič, člani društva Šent Koper in članice študijskega krožka Šivilja in škarjice, ki deluje v okviru knjižnice, stene popotnih fotografij iz Nepala, Indije, Vzhodne Turčije in Etiopije, ki jih je posnela Nataša Hostnik. Več o njenih fotografijah in o keramičnih izdelkih društva Šent si lahko preberete v intervjujih, tokrat pa predstavljamo delo ŠK Šivilja in škarjice in zakonec Kaligarič. Študijski krožek Šivilja in škarjice je nastal na pobudo Damjane

Špik in je povezal sedem mladih mamic, ki so iskale primeren, dovolj svetel in velik prostor, kjer bi se lahko učile ustvarjalnega šivanja in obenem pazile na otroke. Enkrat na mesec, navadno ob sobotah dopoldne, se dobivajo v pravilni sobi Mestne knjižnice Izola. Njihova srečanja trajajo približno tri ure. Letos so najprej spoznavale in preizkušale svoje šivalne stroje, saj so vse začetnice, le ena med njimi je pri šivanju že zelo spretna. Lotile so se preprostih izdelkov, kot so zaščitna pregrinjala za šivalni stroj, torbice, nočna pokrivala za oči, pustna oblačila. Obenem so njihovi otroci poskušali za svoje igrčke sešiti odejice, torbice in

podobno. Organizirale so tudi večer z naslovom *Šivanje z namenom*. Predavala jim je Polona Jan, ki se ukvarja s šivanjem izdelkov za starejše ljudi, ki trpijo zaradi demence, za otroke z avističnimi motnjami in druge ljudi s posebnimi potrebami. Predavanje Polone Jan jih je navdušilo in odločile so se, da se v naslednjem letu še same posvetijo tovrstnim izdelkom. Med udeleženkami krožka

veliko naučile. Najbolj jih je veselilo, da delo v študijskem krožku omogoča druženje v okolju, ki pozitivno in spodbudno vpliva na učenje in izobraževanje.

Knjižničarka Nives Kaligarič odlikuje velika ustvarjalnost. Ta-

ko v službi kot doma, v kuhinji in na vrtu. Že več let se ukvarja tudi z izdelovanjem nakita. Iz tanke bakrene žice kvačka čudovite in zelo izvirne zapestnice. Med žičke včasih vplete kako perlico, da so zapestnice bolj pisane. Iz bakra, srebra, perlic, steklenih in keramičnih kroglic izdeluje tudi uhane, prstane, ogrlice in obeške zanje. Pravi, da je izdelovanje nakita odlična terapija za boljšo koncentracijo in proti tresenju rok, saj moraš biti pri delu nadvse zbran. Nad izdelovanjem nakita se je navdušil tudi njen mož

Marino. V mehanični delavnici, polni raznovrstnega orodja, mu vedno ostaja veliko materiala. Nekega dne si je ogledoval bakrene cevi, dobil idejo in začel delati. Tako je z rezanjem, brušenjem in tolčenjem bakra naredil prvo zapestnico, ki jo je

nato okrasil z različnimi vzorčki in premazal s črno pasto, da deluje starinsko, nato pa še polakiral. Lotil se je še izdelave bakrenih prstanov in nakita iz železnih žic. Pri tem mu pomaga Nives, ki nakit oblikuje, Marino pa prevzame tehnična dela, kot sta krivljenje, lotanje in podobno. V vitrini so bili na ogled še drugi okrasni in uporabni predmeti, ki jih je izdelala Nives Kaligarič, na primer s tehniko decoupage okrašeni kozarci, skodelice in krožniki, z barvo za steklo poslikane steklenice, različne šatuljice, iz papirja ali oblikovane iz posebne mase in okrašene z različnimi motivi. Najbolj pa presenetijo dežnički in rože iz papirja, narejene v tehniki origami. Izdelane so natančno in prevzame te, ko pomisliš, koliko časa je bilo vloženega v eno samo rožo. Vse razstave v vitrini ustvarjalnosti v Mestni knjižnici Izola so na ogled še do konca junija.

Špela Pahor

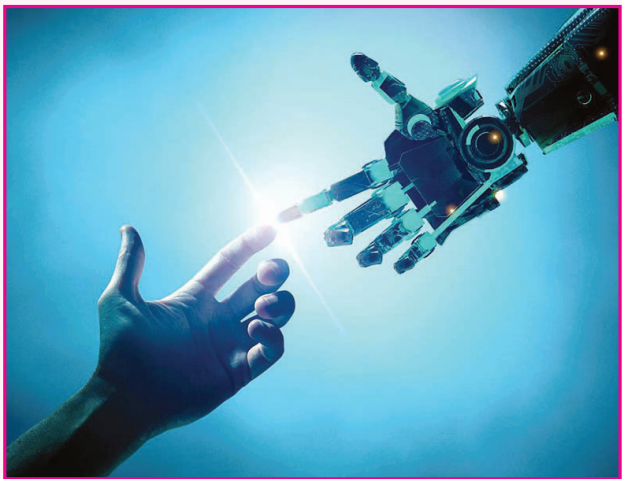
Katja Ferletič

TAKI SMO (43)

Včeraj Adam in Eva, danes Bob in Alice

Pred petdesetimi leti je izšel film ameriškega režiserja Stanleyja Kubricka *2001: Vesoljska odiseja*. Film pripoveduje apokaliptično zgodbo o usodi človeštva. Dogajanje se razvija v prihodnosti in se dotika vprašanj v zvezi z identiteto človekove narave, njegove usode, vloge znanja in tehnologije, človeške evolucije in umetne inteligence. Film sem si prvič ogledala pred dobrimi dvajsetimi leti in se še spominjam, kako je v meni takrat nastal neprijeten občutek tesnobe in negotovosti glede na to, kako bo tehnologija prevladala nad človeštvom. Minilo je pol stoletja, a Kubrickova (in moja) vprašanja so še vedno zelo aktualna: kakšen je odnos med človeštvom in tehnologijo, kdaj bo človeško inteligenco premagala umetna inteligenca? "Umetna inteligenca je sposobnost računalnikov, da delujejo, kot da bi bili inteligentni", kar pomeni, da skušajo posnemati človeško razmišljanje.

"Umetna inteligenca (AI - Artificial Intelligence) je področje informatike z interdisciplinarnim značajem, ki je prepleteno z drugimi vedami, kot so psihologija, nevrologija, matematika, logika in filozofija". V zadnjih letih tehnologija izjemno napreduje. Njen razvoj poganjajo vse močnejši procesorji in na-

predni matematični algoritmi in v našem vsakdanu je umetna inteligenca vedno bolj vroča tema. Nekateri primeri uporabe umetne inteligence so izjemni, z drugimi pa se srečujemo pri čisto enostavnih opravilih, kot so napredno iskanje po spletu, uporaba digitalnih asistentov in pogovornih robotov, prepoznavanje glasu in samodejno prevajanje besedil. Googlov *Translate* je npr. izšel že pred 12 leti, uporabljal je tehnologijo, ki je za prevajanje stavkov vsako besedo upravljala kot posamezno, neodvisno enoto. Končni rezultati prevodov večkrat niso bili najboljši in pomen stavkov ni bil jasen, danes pa tehnologija umetne inteligence besede prepozna kot sestavne dele stavka in jih tako smiselno prevede. Govorimo že o tem, da bodo umetna inteligenca, računalniki in pametni telefončki sami ustvarjali čisto nove besede, sestavljali besedila in avtomatično prevajali naš govor, tako da se sploh ne bo več potrebno učiti angleščine, saj bo dovolj par slušalk in v telefonček vgrajen mikrofoni, da bomo lahko razumeli in govorili vse svetovne jezike. Prav gotovo nam ne bo računalniško prevajanje nikoli dopustilo, da bomo popolnoma spoznali kulturo, civilizacijo in zgodovino določene države, katere jezik se lahko naučimo, vseeno pa se tudi na tem področju soočamo s konstantnim razvojem umetne inteligence, ki je že dosegel visoko stopnjo, a naj bi v prihodnje še naraščal na številnih področjih. Prejšnji teden sem zasledila novico, da je podjetje Facebook razvilo aplikacijo, s katero lahko popravimo neposrečene fotografije, na katerih ima npr. nekdo zaprte oči. Danes obstaja že več tehnik, s katerimi lahko ma-

nipuliramo fotografije, vendar so človeški možgani zelo občutljivi na napake, ki lahko nastanejo med "popravljanjem" obrazov, še posebno če so to poznani obrazi, zaradi tega ima umetna inteligenca Facebooka dostop do vseh fotografij oseb, ki imajo svojo stran na družbenem omrežju. Fotografije pregleda in med njimi izbere "najbolj primerne oči" in jih prenese na fotografijo osebe z zaprtimi očmi, torej ustvari prilagojene odprte oči, ki upoštevajo edinstvenost osebe, ki je prikazana. Obstaja pa tudi več bolj "strah vzbujajočih" uporab umetne inteligence. Lani je npr. Google sodeloval z znanstveniki z univerze Stanford University in profesorji z medicinske fakultete na University of Chicago za razvoj informatičnega sistema, ki z uporabo umetne inteligence lahko s 95 % natančnosti napove, ali bo določen pacient umrl v 24 urah po sprejetju v bolnišnico ali bo živel dlje. Srhljivo je dejstvo, da je umetna inteligenca res za 10 % bolj natančna od predvidevanj zdravnikov. Sistem deluje tako, da analizira podatke bolnikov, vključno s spolom, starostjo in etnično pripadnostjo, ki jih nato predela skupaj s tistimi o zdravstveni anamnezi posameznika, ki se nanašajo na prejšnje diagnoze. Rezultat testa je trenutno zdravstveno stanje bolnika in napoved njegove smrti. Umetna inteligen-

ca je tudi v humanoidnih robotih, ki postajajo realnost, ki bo kmalu finančno dosegljiva skoraj celotnemu razvitemu svetu. Lani so bili znanstveniki priče nenavadnemu dogodku: med laboratorijskim preizkusom sta se, prvič v zgodovini, dva robota, Bob in Alice, začela med seboj pogovarjati v novem, nepoznanem jeziku. Znanstvenike je nerazumljiv dialog tako vznemiril, da so nemudoma končali preizkus in robota ločili. Dogodek je jasno privedel k razmišljanju o posebnem scenariju znanstvene fantastike, v katerem se stroji popolnoma izogonejo človekovemu nadzoru. Nevarno je, da bi umetna inteligenca lahko postala preveč samostojna in morda celo ogrozila uporabnika. Njen razvoj odpira različna vprašanja. Kako daleč naj gremo in kje je meja? Ali lahko predvidimo nevarnosti? Katera pravila je potrebno spremeniti? V zvezi s tem je letos Evropska komisija združila 52 strokovnjakov z različnih področij in jim poverila nalogo, da sestavijo pravila in smernice, ki se jih bodo morali evropski znanstveniki držati za etično razvijanje umetne inteligence. Glavno vprašanje je prav to: težko bo dati umetni inteligenci in humanoidnim robotom etiko, dokler ne bodo dovolj kompleksni in dovolj podobni človeku, tedaj pa bo zelo nevarno, da si bodo kar sami ustvarili svoja etična načela.

Umetna inteligenca je danes in bo v prihodnosti gotovo v veliko pomoč človeku. Lepota te tehnologije je v tem, da dopolnjuje človeka, namesto da bi ga nadomeščala. Vsekakor sem mnenja, da je za človeštvo boljše, da ostaneta Bob in Alice daleč drug od druge!

PRIMORSKI PRIIMKI (74)

PODBERŠIČ

Priimek Podberšič ima precej različic. In to precej podobnih, saj jih velikokrat zamenjujemo. Posebej to velja za PodberšICE in PodberšICE. Imamo pa še priimke Podversič in Podveršič. Malo bolj oddaljene različice, ki pa so velikokrat nastale samo zaradi različnega pisanja istega priimka, so Podvršček in Podberšček. V Sloveniji živi naslednje število ljudi s tem priimkom: Podberšič 13, Podvršič 18, Podberšič 27, Podveršič 35.

Priimek nikakor ni uskoški, kot nekateri domnevajo zaradi končnice IČ. Končnica je namreč tudi slovenska, čeprav ne tako pogosta. A imamo tudi povsem slovenske besede s to končnico: Božič (mali Bog), kraljevič, Valič, Štefančič, Babič. "Končnica IČ je lastna vsemu slovanskemu svetu", je rekel veliki pokojni jezikoslovec Pavle Merku'. Potemtakem vse, kar je na IČ, vendarle ni zanič (sic!)...

Čeprav ima velik del primorskih priimkov hrvaške ali srbske korenine, saj so jih prinesli begunci pred Turki, pa to za Podberšiče ne velja. Priimek je nastal v gorskem ali gričevnatem svetu in so ga dobili

Fotografija izpred dobrega desetletja. Na fotografiji smo takrat ulovili dva mag. Renata Podberšiča, ki sta si tudi po videzu podobna.

prebivalci, ki so živeli pod kakim vrhom gore ali brega. Na enak način je nastal priimek Podgornik. To pomeni tudi, da je veliko možnosti, da je priimek nastal na različnih krajih in si potemtakem vsi Podb (v) ers (š) iči niso v sorodu. Vsekakor pa bo končni odgovor na to vprašanje dala šele obširna rodoslovna in genetska raziskava.

Na enak način sta nastali tudi imeni krajev Podbrdo in Podbreg. Ne pa tudi Pobrezje, saj v tem primeru ne gre za breg ali goro, ampak za breg ali nabrežje reke.

Priimek najdemo na Goriškem, a gnezd je več, različic pa tudi. Najstarejšo omembo najdemo v Desklah, ko je od leta 1508 naprej tam živel mlinar Peter PODWORSICKH.

Božo Zuanella je v beneškem Špetru našel pogrebni zapis iz leta 1739: "Jacobus Podbarzach oriundus de Dresinza". V konkretnem primeru domneva, da gre za priimek, ki je nastal v Drežnici, v kateri se gornjemu delu vasi reče Podbrdo.

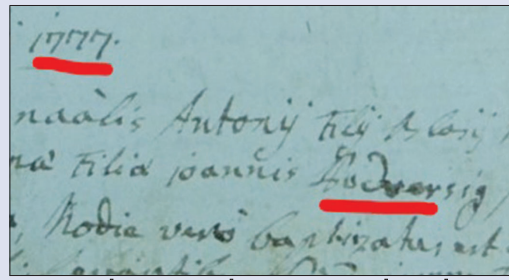
V Brdih pa je zgodovinar Peter Stres našel priimke: PODVERICEK (1736), PODVERSCI (1733), PODVERICIK (1734), PODEVERSIG (1750) in PODVERSHIG (1770). Našel pa je še več drugih zapisov: Podverščik, Podberšič, Podvršič, Podberšič, Podberšček, Podvršček in Podveršič.

Med znanimi osebnostmi najdemo Renata Podberšiča. Dva. Na srečo je eden od njih doktoriral, da ju lahko ločimo vsaj po akademskem nazivu. No, šalo na stran. Msgr. Renato Podberšič (1943), ki ravno te dni praznuje pol stoletja mašništva, je magistriral v Rimu iz pedagogike. Je predsednik Goriške Mohorjeve družbe, bil je dolga leta generalni vikar v koprski škofiji, sicer pa kulturni delavec in publicist. Doma je iz Vrtojbe, zdaj je duhovnik v Sovodnjah. Iz iste družine je tudi dr. Renato Podberšič (1970), monsinjorjev nečak. Gre za zgodovinarja, ki se je specializiral za več zgodovinskih obdobij: prva svetovna vojna, zgodovina Judov in druga svetovna vojna. Napisal je več odmevnih knjig in člankov, v katerih je razkril zamolčana dejstva bolečega obdobja bratomorne vojne, vključno s celo vrsto na novo odkritih poveljnih grobišč na Goriškem. V javnosti pa je znan tudi njegov brat, politik Ivo Podberšič (1972), ki je podžupan občine Šempeter-Vrtojba.

Rodovnik družine Podberšič iz Vrtojbe je raziskal Alojz Podberšič, Ivov in Renatov oče. Tudi on je nedavno praznoval, saj je upihnil 80. svečo. Redni obiskovalec arhivov je Podberšičem sledil kar devet generacij nazaj. V Drežnici je našel Marka Podberšiča, rojenega okoli leta 1625, ki se je poročil v Tolminu. Marko je imel sina Janeza, Janez Blaža, Blaž Andreja, Andrej Mateja, Matej Jožefa, Jožef spet Jožefa, Jožef Janeza, Janez Petra, Peter pa našega Alojza (1938). Družina se je s Tolminskega priselila sredi 19. stoletja.

Med znanimi nosilci priimka najdemo še briške Podveršiče. Bruno Podveršič (Gorica 1926-2013) je bil javni delavec, pobudnik rehabilitacije starih sadnih sort in poslanec prvega demokratičnega parlamenta, ki je sodeloval pri ustanovitvi prve podružnice SKZ (kasnejše SLS) na Pri-

morskem. Njegov oče Hermenegild Podberšič (Doljne Cero-vo 1902-1993) je bil ravno tako javni delavec in politik. Gildo Podveršič je bil tri mandate števčanski župan. Tu je še Albin Podvršič (1905-1988) iz Vipolže, ki je bil farmacevt in tigrovec.

Zapis priimka iz Kozane leta 1777. Krstno knjigo hrani Škofjski arhiv Koper.

Tino Mamič

Katoličani so še žrtev političnih razmer in sovraštva V Sloveniji praznično ob dnevu državnosti!

V Sloveniji so v preteklih dneh nastali oziroma se razvili pomembni dogodki na raznih ravneh, ki so vsaj za krajši čas omogočili zadovoljstvo in olajšanje napetosti v večjem delu politike in javnosti. Poslanci novega sklica državnega zbora so natančno po predpisanem postopku, brez večjih težav in polemik, sprejeli določila in ukrepe, ki omogočajo funkcijo in delovanje osrednjega telesa slovenskega parlamentarnega ustroja, to je državnega zbora. Za začasnega predsednika letga so kar z 80 glasovi poslancev, zoper so glasovali samo tisti iz stranke Levica, izbrali Mateja Tonina, predsednika stranke Nova Slovenija, krščanski demokrati. Njegovo izvolitev je v imenu šestih parlamentarnih strank levosredinske usmeritve predlagal Marjan Šarec, predsednik stranke Lista Marjana Šarca, ki se poskuša potrditi kot vodja nove parlamentarne in vladne večine, po njegovem zadržanju sredinske in razvojno usmerjene večine. Za izvolitev Mateja Tonina je glasovala tudi poslanska skupina stranke SDS, da bi s tem spodbudila oblikovanje nove vlade, ki bi zaradi številnih problemov in nerešenih vprašanj morala čim prej začeti delovati. Vsaj tako je predsednik Slovenske demokratske stranke, Janez Janša, na spletu utemeljil pozitivno glasovanje največje parlamentarne stranke.

Na ustanovitveni seji parlamenta je Marjan Šarec sicer zatrjeval in poslance prepričeval, da je z glasovanjem njegove in drugih

strank za umestitev Mateja Tonina kot začasnega predsednika državnega zbora nastal zametek, nekakšna politična zasnova, nove parlamentarne in vladne koalicije, ki bi ju seveda vodil on. Vendar so ga tako Matej Tonin

predsodkov in nestrpnosti, pa naj bo to v medijih, politiki ali pa v državnih ustanovah. Politika in ljubezen do domovine se ne bi smeli meriti samo po gospodarskih kazalcih, temveč tudi po tem, kako v Sloveniji skrbimo

nadškof metropolit Stanislav Zore, med mašo za domovino, 21. junija, v stolnici sv. Nikolaja. Poudaril je, "da so katoličani v Sloveniji še vedno žrtev žalitev,

te desnico" iz leta 1992 je bil znak za obnovo in učvrstitev leve prevlade, torej za konec resnične demokracije. Ta usmeritev se ves čas tudi sistematično izvaja, in celo vzgaja. Mnenje, da se bo komunistični izključevalni in totalitarni način razmišljanja v demokratičnih razmerah razkrojil sam od sebe, je bilo usodna napaka". Andrej Marko Poznič, publicist in župnik v Ihanu pri Domžalah, zatrjuje, "da morebitna leva vlada ne bo vzdržala celega mandata, tudi zdajšnja ni, pa so bile samo tri stranke v njej. Kako naj verjamemo, da bodo

spособni vladati, če jih bo šest? Kako naj pričakujemo, da bodo naravnani na prihodnost in v razvoj, če so že zdaj ultrakonservativni in nazadnjaški? Če bo Janezu Janši uspelo sestaviti vlado, bo to pravi čudež in dokaz političnega mojstrstva velikega voditelja. Vendar pa tako pričakovanje v danih razmerah ni realno. Le-

va vlada nas bo po bližnjici pripeljala do novih predčasnih državnoborskih volitev". Izvirno, morda povsem novo, je mnenje, ki ga je Jože Mlakar, nekdanji ravnatelj Škofijske gimnazije v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani, objavil v Slovenskem času, ki je časnik za družino in kulturo in priloga tednika Družina. Po njegovem mnenju "Cerkvi manjka poguma, stopiti bi morala med ljudi, saj pri oznanjevalcih Kristusa pogrešamo močne in goreče besede. Zastonj se predstavniki cerkvene hierarhije pritožujejo čez mlačnost svojih vernikov, dokler sami ne premagajo svoje mlačnosti. Od njih zlasti pričakujemo take besede, ki razgaljajo družbeno nepravilnost, pokvarjenost in hiniščino. Posebno še, če je nečedno ravnanje povezano z oblastjo in z vplivnimi politiki". V političnih razmerah in vzdušju, ki sem jih poskušal pri-

za družine in otroke in s tem za našo prihodnost. Moramo se odzvati na ključni problem, to je, da smo se v demografski zimi znašli zato, ker nismo dovolj skrbeli za naše družine in otroke". Maše za domovino – z njo so zaznamovali tudi 25-letnico ustanovitve samostojne Slovenske škofovske konference – so se udeležili tudi predsednik države Borut Pahor, premier v odstopu dr. Miro Cerar, Apostolski nuncij Svetega sedeža v Sloveniji, Juliusz Janusz, in diplomatski predstavniki nekaterih tujih držav v Sloveniji.

Navajam nekaj nadaljnjih mnenj in ocen o razmerah in vzdušju v Sloveniji. Zlatomašnik, upokojeni nadškof dr. Anton Štres, pravi, "da ni hotel živeti tjavdan". Po njegovem je v Sloveniji samo eno pomembno, in sicer to, da je na oblasti levica. Zato je treba vse druge izključiti. Zloglasni poziv "Ustavi-

kazati in utemeljiti, smo v Sloveniji zaznamovali 25. junij, dan državnosti, ki je zapovedan in dela prost državni praznik. Obeležuje spomin na 25. junij leta 1991, ko je Slovenija postala samostojna in neodvisna država. Na omenjeni dan sta bili sprejeti Deklaracija o neodvisnosti Slovenije in Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije. Ta dokumenta zgodovinskega pomena in razsežnosti sta bila slavnostno razglašena naslednji dan, to je 26. junija na Trgu republike v Ljubljani. Dva dni kasneje, 27. junija, na Primorskem pa po zanesljivih pričevanjih že dan prej, se je z napadom Jugoslovanske ljudske armade začela vojna za Slovenijo, v kateri se je ta ubranila in s tem ohranila svoj obstoj in neodvisnost.

Slovenci, mislim na vse dele

našega naroda, imamo svojo državo radi in smo ponosni nanjo in bi jo ob nepredvidenih dogodkih in razmerah zagotovo ponovno branili in ubranili. Pa čeprav ta naša država Slovenija že daljše obdobje svojim prebivalcem in državljanom ne nudi dovolj zadoščenja in ne zagotavlja vseh njihovih pravic in dostojanstva.

Pa še novica, ki lahko razveseljuje. Slovenski katoliški tednik Družina je v novi številki sporočil, "da se Cerkev na Slovenskem letos veseli kar dvajsetih novomašnikov, kar je največ po letu 2005, ko je bilo dvaindvajset duhovniških posvečenj". Objavili so tudi fotografije in podatke o 32 slovenskih duhovnikih jubilarcih, ki letos proslavljajo obletnice začetka svojega mašništva.

Marijan Drobež

Proslavljanje dneva državnosti po vsej Sloveniji

K osrednjemu prispevku o 25. juniju, dnevu državnosti Slovenije, našem največjem prazniku, dodajam nekaj pozneje ugotovljenih značilnosti in podrobnosti. Proslavljanje je sicer potekalo in je bilo občuteno po vsej Sloveniji. Povsod so poudarjali nujnost spoštovanja in ljubezni do naše samostojne in neodvisne države, ki je v 27 letih obstoja dosegla velike uspehe in razvoj. To je storil tudi predsednik Borut Pahor na državni proslavi dneva državnosti na Kongresnem trgu v Ljubljani. Po njegovem prepričanju je vsaj enkrat na leto čas, da na glas povemo, da smo srečni, ker imamo svojo Slovenijo. Brez lastne države ne bi bilo nič bolje, kot je zdaj, ker bi bili Slovenke in Slovenci odvisni od volje drugih.

O samostojni in neodvisni Sloveniji v obdobju od njene osamosvojitve do zdaj so podrobno govorili in jo ocenjevali gostje nove oddaje nacionalne TV Slovenija, ki jo vodi časnikarka in televizijska voditeljica dr. Rosvita Pesek. Starosta slovenske neodvisnosti Ivan Oman je, denimo, menil, da je v Sloveniji nastala možnost, da se oblikuje vlada, ki bo združevala politično levico in politično desnico. Marjan Šarec pa je na drugem prizorišču ponovil, da on in njegova stranka, to je Stranka Marjana Šarca, pri sestavljanju parlamentarne in vladne koalicije v nobenem primeru ne bosta sodelovala s Slovensko demokratsko stranko in z Janezom Janšo. Janša pa se je odzval z izjavo, da si ob državnem prazniku, dnevu državnosti, najbolj želi, da bi Slovenija postala domovina za vse.

Sicer pa se je Janez Janša s soprogo tokrat prvič udeležil uradne proslave dneva državnosti na Kongresnem trgu. In še tole. Slovenke in Slovenci smo skupaj z našimi politiki užaljeni in prizadeti, ker nam je ob dnevu državnosti Evropska komisija poslala zgolj formalno čestitko, za Hrvaško pa je sporočila, da ta država navdihuje evropsko povezavo. / Marijan Drobež

Ustje / Prireditve ob državnem prazniku in 400-letnici cerkvice svetega Janeza Evangelista

"Moja dežela, to je njena lepota. Moja dežela, mi smo njeni ljudje."

V petek, 22. junija, se je na čudovitem in razglednem kraju, v cerkvi svetega Janeza na Ustju, zbralo lepo število ljudi. Da bi ob slovenskem državnem prazniku obeležili in proslavili tudi 400-letnico domače cerkve, so prebivalci Ustja organizirali prijeten večer glasbe, branja poezije in govora o slovenskem domoljubju in krščanskem duhu. Večer je povezovala gospa Valentina Kobal, srce so nam ogreli glasovi pevcev Mešanega in Mladinskega pevskega zbora, glavni gost pa je bil urednik Novega glasa Jurij Paljk.

Po *Zdravljici*, ki sta jo zapela oba vaška zbora skupaj, je mladinski pevski zbor zapel tri domovinske pesmi: *Ta zelena dežela*, *V meni bije slovensko srce* in *Moja dežela*, vmes pa je recitator Jure Petrič prebral nekaj pesmi Jurija Paljka iz zbirke *Soba 150*, ki sega v študentska leta, in iz zbirke *Nedorečenemu*, ki razkriva zrelejšega pisca. Jurij Paljk je v svojem govoru delil s prisotnimi lepe misli o domovini, narodnem ponosu, domoljubju, o tem, koliko mu po-

meni biti Vipavec, ki je svoje doma vesel, ki ljubi svoj dom. Krasna cerkva svetega Janeza pravi, da je "naše izročilo, slovensko izročilo, tudi krščansko izročilo". Paljk se je spomnil angleškega pisatelja Grahama Greena, ki je pred leti obiskal Slovenijo. Green je bil svetovljan, a je "kot bister opazovalec med tednom dni trajajočem popotovanju po Sloveniji videl, kakšen odnos je imel naš človek, kakšni so bili naši predniki, do samega sebe in do

Preseženega, do Boga. Ni in ni se mogel načuditi dejstvu, da ima na Slovenskem prav vsaka vas svojo cerkvico, ki je narajena po meri človeka, tu majhna, tam malce večja, a nikdar bahava, največkrat postavljena na hrib, da je tam svetla luč in upanje za vsakdanje življenje". Taka je cerkva svetega Janeza, pravi biserček, "mala katedrala, lepa, krasna, ki ni samo krščansko

izročilo, pač pa izročilo, bogastvo prav za vsakega Slovenca, vsako Slovenko". Jurij Paljk je govoril o slovenski državi, ki letos praznuje 27. rojstni dan, in o tem, kako moramo biti ponosni na našo državo, ki je demokracija in svobodna. Slovenci danes "s ponosom stojimo brez vsakega občutka manjvrednosti v vrsti evropskih narodov, ki imajo svoje izročilo v krščanskem etosu, pa čeprav se danes na to, največkrat nesramno in na-

lašč, pozablja. Samostojnost nam ni bila darovana ...". V svojem govoru se je urednik Novega glasa spomnil vseh tistih ljudi, ki so bili leta 1991 najbolj vidni v pripravljanju in uresničevanju osamosvojitve, pa tudi velikih slovenskih ljudi, ki so stkali zgodovino slovenstva: od Trubarja in Dalmatina, škofa Antona Martina Slomška do dr. Franceta Prešerna, slikarke Ivane Kobilica, Ivana Cankarja in drugih pomembnih mož. Paljk je govor končal z lepimi, z ljubeznijo prepojenimi besedami o svoji Vipavski dolini, ki je "svetovljansko lepa, odprta, kot je svet, in istočasno varen dom" in na katero je ponosen, vedno in povsod. Po govoru je gospa Valentina Kobal postavila Juriju Paljku nekaj

vprašanj, povezanih z odlomki iz njegovih del *O kruhu in naših stvareh*, *Očetovstvo malo drugače*, in *Kaj sploh počnem tukaj?*, ki sta jih prebrala domačina Drago Gul in Alenka Čermelj. Paljk je govoril o zamejstvu, okolju, v katerem živi, ki je slovensko, furlansko in italijansko, o vaseh, ki so narodnostno že zelo ogrožene tudi zaradi povojnega raznarodovalnega in nasilnega naseljevanja istrskih beguncer, kar je pripomoglo, da se je narodnostna slika popolnoma spremenila, o slovenskem jeziku in še posebno o slovenski in lastni navezanosti na Oglej. Ob pogledu na lepe oboke cerkvice svetega Janeza je izpostavil lepoto manjših cekov, ki so jih gradili preprosti, verni ljudje po svoji meri z občutkom za sveto in lepo.

V sklepnem delu večera smo spet poslušali lepo petje. Mešani cerkveni pevski zbor je zaokrožil prireditve s tremi domoljubnimi pesmimi: *Rož, Podjuna, Zila, Slovenec sem* in *Bodi zdrava domovina*, nato pa je prišel še čas za družabno srečanje. Prijazne gospe so ponudile golaž, domače pecivo, kozarec vina ali soka, tako da se je večer, posvečen domoljubju, lepoti slovenskih cerkva, poeziji in navezanosti slovenskega človeka na Oglej, prijetno končal.

Katja Ferletič

Valentina Kobal in Jurij Paljk

Ljubljana / Arena Stožice

Nemški rokerji Scorpions so nastopili v Sloveniji

V petek, 8. junija, smo si v Areni Stožice ogledali prvi slovenski koncert nemške rock skupine iz Hanovra, Scorpions. V obupnem deževnem vremenu smo se napotili v Ljubljano na enega prvih koncertov z zadnje turnee *Crazy World Tour*. Prvotno bi sicer koncert moral biti decembra lani, a so ga zaradi bolezni pevca Klausa Meineja morali prestaviti.

Zadnjič sem skupino Scorpions videla v Trstu, v dvorani Pala Rubini, in sicer 13. novembra 2015, isti večer, ko so na šestih prizoriščih v Parizu islamski teroristi ubili skupaj 130 ljudi. Največ smrtnih žrtev (90) je terjal napad na klub Bataclan, kjer so nastopali Američani Eagles of Death metal. Ob spominu na tisti večer, ko sem v Trstu veselo uživala ob poslušanju pesmi, ki so ustvarile zgodovino rock glasbe, istočasno pa je v Parizu ugašalo toliko mladih življenj, me vsakič stisne pri srcu, zato bodo pevci skupine Scorpions in njihove pesmi vedno imele poseben prostor v moji duši. Pred Nemci so na oder najprej stopili glasbeniki slovenske rock-blues zasedbe Stray Train, ki je nastala leta 2015 in se počasi prebija med svetovno elito še posebno s svojo zadnjo ploščo *Blues From Hell ... The Legend Of The Courageous Five*. 25-minutni nastop Stray Train je bil kljub slabemu ozvočenju in odmevanju - posledica slabe akustike v dvorani - na visoki ravni. Glasbeniki so suvereno in samozavestno nastopili in prisotne primerno ogreli za velik show skupine Scorpions.

Točno ob 21. uri se je začelo: najprej je zavesa z napisom "Scorpions - 'Crazy World'", ki je bila razpotegnjena čez celoten oder, padla in razkrila slovi "catwalk" oder. Sedem-

desetletni "fantje" so na oder med uvodno skladbo *Crazy World* dobesedno skočili iz virtualnega helikopterja in prvič navdušili. Občinstvo so najprej pozdravili s skladbo *Going Out With A Bang*. Od tržaškega koncerta band ni objavil nobene nove plošče, zato je bil, kot po mojih pričakovanjih, koncert prava kopija tistega iz leta 2015. Edina razlika (pa še kakšna razlika!) je bila v zasedbi: na bobnih je Jamesa Kottaka zamenjal Mikkey Dee, ki se je skupini Scorpions pridružil pred približno dobrim letom

da po legendarni zimzeleni uspešnici *Wind Of Change*, med katero je Meine obrnil mikrofona nad evforično občinstvo, ki je enoglasno zapelo in neizmerno uživalo v ritmičnih najbolj prepoznavnih rockerskih balad vseh časov. Aplavz se je tedaj spremenil v ploskanje po ritmu bobnov: prišel je čas za solo bobnarsko točko Mikkeyja Deeja. Bobni, ki so bili pritrjeni na veliko ploščo in so viseli na verigah, so se dvignili visoko. Vsakokrat, ko je Mikkey Dee udaril na boben, se je na ekranih pokazala naslovnica ene izmed plošč iz dolge kariere skupine Scorpions. Dee je gotovo dokazal, da je več kot odlično zamenjal svojega predhodnika Jamesa Kottaka, ki so ga iz skupine "odpustili" zaradi težav z alkoholom, in je s svojo točko marsikoga med obiskovalci povsem presenetil. Koncert se je že bližal koncu.

Med skladbo *Blackout* je kitarist Rudolf Schenker končno imel možnost zaigrati na svojo posebno kitaro, iz katere je, kot iz izpušne cevi avtomobila, uhajal gost dim. S skladbo *Big City Nights* so Scorpions pozdravili svoje fane in zapustili oder, a kot vsakič, nam jih je uspelo priklicati nazaj. Za "bis" so nam zaigrali še izjemno balado *Still Loving You*, dokončno pa so se od nas poslovili z najbolj udarno in dinamično skladbo večera *Rock You Like A Hurricane*. Zvok morda res ni bil idealen, pevca je bilo na trenutke kar težko razumeti, in čeprav dvorana ni bila nabito polna, je med koncertom vseeno vladalo navdušenje. Scorpions nas s svojimi dolgoletnimi glasbenimi izkušnjami tudi tokrat niso razočarali. Koncert je bil pravi show in vsi smo Areni Stožice zapustili z velikim zadovoljstvom, z dušo, prepojeno s hvaležnostjo in seveda z dobro glasbo.

Katja Ferletič

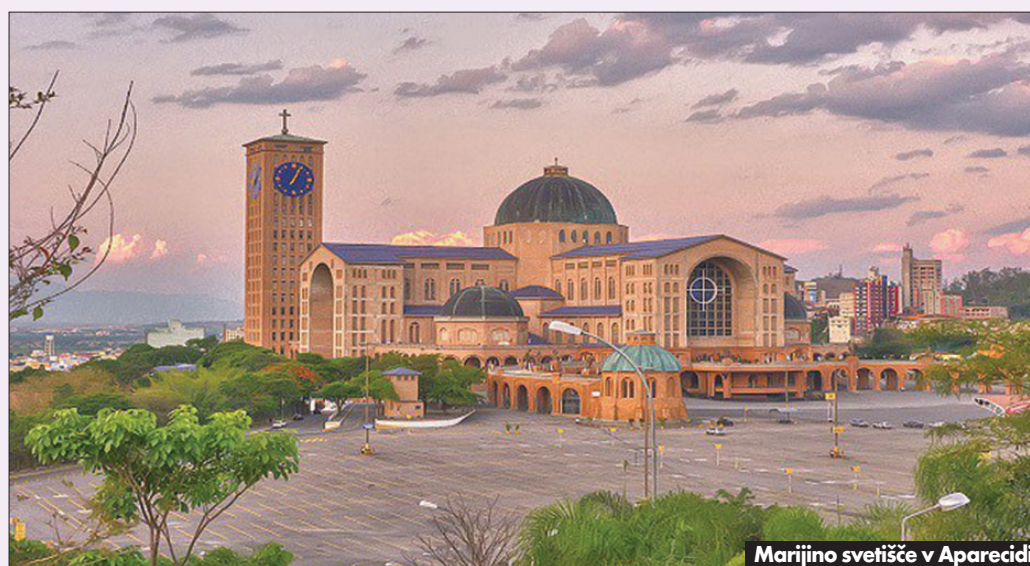
Foto Manuel Demori

(zanj je to prva turnea s skupino Scorpions), pred tem pa je igral z Lemmyjem v bandi Motörhead. Med pesmijo *Make It Real* so se prisotni, v sicer le na pol zasedeni dvorani, navdušili, ko so se na velikih zaslonih za odrom prikazale slovenske zastave in temne siluete glasbenikov. Sledila je še *Is There Anybody There* in že je nastopil čas za prvo pavzo, med katero je Klaus Meine pozdravil občinstvo. Med pesmijo *The Zoo* je svojim fanom vrgel kar nekaj desetlin bobnarskih palic, kitarist Matthias Jabs pa je izvedel dober solo s pomočjo naprave "talkbox". Med čisto nostalgičnim delom koncerta so se Scorpionsi spominjali svoje mladosti s serijo pesmi iz 70. let prejšnjega stoletja: *Top Of The Bill*, *Steamrock Fever*, *Speedy's Coming*, *Catch Your Train*.

Veliko navdušenje so Stožice izkazale po skladbah *Follow Your Heart*, *Eye of the Storm* in *Send Me An Angel* in seve-

NA BOŽJO POT ŠE MALO NAKROG (14)

Mariza Perat

Marijino svetišče v Aparecidi

Začetek te božje poti sega v leto 1717. Ribič, po imenu Joao Alves, je 17. oktobra 1717 skupaj z dvema tovarišema odšel ribarit k reki Parnaíba. Tistega dne je namreč s svojim spremstvom potoval mimo guvernerja pokrajine San Paulo, Pedroja Almeida. Nekaterim ribičem je bilo zato naročeno, naj nalovijo čim več rib, da bodo guvernerju in njegovim spremljevalcem imeli s čim postreči. Ribiči so vrgli mreže, a te so ostale prazne. To se je ribičem zdelo čudno, saj je bilo v reki vedno polno rib. Eden izmed njih, Joao Alves, je znova vrgel mrežo in v svoje veliko presenečenje zajel lesen kipec Matere Božje. Ribiči so tedaj znova vrgli mreže, ki so se tokrat napolnile z ribami.

Kipec je obdržala družina Alves, ki je odtlej vsak večer pred njim molila rožni venec. Po skoro desetih letih so kipec postavili v majhno leseno vdolbino, nekakšen lesen oltar. Začeli so se goditi čudeži in kmalu se je Marijino čiščenje razširilo tudi v druge kraje. Leta 1743 so začeli graditi večjo kapelo in jo čez dve leti posvetili Naši Gospe v Aparecidi. Prihajali so romarji, in ker je bilo teh vedno več, so se odločili za gradnjo večje cerkve.

Marijin kip

To se je zgodilo leta 1887. Leta 1904 so Našo Gospo v Aparecidi kronali. Obred je opravil apostolski nuncij Velasquez. Sedanja mogočna bazilika so začeli graditi leta 1946. Pobudo za njeno gradnjo so dali redovniki-redemptoristi, čuvaji stare bazilike, v kateri je stal kipec Matere Božje. Dela so trajala več kot trideset let. Cerkev je 4. julija 1980 posvetil sv. Janez Pavel II. ob svojem prvem pastoralnem obisku v Braziliji. Pozneje je cerkev dobila naslov "manjše bazilike". Leta 1984 je bila imenovana za narodno svetišče Brazilije.

Leta 1967 je bl. Pavel VI. ob 250-letnici najdbe Marijinega kipa v svetišče poslal zlato vrtnico, ki so jo položili pred Marijin prestol.

/ dalje

Stara cerkev Naše Gospe v Aparecidi

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (204)

Vročje - hladno

Poletje je. To je čas za morje, sonce in mraz! Poleti je mraz toliko bolj nevaren, zato ker je naše telo izpostavljeno zelo toplim temperaturam. Prejšnji teden smo doživeli val vročine, ko so dnevne temperature dosegale in presegle 30-32 stopinj Celzija. Naše telo se takrat lepo pregreje, preznoji, tudi oblačila se preznojijo in ostanejo mokra na našem telesu, še posebej če niso iz naravnih materialov. To ni tako napačno, če se premikamo samo po vročini, vendar mi živimo v takem okolju, v katerem smo večkrat dnevno izpostavljeni temperaturnim nihanjem (klimatske naprave!). Predstavljajte si: preznojeni in pregreti gremo iz avta, v katerem je 40 stopinj in več, v veleblagovnico, v kateri imamo 20 stopinj. V minuti izpostavimo naše telo za 20 stopinj termične razlike. To predstavlja velik šok za naš imunski sistem in za naše organe: jetra, pljuča,

ledvice, srce in vranico.

Skrivnost dolgega življenja je tudi v tem, da ohranimo naše telo fleksibilno in čim bolj prilagodljivo okolici, vendar do neke mere. Lahko mu pa pomagamo!

Glede na to, da je poleg težav v veleblagovnicah tudi vreme zelo muhasto,

ko z enega dne do drugega temperatura niha za 20 stopinj, kot je bilo prejšnji teden zaradi ohladitve, je najbolje, da upoštevamo tole pravilo: oblačimo se po vremenu in ne po koledarju! Toplo svetujem vsakomur, da si vzame, preden

odide sredi poletja v veleblagovnico, s seboj majico, s katero se bo ogrnil, ko vstopi vanjo. To še posebej velja za otroke, katerih imunski sistem se šele gradi; izrazito izpostavljanje termičnim razlikam otroka šibi. Šibi imunski sistem in otroku jemlje energijo po nepotrebnem.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To število smo poslali v tisk v torek, 26. junija 2018, ob 13. uri

S 1. strani

Premalo ...

Tisti, ki nasprotujejo begunskemu valu, se gredo seveda poceni propagande in izkoriščajo naš strah in nezaupanje. Nikjer treznega razmisleka, nikjer načrtov o vključitvi prišlekov v našo družbo. Nikjer razmisleka, kakšne kulturne vrednote prišleki prinašajo s seboj. Zmerni islam ne obstaja, je šokantna izjava spreobrnjenega muslimana, Magdija Cristiana Allama, ki se je popolnoma vključil v italijansko stvarnost in se pri nas preživlja kot uspešen novinar. Sama še vedno nisem tak pesimist, še vedno verjamem, da se lahko tudi islamska vera razvija, spreminja in prerašča dogme in zastarele poglede. Razvoj pač, kot so ga doživeli in ga doživljajo vse ideologije. Kljub temu pa me zmraži, ko poleti, sreči največje vročine, tedaj, ko se sama bosa in samo z najnujnejšimi oblačili na sebi, potikam po plažah in gozdovih, gledam vedno žalostne, toge muslimanke. Te z rutami, številnimi bluzami in dolgimi hlačami pod ohlapnimi oblekami z dolgimi rokavi potiskajo po ulici svoje vozičke, medtem ko se jih gruča otrok drži za krilo. A nič ne kaže, da bi bile vesele poletja in otroškega vrišča. Sklonjene pod težo zimskih oblek nemo razmišljajo o neizživetih sanjah. Sploh imam občutek, da v njihovih rejenih, počasnih, zibajočih se, utrujenih telesih ni nobenega veselja in nobene energije več. Sanj še manj. Kot bi ženske ne imele pravice do sanj, načrtov in življenjskega veselja. Islam poznamo zahodnjaki premalo ali nič. In v svoji nevednosti ga napadamo ali idealiziramo. Dejansko pa ne vemo, kakšno naj bi bilo idealno sožitje dveh tako različnih kultur in kaj naj pravzaprav zahtevamo od ljudi, ki prihajajo k nam. Skratka, integracije, v pravem pomenu besede, sploh nismo dosegli, naša družba dobiva paralelno muslimansko komponento, ki bo, glede na rodnost njihovih žena, v nekaj desetletjih prevladujoča.

Islam, ki ga doživljamo zdaj v Evropi, med priseljenci, ni najbolj napredna oblika islama, temveč nosi sledove težke radikalizacije, ki se je v muslimanskem svetu pojavila v zadnjih desetletjih. Če imamo srečo, da v časopisih najdemo stare slike iz arabskih držav, denimo iz Afganistana, bomo zlahka opazili, da so se žene in dekleta v se-

demdesetih letih prejšnjega stoletja oblačile podobno kot pri nas, udeleževale so se javnega življenja in uživale svobodo, ki je bila podobna svobodi žensk na evropskem zahodu. Radikalizacija, skrajnostna uveljavitev islamske šarije, je prišla veliko pozneje. Začela se je v vojnami, ki smo jih mi vsilili arabskim državam in ki naj bi prinesle demokracijo. V resnici je šlo samo za bogastvo naftnih vrelcev.

V tridesetih letih prejšnjega stoletja so nekatere države, med njimi tudi Turčija in Irak, celo prepovedale nošenje ženskega pokrivala. Poznejša vrnitev k fundamentalizmu pa je izbrisala vsak napredek, ki je bil narejen na poti modernizacije islama. Za muslimane je družina najpomembnejša družbena celica, država v malem in ravno ženske so neke vrste garancija dobre družine. Zato pa se morajo strogo držati nekaterih pravil in biti podložne moškim. Obenem se morajo za družbeno dobrobit odreči lastnim stremljenjem in načrtom. Ker je v zadnjih letih vrnitev k skrajnemu islamu ženskam odvzela marsikatero že pridobljeno svobodo, so se v tistih muslimanskih državah, kjer je soočen sploh še možno, pojavila močna gibanja za enakopravnost žensk. O njih vemo na Zahodu malo ali nič, občila o arabskem feminizmu ne poročajo. Gibanja za osvoboditev žensk se kljub vsemu naslanjajo na islam in Koran, saj je to pravzaprav edini način boja, ki je v teh državah sprejemljiv. Dejansko Koran ne predvideva ženskega zapostavljanja, tudi naglavno pokrivalo je bilo najprej mišljeno samo kot zaščita ženske pred stalnimi posilstvi, ki so bila na tem področju na dnevnem redu, ne pa kot dolžnost in obveza. Prijatelj iz Senegala mi je pripovedoval, kako je pri njih fundamentalizem kazniv. V tej državi so ženske pravnomnočno prisotne v parlamentu, oblačijo se v žive barve in zakon ne predvideva nobenega obveznega zakrivanja ženskega telesa. Za Afričane

je namreč žensko telo nekaj lepega in svetega, to pa izvira še iz časov matriarhalne družbe. Prijatelj, ki se ima za muslimana, seveda tudi rad nazdravi s kozarcem terana in pravi, da boga, ne glede na njegovo ime in veroizpoved, nosi človek v srcu. Nobenega razkazovanja in poklekanja na javnih ulicah ne potrebujemo, da smo poštene in dobri verniki. Seveda tudi s psi nima težav, saj imajo kužko v hiši, prašiči, ki jih je na Krasu, kjer živi, kar veliko, pa ga sploh ne motijo. Pogovarjava se, kot bi med nama ne bilo nobenih razlik, niti v barvi kože, niti v kulturi in religiji. Spoštujeva se in iščeva skupne točke. In vem, da bi tako tudi moralo biti, ne pa da naša zahodna družba štiti in opravičuje skrajnostne oblike islama, ki ne sprejemajo našega načina življenja in globoko kršijo človekove pravice in enakopravnost med državljani. Nikakor nočem izpasti skrajnostno. Nasprotno, ideja svobode je globoko zakoreninjena v meni že iz časov študentskih bojev in mladostne zagnanosti. Iz časov, ko je bila ženska nedotakljiva v svoji svobodi in ko sem bila ponosna na družbo, ki mi je dovolila živeti tako, da se v nobenem pogledu nisem počutila zapostavljena. Menda se šele zdaj, ko gledam tale uboga dekleta, ki so že v zgodnji puberteti prisiljena, da zakrivajo svoje prelepe obraze in sploh nimajo pravice, da bi začutile sonce na koži in veter v laseh, zavedam, kako velik dar mi je bil dan. Dar namreč, da sem bila rojena v državi, kjer sem lah-

ko svobodno ljubila, svobodno uživala življenje, se ukvarjala s športom in kulturo ter svobodno sanjala o svoji prihodnosti. To, da je ženska že kot otrok prisiljena v poroko, ki ji nasprotuje, to, da ne sme delati, uresničevati svojih stremljenj, ampak je samo predmet za zadovoljevanje moških potreb po užitkih in potomstvu, to, da se mora odreči sanjam in svobodi, bi moralo biti v družbi, ki se šteje za napredno in svobodno, strogo prepovedano. Saj večina muslimanskih

žensk nima nič proti naglavnim rutam, pravijo nekateri. Sama vem, da se težko upiraš, ko imaš za sabo vzgojo in ko te okolje v

nekaj prisili. Obstajajo ženske, ki jih moški tepejo, pa to opravičujejo. To pomeni samo, da jih je preveč strah, da bi lahko razmišljale drugače. Kljub temu pa zakon pri nas prepoveduje in kaznuje vsako nasilje nad ženskami.

Da je nekaj hudo narobe z našim pojmom islama in svobode, ki jo moramo zagotoviti novim prišlekom, dokazujejo tudi lanski rezultati ustavnega referendum v Turčiji. Predlog konservativcev je zmagal ravno zaradi glasov iz tujine, predvsem iz Nemčije, Nizozemske in Belgije. Podporniki nedemokratske reforme so vodili v nekaterih evropskih državah tudi glasno in legalno volilno kampanjo, za konservativce pa so žal v Evropi volili tudi Turki, ki na naši celini delajo že več let ali so celo tu rojeni. Kot pravi novinar Mehmet Ulgen, ki živi in piše na Nizozemskem, živijo evropski Turki v zaprti družbi, kupujejo samo v turških trgovinah, strogo se držijo islamskih zakonov, gledajo samo turško televizijo in ne kažejo nobenega zanimanja za okolje, v kateri bi se morali vključiti. Podobno je tudi drugje, v Avstriji, na področju, kjer živi tudi slo-

venska manjšina, ki si sicer še vedno ne upa javno opredeliti se za slovenstvo, sva se z možem vozila mimo hiš, na katerih so visele velike turške zastave. V brk avstrijski državi in nam Slovencem dobro poznemu avstrijskemu nacionalizmu.

Brat in svakinja, ki živita v industrijskem Stuttgartu, sta vsak dan bolj žalostna in ogorčena. Ko gresta namreč skupaj na tržnico, se srečujeta po večini s pokritimi ali popolnoma zakritimi ženskimi obrazi, ki največkrat zrejo v tla in izražajo vdanost v usodo. Žalostno, pravi svakinja Marianne, žalostno predvsem za nas, ki smo bili ponosni na svobodno in napredno družbo ter seveda na žensko enakopravnost v njej.

Ravno zato se, čeprav se ravno danes zgražam ob Salvinijski izjavi o ljudskem štetju pripadnikov romskih naselij, ne morem in nočem strinjati s tistimi, ki gedajo na vse to dogajanje naivno in dobrohotno. Če že verjamemo v družbo, ki je odprta, solidarna in pravična do vseh, se moramo zavedati, da jo bomo lahko ohranili tako, samo če bomo naše težko pridobljene vrednote tudi branili.

JURIJ PALJK

OBROBNOSTI

6

Rocco je Sicilijanec, tak, kot nam ga prikazujejo ameriški filmi o mafiji, in tak, o kakršnih mi je govoril oče, ki je na Siciliji kopal jarke za nemško vojsko v italijanskem posebnem bataljonu, tam tudi dočkal padec Italije, nato je bil kot večina prekomorcev tudi on odpeljan v Afriko. Rocco je nižje rasti, čokat, širok v plečih in redkobeseden, vedno od sonca ožgan. Prijateljjeva že leta, če temu, da ob koncu tedna klepetava in pijeja skupaj s toskanskimi prijatelji kavo pri gospe Sandri, lahko rečem prijateljjevanje.

Rocco kadi, molče prisede in pozdravi. Ko gre domov na Sicilijo, reče: "Domani scendo giu"! Jutri grem dol". In prijatelji vemo, da bo vozil svoj fiat tipo 16 ur zapored. Toliko traja pot. Ker gre vedno z avtom, praznim dol, nazaj pa pripelje olje, poleti tudi parašutnike, ki imajo okus po soncu in samoti Sicilije, vložene melancane, ki imajo okus, ki ga pri nas ne poznamo, včasih pripelje tudi limone, ki govorijo o morju. Zadnjič ga je Sergio vprašal, ali pripelje kdaj tudi kaj moke, a Rocco je odvrnil, da moke ne, pripelje pa doma narejene testenine. Tako sem sam izvedel pred leti, da je pšenica, ki raste na Siciliji, ena najboljših na svetu.

Z Roccom sva postal prijatelj pred več kot dvajsetimi leti, ko je sam sedel v baru pri gospe Sandri in kadil, danes nam je dovoljeno kaditi le zunaj, takrat je tudi Pietro kadil toskanske cigare, ki mu jih je kasneje zdravnik prepovedal. Gledal sem malega moža, ki je zrl predse in molčal. Ko sem odhajal, sem gospe Sandri plačal kavo tudi za Rocca. Nikdar ni rekel ničesar, a sam sem prepričan, da je bilo prav to dejanje zanj najbolj pomembno, da sva postala prijatelja, namreč to, da sem mu plačal kavo, ne da bi ga poznal. Plačal sem samo zato, ker sva molče vsak pri svoji mizi kadila in spila kavo. Bilo mi je lepo.

Rocco mi je pred štirinajstimi dnevi ob kavi, takoj po maši je bilo, povedal, da je končno v penziji: "Imam točno 67 let in toliko in toliko dni, poslali so me v penzijo. Ni slabo. Delal sem od štirinajstega leta, vedno na polju, vedno za druge". In je potegnil globok dim.

Čestital sem mu in mu rekel, naj živi dolgo, vsaj tako dolgo, kot živijo tisti, ki so v penziji od nekdanj.

Nasmej se je in molčal. Povedal mi je, da je šel "v Jugoslavijo kupit tobak in meso", spotoma je še natankal. Pred časom je prinesel s seboj v bar v žepu listek z navodili, ki so v vsaki škafliči zdravil: "Ti, ki znaš jugoslovansko, mi lahko, prosim, preveš?"

Seveda sem prevedel. Za moške zadeve je šlo.

"Delujejo te tablete, to ti lahko povem, in stanejo eno tretjino od teh, ki jih prodajajo tu", je dodal Rocco.

Potem sva molče pokadila do konca. Ko sem hotel gospe Sandri plačati, je odvrnila: "Je že uredil Rocco".

Rocco nerad bere časnike, včasih nam pove, da

je "šla žena dol", in takrat vemo, da je šla žena na Sicilijo.

Ko zavijemo na politične teme, Rocco pove svojo, obveščen je, a ga ne ganejo stvari, na izžganem obrazu včasih opazim nasmehe, ko Pietro kaj toskansko sočnega pove o dnevnici politiki.

"Padroni sono, padroni"! je zamrmral pred časom, ko ga je Sergio vprašal, kako kaj plačuje znani veleposestnik v Furlanski nižini, eden tistih, ki so dan pred polomom banke v Venetu potegnili ven ves denar in dobili še visoko denarno nagrado za velepoljufijo. V zameno pa je banka ogoljufala male lastnike računov in predvsem upokojeince, dolg bomo plačali mi.

Ko sva v nedeljo pila kavo, Rocco je spet prižigal eno svojih "v Jugoslaviji kupljenih cigaret", sem ga vprašal, kaj bo naredil zdaj.

"Fant si je ustvaril tu družino, midva z ženo ne veva, kaj bi. Dol, na Siciliji, imam hišo, oljčnik, dve sestri, ki pa sta ostarele, jaz sem bil najmlajši..." je predse govoril Rocco.

Za sina je uporabil besedo "ragazzo", nikdar nam ni povedal, da tudi sin dela za istega veleposestnika. Pietro mi je nekoč povedal, da najbrž zato ni govoril, ker je sin študiral in je kot tehnik v uradu: "Rocco pa se že na soncu in moči na dežju, to veš, ne?"

Vedel sem.

Dovolj je, če pogledaš Roccov izžgani obraz ter zgarane, žuljave roke.

Ko je nekoč Sergio pripovedoval, kako so kot otroci v Toskani, pri Cecini je bilo, jedli samo popečen kruh, na katerega jim je mama dala le žličko olivnega olja, je Rocco, ki molče sedi z nami, predse rekel: "Maledetta miseria! Prekleta revščina!"

Samo zdrznili smo se.

Pietro je dodal še nekaj, mimogrede sem vstal in plačal kavo za vse, potem smo se razkropili, na vratih me je dosegel Roccov glas: "Hvala za kavo"! Ko sva z Roccom včasih sama pod nadstreškom pred barom, mi ponavadi reče, da pogreša Carla.

"Ja, Carlo nas je povezoval", sem dodal, na pogrebu prijatelja smo molčali, zbrala se je vsa vas. Don Pino je med pridigo povedal, da je bil Carlo poštenjak, ki sicer ni hodil veliko v cerkev, kamor je sicer redno vozil svojo ženo. Ko je pa naš prijatelj Carlo izvedel, da ga bo rak pobral v mesecu dni, se je z Bogom spravil tako, da sta z našim ljubim župnikom don Pinom opravila spoved in vse potrebno za oni svet. Tako kot se spodobi za ljudi, ki vedo, kaj je zemlja. In zato vedo tudi, kaj je nebo.

Rocco zre molče v svet.

Meni včasih pove, da se ne znajde več v tej družbi.

Sočno tudi doda nekaj več o gospodarjih na sploh. Njemu je od rojstva jasno, da so na eni strani gospodarji, na drugi pa smo vsi drugi.

V nedeljo mi je rekel, da "gre dol", da pa je naveščen predolge poti.

Kavo je že plačal on.

Minulo soboto, 23. junija, so prišli na povabilo Kmečke zveze na obisk slovenski koroški kmetje iz Avstrije. V Čedadu so se družili, razpravljali o tesnejšem sodelovanju in izmenjali izkušnje kmetovanja ob meji. Pridružil se jim je tudi predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, ki jim je skupaj s Hadrijanom Corsijem tudi predstavil slovensko stvarnost, sam Čedad ter seveda še posebej problematiko Benških Slovencev. Po obisku Čedada so se koroški kmetje podali še v Brda v Števerjan v klet Aleša Komjanca, kje sta jih pozdravila tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec in županja Franka Padovan.

PD Štandrež / Gledališče pod zvezdami

Različni humorni odtenki s kančkom grenkobe

Osmič se je v predpoletnih večerih prelepa, a zahtevna modrica Talija za nekaj dni mudila v Štandrežu med svojimi velikimi častilci, njej popolnoma predanimi člani Prosvetnega društva Štandrež, med katerimi je, predvsem seveda v dramskem odseku, vselej zelo dobrodošla gostja. Ko je ne vprežejo v svoj voz prireditelji mavhinskega zamejskega festivala amaterskih dramskih skupin, to se pravi vsako drugo leto, svoj vedri obraz razkriva v nizu

naši Goličavi (že ime kraja dogajanja pove marsikaj!) vsak pel svojo pesem ali bil po možnosti kar največkrat solist. Na prizadevanja zborovodje pa se itak nihče ne ozira. Če pa najdemo "skupnega sovražnika", se morda vendarle zberemo in ubrano zapojemo. Igralci Tine Lovišček (Peter), Slavko Jereb (župan Marjan Slovenec, "karikatura" Trumpa!), Žan Ninin (Žika), Katarina Jerončič (Helenca), Simeon Kodelja (Eržen), Severin Drekonja (Joža Peršin-Joki), Vanja

znanega satirika, dramatika in humorističnega pisca Ephraima Kishona (1924-2005). Madžar judovskega porekla je preživel holokavst in dolgo let živel v Izraelu, mladi državi, v kateri je poleg naglega napredka na vseh področjih opazoval tudi lice-merstvo, človeške neumnosti in slabosti. Vse to pa je bilo izredno ploden humus za njegova dela, v katerih je satirična ost vselej prisotna. Igralci iz Dobrove so pod režijsko roko zelo izkušnega gledališčenika Francija Končana v sezoni 2016/2017 na oder postavili Kishonovo delo *Bil je škrjanec*. V lepem prevodu Boruta Trekmana in zelo razgibani, suvereni igri nastopajočih se je živo izrisal nič kaj romantičen življenjski vsakdan legendarnih ljubimcev Romea in Julije. Če bi se njihova zgodba ne končala tako tragično, kot si jo je zamislil avtor William Shakespeare, bi njuna vroča ljubezen, oplemenitena z visokodonečimi Romeoovimi ljubezenskimi izpovedmi, v trku z vsakdanjimi zelo konkretnimi težavami postala in ostala le boj za preživetje, saj njuni bogati družini, na smrt sperti, bi jima finančno prav nič ne priskočili na pomoč. Rutina, naveličanost, očitki vseh vrst, vse bolj pogosti prepri in skrbi ob težko obvladljivi, muhasti hčerki najstnici dokončno pokopljejo njuno nekdanjo ljubezensko strast in tudi sam Shake-

gledaliških ljubiteljskih predstav s poetičnim naslovom *Gledališče pod zvezdami*, ki ga prireja PD Štandrež pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete, Goriške občine, Fundacije Goriške hranilnice in Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Letos sta bila njej namenjena dva konca tedna v juniju. **Prvi trije večeri 8., 9. in 10. junija** so postregli s kar štirimi raznolikimi komedijskimi vsebinami, ki so se sicer tako kot vselej nanašale na človeške slabosti, v katerih se kot v neusahljivem izviru bistre studenčice napajajo domača in tuja komedijska peresa, seveda v veliko veselje igralcev in gledalcev. Žal se prvo letošnje gledališko srečanje, **v petek, 8. junija**, ni zasvetilo pod milim nebom v štandreškem župnijskem parku pod omamno cvetočimi lipami, ampak se je moralo zaradi temnih oblakov, polnih dežja, preseliti v župnijsko dvorano Anton Gregorčič. Tu je pred bolj skromnim, a zelo pozornim občinstvom Gledališko društvo Kontrada – Kanal uprizorilo zabavno komedijo *Vaje zboru slovenskega avtorja Vinka Möderndorferja*, ki si z ošiljeno kritičnim, satiričnim peresom marsikaj privoščiti na račun slovenske družbe in politike. Dramski igralec Peter Harl, že dolgo let član Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, je nabrilo režijsko palčico namočil v pravo mero zmesi kritičnosti in humora, da je komedija zadobila priostrene odtenke na pravih točkah. Tako je prišla do izraza avtorjeva kritična misel, da bi rad v zboru (metafori naše družbe!), na tej

Montini (Dragec), Barbara Filej (Anica), Valentina Dugar (Ela), Simon Leban (Silvester), Borut Jurca (Vlado) in Anka Majnik (Kertovka), v primernih kostumih, ki jih je odbrala Nevena Tomašević, in na prizorišču, ki ga je opremil Branko Drekonja,

so se učinkovito vživeli v komedijske like in jih z režijskimi navsveti odeli v pravišnje karakterne barve. Res so si zaslužili toplo ploskanje občinstva, ki je bilo deležno lepega umetniškega užitka. Zaradi nestanovitnega vremena je bila tudi druga predstava *Gledališča pod zvezdami* v župnijski dvorani, in sicer **v soboto, 9. junija**. Tokrat so v goste v Štandrež spet prišli zelo dobrodošli "stari" prijatelji štandreških gostiteljev, člani Gledališke skupine KUD Dolomiti Dobrova. Z njimi ima štandreški dramski odsek dolgoletne stike, podkrepljene z medsebojnimi gostovanji. Igralci iz Dobrove so se tokrat malce številnejši publiki predstavili s komedijo svetovno

speare nima dovolj moči, da bi razbil ta utesnjujoči obroč enoličnega vsakdana. Vesna Tehovnik (Julija), David Tehovnik (Romeo), Miha Prebil (oče Lorenzo), Roman Černigoi (W. Shakespeare), Tina Juljan (Julijina dojilja) in Agnes Pečan (Lucrecitra) so sproščeno poosebili komedijske like in tekoče, jasno in v živahnem tempu izpeljali dramsko nit ter seveda s tem spravili gledalce v smeh. Končno ploskanje je bilo zato iskreno in dolgotrajno. Za uspeh predstave so seveda zaslužni tudi vsi zakulisni delavci.

Bolj sončna **nedelja, 10. junija**, je dopustila, da se je *Gledališče pod zvezdami* preselilo v štandreški župnijski park med lipe. Tu je zavelo povsem domače, ljudsko vzdušje, še posebno ko je Gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu, v režiji Minu Kjuder, nositeljice Borštinkovega prstana (2009), v barvitom domačem narečju, odigrala med gledalci zelo priljubljeno *Županovo Micko*, ki jo je po nemški predlogi napisal Anton Tomaž Linhart (1756-1795), prvi slovenski dramatik, l. 1789. V njej si je dodobra privoščil plemiški sloj in ga osmešil. Lepo in naivno slovensko kmečko dekle, županovo Micko, bi sleparski plemič Tulpenheim rad zapeljal z zvijačo, a se v nastavljen

mrežo ujame sam. Igralci iz Gabrovice (Urban Grmek Masič, Silvestra Grižnik Kačič, Damjan Gomisel, Milivoj Colja, Grozdana Švara, Bojana Furlan, Igor Rojč, Milena Colja, Pavel Trobec), ki jim je bil mentor in gonilna sila prezgodaj umrli Sergej Verč (1948-2015), so v sezoni 2016/2017 slavili 20-letnico delovanja gledališke skupine, v kateri je tudi nekaj "zamejskih" igralcev, prav z uprizoritvijo *Županove Micke* in enodejanke A. P. Čehova *Snubač* pod režijskim vodstvom Minu Kjuder, ki nadaljuje Verčevo delo. Tudi s to kratko enodejanko, v kateri nerodni sosed Ivan Vasiljevič snubi Natalijo, posestnikovo hčer, in jo zaradi prepira, čigavi so travniki na meji obeh posestev, skoraj izgubi, so igralci Jožko Okretič, Ema Trobec, Branka Guštin in Niko Pertot pozabavali štandreško publiko, ki se je smejala snubčevim nespretnostim. Kjudrova je poskrbela za priredbo teksta pa tudi za lepe kostume (nekateri so bili iz fundusa SNG Nova Gorica) in za scensko podobo. Mimogrede naj pojasnimo, da skupina nosi ime Brce po istoimenskem prostoru pred cerkvijo v Gabrovici (kot je razloženo v gledališki zgibanki). Tu v juniju ob prazniku sv. Petra in Pavla vsako leto pripravljajo kulturno prireditve in uprizarjajo novo predstavo. Do zdaj so imeli 15 premier, 280 ponovitev različnih predstav, šli so na gostovanja tudi k Slovencem v Pariz in Berlin in bili uspešni tudi na Linhartovem srečanju. Jasno večerno nebo je v soboto, 16. junija, blagohotno spremljala predstava *Leto šlagerja*, ki jo je uprizorila Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v režiji mladega Tomaža Kranjca. Izvedbeno zahtevna sodobna drama, ki jo je napisal nizozem-

življenju in o poslednjih rečeh. Naše življenje je pač takšno, da se na vsakem koraku lahko srečamo z neizbežnim - s smrtjo. Marinka Črnic, Jakob Leopoli, Nikolaj Pintar, Tadej Lukman, ob spremljavi kitaristke Mie Marinič (izvirna glasba Patrick Quaggiato), so z natančno naštudirano igro razvili zgodbo, ki ima kar nekaj pretresljivih trenutkov, pa tudi najstniško razi-

granih prizorov, in jasno posredovali zbranemu občinstvu misli in čustva, ki so se protagonistom porajala ob spominih na skupno preživeta brezskrbna najstniška leta, dokler ni te idile pretrgala kruta smrt. Gledalci so s toplim ploskanjem dokazali, da so se igralci s svojim tankočutnim izvajanjem dotaknili njihovih src. Z nostalgijo in spomini na prehitro minulo mladost in slavo na odrskih deskah je prepredena "nostalgčna komedija" *Čaj za dve*, ki je izšla izpod peresa imenitnega sodobnega slovenskega pisca in zlahtnega komediografa Toneta Partljiča. Igro z rahlim ironičnim nadihom, ki je značilen za Partljičev slog, so v letošnji sezoni premierno pred-

zorov, in dobro izbranih kostumih Nevenke Tomašević, izdelali dovršeno, zelo posrečeno uprizoritev, ki jo prepredajo pristni humorni biserčki, pa tudi ganljivi trenutki, ki sežejo do srca in zaradi katerih gledalci sočustvujejo z usodo prikazanih likov. Le-tem se na jesen življenja, kljub vsem težavam, še zaleskeče žarek upanja in notranje sreče. Številno občinstvo je večkrat zaploskalo kar med prizori in igralcem, ki so imenitno poosebili komedijske like, ob koncu namenilo dolgotrajen, prisrčen aplavz. Pred vsako predstavo je občinstvo duhovito, kot le on zna, nagovoril Božidar Tabaj, perpetuum mobile in duša vsega, kar se gledališkega dogaja v Štandrežu, a tudi širše. Ob igri *Županova Micka* je npr. razkril, da je prav z vskokom v to predstavo, ki jo je na oder postavil dramski odsek PD Štandrež daljnega l. 1968 v režiji dekanu Jožeta Žorža, začel svojo pot na odrskih deskah. Do tedaj so mu vsi dopovedovali, da ni primeren za igralca!

Na zadnjem večeru se je ob koncu predstave Tabaj zahvalil g. župniku Karlu Bolčini, ker je dal na razpolago dvorano in park med lipami, Zvezi slovenske katoliške prosvete za pedane, da so lahko podaljšali oder, pa tudi vsem pridnim kuharjem domačega društva, ki so poskrbeli, da gostujoče gledališke skupine niso odšle lačne domov. Med gledalci smo na dveh večerih opazili tudi predsednika SSO Walterja Bandlja.

Iva Koršič

